Art unlimited

İKİ AYDA BİR YAYIMLANIR, PARA İLE SATILMAZ, TEMMUZ-AĞUSTOS 2020, SAYI: 58, KAPAK: NICHOLAS GALANIN, SHADOW ON THE LAND, AN EXCAVATION AND BUSH BURIAL, 2020 FOTOĞRAF: ALEX ROBINSON

TEKİL ÇOĞUL ÇOĞUL TEKİL
Misal Adnan Yıldız, devam ettiği serisinde pandemi ve sonrasında giderek değişecek, dönüşecek olan kamusal alanlarla ilgili yazdı

ÇARŞAMBA TOPLULUĞU
Shulamit Bruckstein, çağdaş sanat, şiir, teori ve psikanaliz ekseninde kurduğu serisinde salgın zamanında sanatı ve mahremiyeti odağına alıyor

ORUÇ ARUOBA
Necmi Sönmez, kısa süre önce kaybettiğimiz düşünür, şair, yazar ve akademisyeni hem öğrencisi hem de dostu olarak anıyor

XXY
Çınar Eslek ve Yekhan Pınarlıgil yürütücülüğünde yola çıkan yeni serimiz beden hikâyelerine odaklanıyor

BORN IN LE BRASSUS

AUDEMARS PIGUET
Le Brassus

Proud Partner of Art Basel

RAISED AROUND THE WORLD

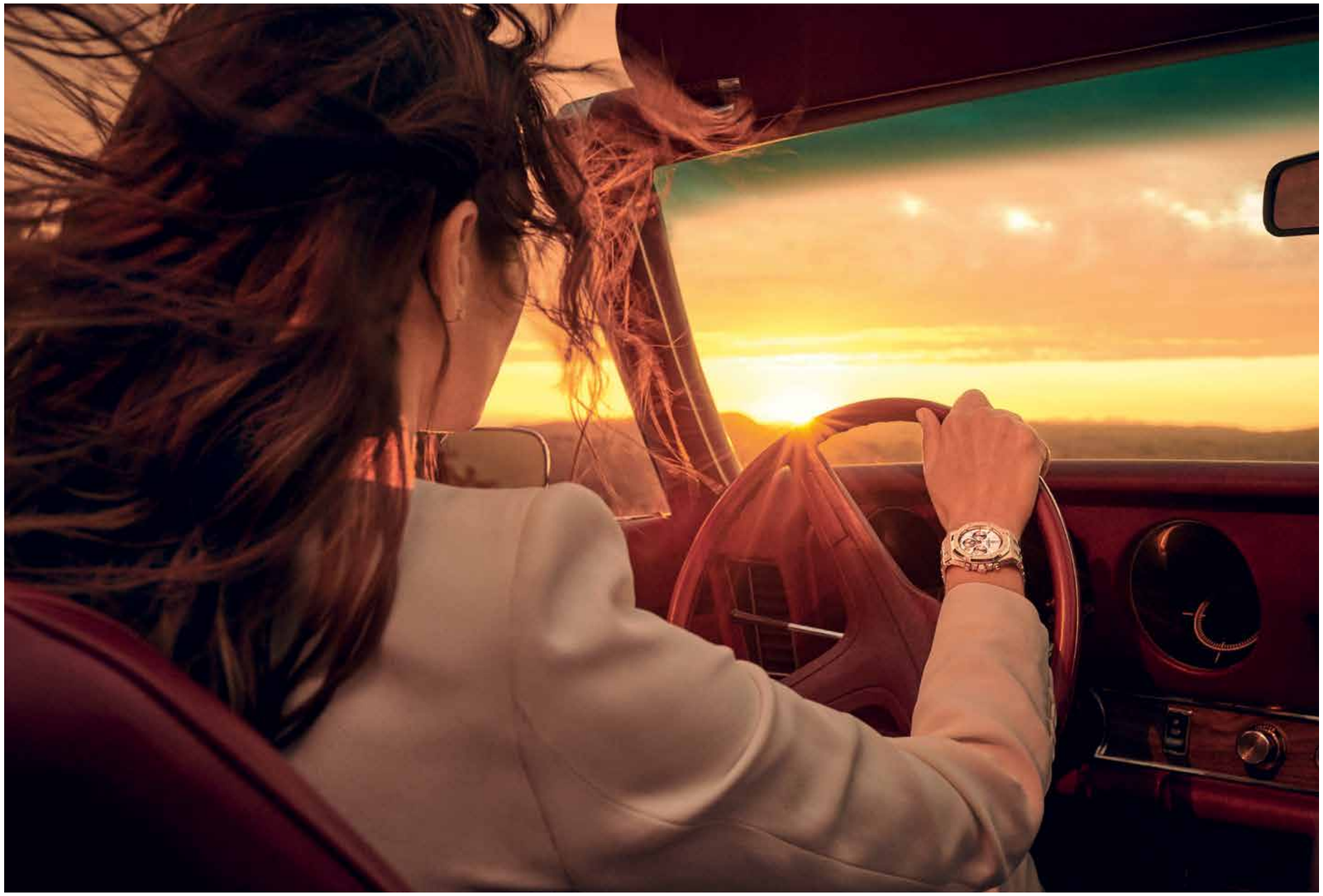

AUDEMARS PIGUET BOUTIQUE İSTANBUL : MİM KEMAL ÖKE CADDESİ, NİŞANTAŞI

Edito

BANU BİRECİKLİGİL, BODRUM

Merhaba,

İyi bir saati oluşturan nedir? Birinci kıstas saatin tutarlı olmasıdır herhalde. Düşünsenize, bazen çok yavaş bazense çok hızlı çalışan bir saat kimin, ne işine yarar ki? Asıl soru şu: Neye göre daha yavaş ya da daha hızlı?

15. yıl arşiv sayımızın ardından sayfalar boyunca Bodrum'a yer vererek okurlarımızı biraz da hafifletmek, keyiflendirmek niyetinde olduğumuz yaz sayımız kapağına güncel bir iş taşıyor: *Shadow on the land, an excavation and bush burial* [Arazideki gölge, kazma ve defnetme]. Pandemi nedeniyle açıldıktan kısa bir süre sonra ziyarete kapanan Sydney Bienali'nin 22. edisyonu tedbirler eşliğinde tekrar açıldı ve Eylül 2020'de sona erecek. Andrew Brooks küratörlüğünde, *NIRIN* başlığı altında devam eden bienal güncel ve yerel pratiklere odaklanıyor. Kapaktaki yapıt ise Alaska'nın güneydoğusundaki sahil bölgelerinde ve adalarda yaşayan Amerika yerlisi Tlingit Unangax kökenli bir sanatçı olan Nicholas Galanin'e ait. Şubat ayında Galanin, bienal için, Sydney Hyde Park'ta yer alan Kaptan Cook heykeline bir nevî "mezar" kazdıktan sonra Haziran ayında Avusturyalılar #BlackLivesMatter gösterileri kapsamında Avusturalya'nın pek çok yerinde heykeli bulunan sömürgeci Cook'u lanetleyerek katlettiği tüm yerliler adına protestolara başladı, heykelleri yağmaladı ve kaldırılmaları için mektuplar yazdı. Misal Adnan Yıldız'ın *Nefes alamıyorum* başlıklı, pandemi süreci ve sonrasında kamusal alanların değişimine değindiği yazısından hareketle kapağa taşıdığımız bu iş, geçen sayıda kapağımızı karartmamızın bir devamı niteliğinde sömürgeciğili, sistematik ırkçılığı ve her türlü ayrımcılığı kınıyor.

Yakın zaman önce hayata veda eden kıymetli düşünür, yazar, şair ve akademisyen Oruç Aruoba'yı anmadan bir sayı yapmanın anlamsızlığını hissedince Aruoba'nın hem öğrencisi hem de arkadaşı olan Necmi Sönmez'den hakkında bir yazı kaleme almasını istedik, Sönmez de Aruoba'nın ona armağan ettiği ve her kapağını açtığında onu farklı diyarlara götüren bir mürekkep şişesinden yola çıkarak hatırladıklarını ve ona iz bırakanları yazdı.

Esra Gürmen, Misal Adnan Yıldız'ın değindiği konulara ek olarak pandemi süreciyle birlikte pencerelerin değişen ve dönüşen işlevlerine dair yazı. Gürmen, evlerin dış dünyayla olan bu yegane bağlarının rolleri üzerine düşünüyor.

Nazlı Pektaş ile beraber sanatçılara ait fotoğraflar ve notlarla oluşturduğumuz Bodrum Unlimited, Bodrum'u yeniden tanımlamak, anlamak, hatırlamak ve düşünmek için yola çıktı. Bodrum'la yakın bağı olan 10 sanatçının yalnızca kendilerine ait olan Bodrum'a dair yaptıkları paylaşımları bir araya getirerek yeni bir Bodrum resmi ortaya çıkarmayı amaçladık.

Shulamit Bruckstein ile devam ettiğimiz *Çarşamba Topluluğu* bu bölümünde salgın zamanında mahremiyet, sanat ve kadim bilgeliklere odaklanıyor.

Son olarak Yekhan Pınarlıgil ve Çınar Eslek ile yalnızca "beden hikâyelerini" ele alacağımız yeni bir seriye başladık: *XXY*. Art Unlimited "temsillere sığmayan kontrol altında kalmayan, sanatı imkân olarak kullanan, yerinde durmayan, kahkahayı seven, kendinden korkmayan, sınırlara takılmayan, dans eden, özellikle kıvıran, tüy gibi hafiflikle sevişen, kimseye benzemeyen, biraz canavar, bazen melez, bir-olmayan bedenlerin çelik gibi güçlü tutumlarına" mekân olmaktan mutluluk duyuyor.

Bu yaz sayısını, 2020'nin tüm olumsuzluklarına rağmen çok keyif alarak hazırladık, eğer bunu size biraz bile olsa aktarabilmişsek ne mutlu bize! Bir de unutmadan yazmalıyım, ilk paragrafı bitirirken sorduğum sorunun yanıtı şu: Diğer saatlere göre.

Zamanın kendi başına bir anlamı yoktur.

İyi okumalar.

Merve Akar Akgün

BENZERSİZ.
YENİ RANGE ROVER
PLUG–IN HYBRID.

LAND ROVER

ABOVE & BEYOND

Güç ve lüksün mükemmel uyumuna tanıklık edin. Sofistike detaylara ve Çift Dokunmatik Ekranlı Touch Pro Duo Sistemine sahip Range Rover, 404BG sistem gücündeki Plug-In Hybrid (PHEV) seçeneği ve tamamen elektrikli modda sunduğu 48 km menzili ile lüksü benzersiz bir güçle buluşturuyor.

landrover.com.tr

Borusan Otomotiv

İÇİNDEKİLER

12 — Kıvrım:
Dostluk politikası
İlker Cihan Biner

16 — Bir yol gösterici,
tanık olarak Oruç Aruoba
Necmi Sönmez

20 — Şehirde yeni meydanlar
Esra Gürmen

27 — Bodrum Unlimited
Merve Akar Akgün & Nazlı Pektaş

56 — Tekil çoğul çoğul tekil:
Nefes alamıyorum
Misal Adnan Yıldız

64 — Çarşamba Topluluğu
Shulamit Bruckstein

72 — XXY:
Sanat, beden ve politika üzerine,
aklın kuzey kutbunda
Yekhan Pınarlıgil & Çınar Eslek

KAHVE SANATI

Kurulduğu 1871 yılından bu yana kahve yapımına
bir sanat gibi yaklaşmış olan Kurukahveci Mehmet Efendi,
logosundan mağaza mimarisine kadar hep usta sanatçılarla çalışmış,
yeni kahve fincanlarında da bu geleneği sürdürmüştür.
Aynı özenle tasarlanmış yeni kahve fincanlarımızı
Eminönü'nde açılan yeni mağazamızda bulabilirsiniz.

www.mehmetefendi.com

unlimited

Genel yayın yönetmeni
Merve Akar Akgün
merve@unlimitedrag.com

Reklam ve proje direktörü
Hülya Kızılırmak
hulyakizilirmak@unlimitedrag.com

Dijital reklam direktörü
Aydın Kızılırmak
aydin@unlimitedrag.com

Unlimited Publications fotoğraf editörü
Elif Kahveci

Art Unlimited gösteri sanatları editörü
Ayşe Draz Orhon

Architecture Unlimited
Sena Altundağ

Design Unlimited
Liana Kuyumcuyan

Dijital yayın koordinatörü
Selin Çiftçi

Unlimited Agenda
İlayda Karagöz

Katkıda bulunanlar
Züleyha Altıntaş, Nancy Atakan, Ahmet Berk, İlker Cihan Biner, Banu Birecikligil, Selin Çiftçi, A. Shulamit Bruckstein Çoruh, İsmet Doğan, Memed Erdener, Sinan Eren Erk, Çınar Eslek, Esra Gürmen, Ayşe Kapusuz, Sıtkı Kösemen, Yekhan Pınarlıgil, Neriman Polat, Necmi Sönmez, Füruzan Şimşek, Misal Adnan Yıldız

Tasarım
Vahit Tuna

Tasarım ve uygulama
Ulaş Uğur

İletişim Adres
Meşrutiyet Cad. 67/1 34420 Tepebaşı, Beyoğlu, İstanbul
info@unlimitedrag.com
@unlimited_rag

Baskı
SANER MATBAACILIK
Litrosyolu 2. Matbaacılar Sitesi 2BC3/4 Topkapı-İstanbul
0212 674 10 51
info@sanermatbaacilik.com

Yıl: 12 Sayı: 58

İki ayda bir, yılda beş kez yayımlanır.
Para ile satılmaz. Bütün yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazı ve fotoğrafların tüm hakları Unlimited'a aittir.
İzinsiz alıntı yapılamaz.

Yayın sahibi
Galerist Sanat Galerisi A.Ş.
Meşrutiyet Cad. 67/1 34420 Tepebaşı, Beyoğlu, İstanbul

İSTANBUL MANZARASININ TADINI PANORAMA RESTAURANT'TA ÇIKARTIN

360 derecelik muhteşem İstanbul manzarası, Taksim'de yer alan Panorama Restaurant, kapılarını misafirlerine açmaya hazırlanıyor. Misafirlerinin güvenliği ve sağlığı için tüm tedbirleri alan Panorama Restaurant'a gelen misafirlerin tek yapması gereken manzaranın ve lezzetlerin tadını çıkartmak.

A la carte kahvaltı hizmeti verecek Panorama Restaurant, tarihi Yarımada ve Boğaziçi manzarasının nefes kesici manzarası eşliğinde kahvaltı etmek isteyen misafirler, siparişlerini QR kodu telefonlarına okutarak minimum temas ile verebilecek. Masalar arası 1,5 metre, yan yana sandalyeler arasında 60 cm mesafe kuralının uygulandığı Panorama Restaurant'ın deneyimli ekibi kişisel koruyucu ekipman kullanımı, kişisel hijyen, gıda güvenliği ve gıda hijyeni eğitimlerini tamamlayarak, Panorama Restaurant misafirlerine güvenle hizmet verecek.

Rentokil Gıda ve Su Güvenliği Risk Yönetimi altında mevcutta uygulanan Gıda Güvenliği ve Hijyeni Protokollerine ilave olarak bu süreçte Covid-19 önleme ek uygulama tedbirlerinin eksiksiz uygulandığı Panorama Restaurant, özel organizasyonların ve kurumsal etkinliklerin de aranan mekânı olmaya devam edecek.

THE MARMARA
TAKSİM

www.themarmarahotels.com

Abone olun,
sanata destek olun.

unlimitedrag.com/subscription

unlimited

Art **unlimited**

1 yıllık abonelik (6 sayı)

Yurtiçi 400 TL
Yurtdışı 800 TL

Art **unlimited**
Architecture Design

1 yıllık abonelik (8 sayı)

Yurtiçi 600 TL
Yurtdışı 1.000 TL

Ödemelerinizi nakit ya da hesaba havale şeklinde yapabilirsiniz.
Hesap bilgisi: Garanti Bankası Galatasaray Şubesi TR44-0006-2001-6719-0006-2970-59 Galerist Sanat Galerisi A.Ş.
Havale yaparken açıklama kısmına *UNLIMITED ABONELİK* olarak belirtmenizi rica ederiz.
**Kimliklerini ulaştırdıkları takdirde öğrenciler ve öğretim üyelerine %20 indirim uygulanır.*
İletişim için: info@unlimitedrag.com
Adres: Meşrutiyet Cad. No: 67 Kat:1 Beyoğlu, İstanbul, Türkiye

THEODORE ALEXANDER

DREAM HOME®
Fine Furniture

İSTANBUL / ÇİFTEHAVUZLAR
Cemil Topuzlu Cad. No:52
Çiftehavuzlar-İSTANBUL
(0216) 363 07 00

İSTANBUL / ŞİŞLİ
Addresistanbul
Halide Edip Adıvar Bul.
Şişli-İSTANBUL
(0212) 247 15 00

ANKARA / ÇANKAYA
Turan Güneş Bul. No:50
Oranyolu-ANKARA
(0312) 441 65 50

ANKARA / OĞULBEY
Kumludere Cad. No:3
Oğulbey Gölbaşı-ANKARA
(0312) 460 18 60

İZMİR / ALSANCAK
Şehit Nevres Bul. No:5
Alsancak (Swiss Otel Karşısı)
(0232) 421 04 00

www.**shopdreamhome**.com

Theodore Alexander • Baker • Althorp • Henredon • Maitland Smith • McGuire • Hickory Chair • Tommy Bahama
EJ Victor • Keno Bros • Bolier • Nicole Smith • Lexington • Hancock and Moore • John Richard

KIVRIM

İlker Cihan Biner

Dostluk politikası

Sevgili dostum Merve (Akar Akgün) ile geçirdiğim vaktin tadına doyum olmuyor. Böyle zamanların bir anlamı olmalı. Nitekim içtiğimiz kahveler, yediğimiz yemekler, saatlerce süren muhabbetlerin ya da kötü günde, iyi günde paylaştığımız şeylerin yaşamlarımızı örgütlemekle bağlantısı var. Burada dostluk mevzusu gündeme geliyor.

Günümüzde zor diyebileceğim bir ilişki biçiminden bahsediyorum. Çünkü toplumsal hiyerarşi üzerinden yükselen iş arkadaşlıkları, apartman komşulukları, aile bağları ve bunlar gibi pek çok mecburi ilişki ağları söz konusu. Politik erk düzleminde şekillenen, çıkar bağlantılarıyla donatılmış yüzeylerde dostluk meşakkatli hale gelir. Paylaşımın azlığı insanı vasatlığa iter. Normalleşme siyasetine kapı açan bu durum başkalarıyla olan ilişkilerin alanını değiştirir.

Meseleyi biraz daha genişletmek adına etkileşim kelimesinden bahsetmek gerekiyor. Hayatta birileriyle diyalog kurarız. Anne, sevgili ya da arkadaş... Etkileşim bu ilişki biçimlerinde devreye girer. Kimisiyle belli derecelerde anlaşır ve onun bazı yönlerine tanıklık ederiz. Bedenimizde o kişiye dair izlenimler oluşur. Aradaki bağda gelişen hiyerarşi, fayda gibi iktidar duyguları ilişkiyi aşinalık düzeyine getirebilir. Bilhassa iş yaşamında ya da akademik çalışma alanlarında bu tip durumlara sıkça rastlanır. Ama normallik siyaseti zaten böyle gelişir. Toplumsal temsil alanında kategorilerle, sınırlandırmalarla, adlandırmalarla yaşam bir anda kalın sınırlarla çevrilir. Keder, acı gibi duygular bedeni çevreler. Dostluk yalnızca "iyi anlaşmamız gereken insanlarla" dolup taşar. Kural budur.

Fakat etkileşim sahası her kişiyle sürdürdüğümüz ilişkide başkalaşır. Bütünüyle iktidar alanının hudutlarında olduğumuzu söyleyerek enseyi karartma niyetinde değilim.

Yaşamı güce dönüştürecek duygu çokluğu dostluğun hamurunda olur. Özgür ilişki diyebilirim. Dostluk erk düzleminden taşarak aktif duygu biçimlerini var eder. Zorunlu bağları yırtar. Çatlakları görebilen dostluklar yaşamda yeni güçler meydana getirirler.

Burada durup bir deneyimimi aktarmak istiyorum. Dergiye yeni yazmaya başladığım zamanlarda bir sergi eleştirisi kaleme almıştım. Yazıyı hazmedemeyen sanatçı tarafından çeşitli ithamlara maruz kaldım. Dostum Merve, kaleme aldığım metni her koşulda basacağını belirterek bana destek verdi. Aradan geçen zamanda yaşama dair endişelerimizi, korkularımızı birlikte aşmaya devam ettik. Şeffaf olmaktan, yeri gelince birbirimizi eleştirmekten geri durmadık. Bir çıkar veya fayda duygusuyla stratejiler üretmedik.

Yaşamı yeniden örgütleme mevzusu burada beliriyor. Kendi mücadele alanımızda durmadan birbirimize hikâyeler anlatıyoruz.

Yani bir ilişkilenme biçimi olarak dostluğumuz normallik varsayımını aşarak kendi ritmini kuruyor. Bir yaz gününde bu yazıyı yazarken yaşadığımız tüm güzel anılar önüme düşüyor. Daha yaşayacağımız anları da aklıma getirdikçe mutlu olduğumu söyleyeyim. Mallarmé'nin bir dizesi* koşsun yardımıma ve Merve'yi bu köşeden selamlayayım;

"Kara kış ve yıldırımlar,
Eş, dost, arkadaş biz bize
Mavi sulara, denize
Yelken açtık... Ey dalgalar!"

*Mallarmé'nin *Selam* şiirinin çevirmeni Erdoğan Alkan.

CAN | ÇAĞDAŞ

FERZAN ÖZPETEK

Ferzan Özpetek'in gizemlerle örülü son romanı *Bir Nefes Gibi*, hayatının sonbaharındaki bir kadının geçmişe yolculuğunu anlatıyor. Yarım asrı bulan sürgün yıllarından sonra İstanbul'dan ülkesine geri dönen Elsa Corti, eski evinin kapısını çalar; zira yıllardır görüşmediği ablasına hayatının aşkıyla ilgili söyleyecekleri vardır...

canyayinlari.com | | | canyayinlari

can

Çarşamba topluluğu

Çağdaş Sanat. Sanatsal Araştırma. Psikanaliz.

III. bölüm Art Unlimited'in gelecek sayısında!

Örümcek'in Mimarisi veya Öğrenme Evi

Uçan düşünceler, ölümcül tuzaklar, birbirine karışmış vücut parçaları ve yüzen kelimeler metin parçalarını tuhaf bir dil bilgisine sürükleyerek Örümcek'in Mimarisi'ni oluşturur. Bu yapı harfleri sihirli bir şekilde görünürde tarafsız bir duvarın üzerine çıkarabilen bir daktilonun sesinin eşlik ettiği ve her tuşa vuruşla sürekli yapılan ve yıkılan bir yapıdır. Yorumun ve yeniden bir araya getirmenin kesintili üretkenliğiyle donanmış bir mimariye bakıyoruz. Bir Öğrenme Evi, sabit olmayan ve sürekli değişen, belirgin bir merkezi olmayan çapraz bir uçuş hattı olarak örümcek ağını ortaya çıkarır. Bu Öğrenme Evi'ni henüz kendinden haberi olmayan bir yazıda ele geçiriyoruz. Bunun yerine, seslerin, metinlerin, düşüncelerin, yorumların, her zaman başlangıç durumunda olan ve her zaman yeni bir tekrarlamaya hazır bir çöküş için alan yaratan bir yazı.

Julia Gyemant / House of Taswir
Julia Gyemant, yazar ve küratör, Berlin'de yaşıyor ve çalışıyor.

JOSEPH SASSOON SEMAN, KADISH (ÖLEN İÇİN DUA): BİR ADAM ÇEKİLİR / ON KİŞİ OLAN GEREKLİ ÇOĞUNLUK ŞİMDİ DOKUZ KALDI / BİRİ KAYIP, 1979, 22 X AVRUPA MENŞEİLİ DAKTİLOLAR + 1 X İBRANİCE DAKTİLO, FOTOĞRAF: RÜDİGER LUBRİCHT, WORPSWEDE

"... işte o gün sanatçıya destek bir galeri açmaya karar verdim."

Evin İyem

O günden beri bu yolda bize destek olan herkese teşekkür ederiz.
25 yıldır #evindesanat

EVİN SANAT GALERİSİ

Evin Sanat Galerisi | www.evin-art.com
Büyük Bebek Deresi Sokak, No:13 Bebek, 34342, İSTANBUL
+90 212 265 81 58 | galeri@evin-art.com
evinsanatgalerisi evinsanatgalerisi evinart

Bir yol gösterici, tanık olarak *Oruç Aruoba*

Geçtiğimiz ay hayata veda eden düşünür, şair, yazar ve akademisyen Oruç Aruoba'nın ardından hem öğrencisi hem arkadaşı olan Necmi Sönmez yazdı: "Yanında taşıdığı küçük defterlerinin yanı sıra çalıştığı masasının üstünde kalın bir defteri de bulunurdu. Onun kâğıda, dolmakaleme olan tutkusu ister felsefe ister şiir isterse çeviri alanlarında olsun, tüm çalışmalarının üzerinde etkili oldu."

Yazı: Necmi Sönmez

31 Mayıs 2020'de Oruç Aruoba'nın vefatını bildiren kısa mesajlar arka arkaya gelmeye başlayınca akşama doğru o zamana dek pek farkında olmadığım bir boşluk hissiyle karşı karşıya kaldım. Gece yarısından sonra bu hissiyat adeta daha da büyüdü. Çünkü önce seminerlerine katıldığım, verdiği kitap okuma listeleri ve kendi yayınlarıyla ufkumu genişleten Aruoba'yla 1988-1989'da başlayan yakınlaşmamız onu İzmir'de 20 Eylül 2019'daki son ziyaretime kadar sürmüştü. 1 Haziran 2020 tarihinde gün boyunca bu uzun sürenin izleri kendilerini yavaş yavaş belli etmeye başladılar. Belleğimin kıvrımlarından kopan parçalar arkası arkası akmaya başlayınca önce yol göstericim, öğretmenim, ardından arkadaşım olan Oruç için bir metin yazacağımın bilincindeydim. Tuhaf bir şekilde böylesi bir metinde bana yardımcı olacağını düşünerek topladığım belgelerin tamamı İstanbul'da kalmıştı. O dosyaya yıllar boyunca koyduklarıma ulaşmam mümkün olmadığından belleğin cilvesine göre aklıma gelenlerden yola çıkarak, Oruç için ne kronolojik, ne de sistematik bir açılımı olan bir portre çizmeye zorlayadım kendimi. Belgelere, kayıtlara bakmadan yazılacak yazılar için bile bir çıkış noktası bulmak gerekmez mi? Tüm bunları düşünürken, Oruç'un 2018'de bana hediye ettiği Caran d'Ache marka mürekkep şişesi geldi aklıma. Dolmakalemle yazmayı sevdiğimi bildiği için bana kendi reçetesiyle karıştırıp oluşturduğu turkuaz yeşili bir mürekkep hediye etmişti. İçine koyduğu lavanta kolonyasıyla her kapağını açtığımda beni farklı diyarlara götüren bu mürekkebin bir kısmını kullanmadan saklamıştım. Şimdi bu satırları kaleme alırken lavanta kokusunu duyumsuyor, mürekkep şişesi sayesinde konuştuklarımıza yakınlaşıyordum. Bu küçük mürekkep şişesi, her nasılsa, Almanya'ya gelmiş ve şimdi masamın üzerine duruyor. İşte bu objeden yola çıkarak Oruç'u anlatmaya çalışacağım. Kâğıtlar, dolmakalemler, defterler, fotoğraflar, kelimelerin anlamı, çizgiler, imgeler, noktalamalardan, konuştuklarımızdan ya da çok kez sustuklarımızdan yola çıkarak.

Ortaokuldan itibaren düzenli olarak defter tutmuş olan Oruç, kullandığı kâğıda, kaleme, kırtasiyeye, her zaman özel bir önem verirdi. Yanında taşıdığı küçük defterlerinin yanı sıra çalıştığı masasının üstünde kalın bir defteri de bulunurdu. Onun kâğıda, dolmakaleme olan tutkusu ister felsefe, ister şiir isterse çeviri alanlarında olsun, tüm çalışmalarının üzerinde etkili oldu. El yazısına olan tutkusu düzenli olarak bilgisayar kullanmak yerine defter tutmasını tetiklediği için onun yaratı evreninde dolmakalemin, mürekkebin, kâğıdın özel bir anlamı, değeri vardı. 1987, 88, 89 dönemlerinde Bilsak'da katılımcısı az olan felsefe seminerleri verirken öğrencisi olduğum Oruç, derse başladıktan sonra kimin not tuttuğuna ve nasıl yazdığına da bakardı. O sıralarda ben notlarımı Beşiktaş'taki bir sahafta bulduğum, yaprakları sararmış, eski püsküt, belki elli, altmış yıllık Fransız okul defterlerine (*cahier de brouillon*) alırdım. Bu defterler Oruç'un ilgisini çektiği için bir iki tanesini ona hediye ettiğimde, en sevdiği uğraşlardan birinin de eski defterler üzerinde çalışmak olduğunu söylemiş, bana elimdeki malzemenin kıymetini bilmemi söylemişti. Bunun ne anlama geldiğini tam olarak kavrayamamıştım, tıpkı adeta büyülenmiş gibi dinlediğimiz derslerinde bize aktarmaya çalıştığı birçok kavram gibi, Oruç'un eski defter tutkusunun tam karşılığını çözmem için zamana ihtiyacım vardı. 1989'da İstanbul'dan ayrılana kadar elimden geldiğince derslerine, konuşmalarına katıldığım, fırsat buldukça yakın çevresinde olmaya çabaladığım Oruç'un yazdıklarını daha iyi kavrayabilmek için beş, altı yıl süren sıkı bir Almanca öğrenme sürecinden geçmem gerekiyordu. Zaten Almanya'ya gitmeden önce Beşiktaş'taki Kazan'da yaptığımız son görüşmede, zor da olsa Almanca'nın bana yeni kapılar açacağını söyleyen Oruç, adresim belli olunca mutlaka ona yazmamı istemiş, birkaç kitap için ona yardımcı olmamı rica etmişti. Verdiğim sözü tutup değiştirdiğim her adresi Oruç'a bildirdim. Onun Çiftehavuzlar'daki adresi sabit kalıyordu. Arada sırada inci gibi el yazısıyla yolladığı kartları almak her zaman büyük bir heyecan kaynağı oluyordu. Her mektubunda tekrarladığı bir öğüt vardı: "İyi Almanca öğren."

Öğrenciliğim sırasında hayatımı sürdürmek için bulabildiğim her işte çalışmam gerekiyordu. "İyi bir Almanca" için gereken dört uzun yılı Heidelberg, Mainz Üniversite'lerinde geçirdiğim için, Oruç'la olan diyaloğum devam etti. Zamanla bu yeni dilin keyfine vardığımı, Oruç'un tavsiyesiyle okumaya başladığım Nietzsche külliyatıyla yavaş yavaş anlamaya başladım. Önce çevirisini okuduğum kitapları özgün dilinden okumaya başladığımda, onları kavramanın daha hızlı bir şekilde mümkün olduğunu tecrübe ettikçe, elimdeki çevirilere değişik gözlerle bakmaya başladım. Oruç tüm çevirileri elimden çıkarıp sadece özgün metinlere yönelmemi öneriyordu. 1992 yılında hiç beklemediğim bir anda telefon eden Oruç, kendisini Frankfurt Havalimanı'ndan Stuttgart'a arabayla götürüp götüremiyeceğimi soruyordu. Ne arabam, ne de ehliyetim olduğunu söylediğimde çok şaşırdı, mutlaka ehliyet almamı önerdi. Tüm hayırlamalarına rağmen havalimanında onu karşıladım, havalimanı tren istasyonuna kadar eşlik ettim. İki, üç saat boyunca konuştuklarımız arasında en önemli konu, nasıl ortak bir çalışmaya girebileceğimiz üzerineydi. Buna hazır olmadığımı, öğrenci olduğumu tekrarlamama rağmen Oruç bunun mümkün olduğunu, yanlız konuyu çok iyi belirlememek gerektiğini söylüyordu. Sanat tarihi konusunda hiç de yabana atılmayacak bir bilgisi olduğunu, Joseph Beuys, Daniel Buren, Christo gibi sanatçılar hakkında konuşmasından anlamıştım. O zamanlar tüm medeni cesaretimi toplayarak ortak çalışmanın beni zorlayacağını söylemiştim. O açık bir kapı bırakarak, hazır olduğunda başlarız demişti.

Oruç'un tüm kitaplarının ilk ve son baskılarını bir araya getirerek oluşturduğum arşivde, onun sağda solda çıkan yazıları, şiirlerini, çevirileri, irili ufaklı makaleleri yer alıyordu. Bu malzemeyle epeyce zaman geçirdiğim gibi, İstanbul'a gelişlerimde ne yapıp edip Oruç'la görüşerek dostluğumuzu sürdürdüm. Gel zaman, git zaman onun aforizma tadındaki cümlelerinin şiiri, felsefeyi harmanlayarak oluşturduğu bütünlükler beni her okuduğumda daha da kendi derinliklerine çekmeye başladı. Çünkü Almanca tabiriyle bir *prosa* olan bu metinlerde, Oruç'un büyük bir emek vererek, adeta tırnaklarıyla kazıyarak oluşturduğu bir patina vardı. Bunun bir sergide nasıl gösterilebileceği, paylaşıma açılabileceği hakkında kafamda kesinleşmemiş fikirler vardı. Ama 2010'da 2. Port İzmir International Contemporary Art Triennial projesi için çalışmaya başlayınca, artık İstanbul'dan ayrılarak İzmir'e yerleşen Oruç'la buluşarak bu sergiye katılması hakkında konuşmaya başladığımda diyaloğumuz farklı bir boyuta geçmişti. Kafamdan geçen onun şiir ve desenlerini bir araya getiren *tanzaku* çalışmalarının tamamını sergilemekti. Ancak onu buna razı edemedim. *Ne – Otuzaltı Tanzaku* isimli kitapta (Altıkırkbeş Yayınları, İstanbul, 1999) Oruç'un el yazısıyla yayınlanan bu çalışmalar, Japonya'da köklü bir geleneği olan "şiir-resim" yakınlaşmasının izlerini taşıyordu. *Tanzaku*'ları ancak kitapta okumak, bakmak için gerçekleştirdiğini söyleyen Oruç, bunların çerçevelere duvara asılmasına sıcak

ORUÇ ARUOBA, 2010, İZMİR. FOTOĞRAF: NECMİ SÖNMEZ

bakmıyordu. Bunun nedenleri hakkında yaptığımız kapsamlı konuşmalarla 2010'da aramızdaki yakınlaşmanın birkaç adım daha ilerlediğini, onun Tütün Deposu'nda hazırladığım kapsamlı trienal sergisinin açılışı nedeniyle Fransız Kültür Merkezi'nde düzenlediğimiz toplantıda Serhan Ada ile bir konuşma yapmayı kabul etmesiyle kavramış oldum. Hem sergiyi birlikte gezdik hem de İzmir'in farklı köşelerinde yürüyerek zaman geçirdik. Özellikle İzmir Agorası'ndaki yürüyüşlerimizda düşüncenin nasıl formlara dönüşebileceğini, bunun sanat ya da felsefe adına hangi yeni anlamları tetikleyeceğini konuşurken farklı fikirlerimiz olduğu ortaya çıktıkça yürüyüşümüzün temposu farklılaşırdı. Onun ağzının içine bakarak her söylediğini onaylayan hayran kitlesinden sıkıldığını bildiğim için ters sorularla onu kızdırmaya çalışırdım. O bu çabamı görür, bazen gülerek, bazen ise sinirli sinirli kendi bakış açısını, kendine özgü ses tonuyla hiç aceleye getirmeden yavaş yavaş aktarırdı. Biri uzun, ikincisi kısa olan bu yürüyüşlerimiz sırasında Oruç'la birlikte onun çalışmaları üzerine bir sergi hazırlamanın beni ne kadar heyecanlandıracağını da duyumsamıştım. Bunu kendisine söylediğimde, "olabilir" demiş, fazla detaya girmek istememişti.

2017'de ilki İstanbul'da, ikincisi İzmir'de evinde buluştuğumuzda gündeme gelen sağlık sorunları nedeniyle bana ayırdığı zamanı daha dikkatli kullanmam gerektiğini biliyordum. 2018'de 4. Port İzmir International Contemporary Art Triennial projesi çerçevesinde *EVRİM/EVOLVE* isimli bir proje hazırlarken Oruç'un buna katılımını tutkulu biçimde istiyordum. Kafamda onun defterlerini, ister kendi metinleri, isterse çevirileri için kullandığı yazılı-çizili malzemelerini, el yazısı kâğıtlarını, notlarını sergileme fikri belirmişti. Oruç o tuhaf ironisiyle, "bunları ben öldükten sonra sergilersin, boşver" demesine rağmen defterlerini bana göstermeye razı oldu. Farklı çalışmalarının yer aldığı bu güzel defterlere bakmaktan kendimi alamıyordum. Çünkü okunaklı el yazısıyla doldurmuş olduğu sayfaların kendine özgü nefis bir patinası vardı. Kendimi tutamayıp defterleri koklamaya başladığımda yüzünde beliren tuhaf ifadeyi unutmayacağım hiç. "Biliyor musun ben kolonya koyarım mürekkebime" diyerek kitaplığının bir çekmecesinden çıkardığı küçük bir mürekkep şişesini açmamı söylediğinde, epeyce zorlanmama rağmen bunu başardığımda keskin bir lavanta kokusunu çıkmıştı ortaya. Bunu nasıl sergileyebilirim diye kara kara düşünürken Oruç'un defterlerini ortaya çıkarmaya razı olmayacağını da biliyordum. Peki ne sergileyecektim? Nasıl sergileyecektim?

EVRİM/EVOLVE sergisinde farklı kuşaklar arasında bir diyalog sağlayarak ortak projeler geliştirmeyi de hedefliyordum. Bu çerçevede İzmir'de yaşayan genç sanatçı Merey ile Oruç'u bir araya getirerek bir proje geliştirmelerinin mümkün olup olmadığını sorgulamayı düşündüm. Onları tanıştırdıktan sonra, aklıma Oruç'un 1990'da Beral Madra'nın küratörlüğünü üstlendiği *Somut Öngörüler* sergisindeki çalışması aklıma geldi. Tesadüf eseri gezdiğim bu sergiden Nam June Paik'in bir kara tahtaya yazmış olduğu cümleyle Oruç'un yerleştirmesi aklımda çakılı kalmıştı. Ermeni asıllı öğrenci kalmadığı için kapatılan Anarat Hığutyun Okulu'nda Gelecek Kültürü ve Sanatı Vakfı'nın kuruluşu dolayısıyla düzenlenen *Somut Öngörüler* sergisi bağlamında Oruç gerçekleştirdiği yerleştirmeyi şair ve filozof Rıza Tevfik Bölükbaşı'na adanmıştı. "Bu çalışmayı tekrar yorumlamak mümkün olur mu?" diye sorduğumda, gözlerinde beliren ışık heyecanlanmamı sağlamıştı. "Kalıtı bende olacak," demişti. Onun bir sergiye katıldığı ilk çalışması olduğu ve hakkında aradan geçen onca zamana karşın üzerinde durulmadığı için unutulan bu işini tekrar ele alınmasına olumlu bakıyordu. Şubat 2018'de ziyaretlerimde Rıza Tevfik çalışmasının kalıtı olarak tanımladığı bir torba içindeki tüm malzemeyi önüme koyup, istediğim gibi sergileyebileceğimi söyledi. Bu sayede hazırladığım sergide Oruç'un katkısının geçtiği iki farklı işi göstermem mümkün oldu.

Bunlardan ilki Rıza Tevfik Arşivi'ni Oruç'un ele alışıydı. Şair ve filozof Rıza Tevfik Bölükbaşı (1869-1949) hem Eğitim Bakanlığı görevini üstlenmiş, hem de kaleme aldığı ilginç felsefe yazılarıyla dikkati çeken bir Osmanlı aydınıdır. Sevr Antlaşması'nı imzalayan Osmanlı delegesi olarak, vatan haini olarak suçlanan Yüzellilikler arasında yer aldığı için uzun yıllar sürgünde yaşadı. 1943'de Türkiye'ye geri dönebildi. Ancak kendisine adeta zorla yapıştırılmış olan Cumhuriyet karşıtlığı izini üstünden silemedi. Kapsamlı arşivi ailesi tarafından korunmasına rağmen Baltalimanı'ndaki bir yalıda sel felaketine uğradı. Daha sonra araştırmacı Abdullah Uçman'ın koruma altına aldığı yazılı, çizili malzemelerin, fotoğrafların bir kısmı Oruç'a devredilmişti. O da bu malzemeleri 1990'da **Anarat Hığutyun Okulu binasındaki sergide,** okulun deposunda bulduğu eşyalarla birlikte yorumlarak haksızlığa uğramış bir düşünce insanın yaşamını büyüteç altına almayı denemişti. 2018'de bu izlek üzerinden ilerleyerek Oruç'un çalışmasını yeniden yorumlayacaktım. Torba içindeki malzemeleri detaylı olarak incelediğimde, Oruç'un Bölükbaşı'nın çoğu sel baskınında hasara uğramış fotoğraflarını siyah kartonlar üzerine yapıştırarak belli levhalar oluşturduğunu gördüm. Bunları çerçeveleyerek göstermeyi kendisine önerdiğimde kabul etti. Ayrıca Bölükbaşı'nın 1900'lü yıllarda tuttuğu Osmanlıca notları, el yazılarını vitrinlere koyarak, Abdullah Uçman'ın yayınlamış olduğu kitaplarla tanıdığım bu düşünce insanına bir tür saygı alanı oluşturmayı denedim. Oruç ayrıca Merey'in kendi çalışmalarından yola çıkarak hazırlamış olduğu bir sanatçı kitabıyla da sergide temsil ediliyordu. *EVRİM/EVOLVE* sergisi hazırlıklarında Olimpiyatlar Köyü'ndeki evinde birçok kere buluştuğumuz Oruç'un sağlık durumu sergiyi ziyaret etmesine izin vermedi. Sergi kataloğunu tasarımcı arkadaşım Ömer Durmaz'la birlikte hazırlarken onun el yazısından, notlarından yola çıkarak katman oluşturmaya çalışmıştık. Bu Oruç'un tanıklık sürecine gönderme yapmak için geliştirdiğimiz bir düşünceydi. Kataloğun sonuna Oruç'un şiirini koyduk:

YOK
UŞTAN
İN
ERKEN

Yavaş inersin yokuştan
Kar taneleri irileşirken
Kimler bakmış uzaktan
Yolunda hızla gelişirken

Hep ileri yürürken
Gözü kapalı güvenirken
Boyuna düştüğün tuzaktan
Sürünüp çıkmağa çalışırken

Adımların kısalmış
Işığını gece almış
Zamanın geçişirken
Kırık anısı kalmış.

SAĞ SAYFA GÖRSELLER :

1, 4. ORUÇ ARUOBA, RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI'NIN KALITI, 1990-2018, GALERİ A, FİLOZOF RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI'NIN (1869-1949) SU BASKININDAN SONRA DAĞILAN ARŞİVİ BAŞKA BİR FİLOZOFUN ELİNDE YENİDEN ANLAMLANDIRILIR. "KALITLAR" ASLINDA YENİ BİR ANLAMLANDIRMA ÇABASINI GÜNDEME GETİRİR. ŞİİR BURADA KÂĞITLARIN, FOTOĞRAFLARIN ARKASINDADIR.

2. ORUÇ ARUOBA, NE - OTUZ ALTI TANZAKU KİTABINDAN

3. ORUÇ ARUOBA'NIN KÜTÜPHANESİ 2018, FOTOĞRAF: NECMİ SÖNMEZ

5-7. ORUÇ ARUOBA EL YAZISI NOTLAR, LUDWIG WITTGENSTEIN ÇEVİRİLER, ÖMER DURMAZ ARŞİVİ

8. NECMİ SÖNMEZ VE ORUÇ ARUOBA, 2018

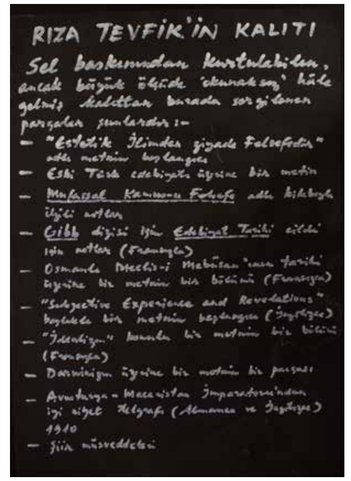

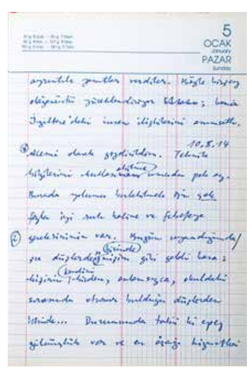

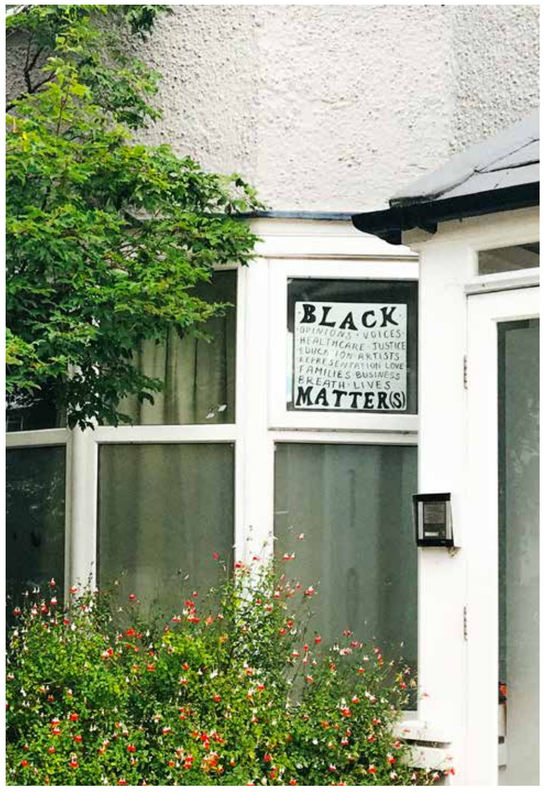

LONDRA'DAN PENCERE GÖRÜNTÜLERİ. FOTOĞRAFLAR: ESRA GÜRMEN

Şehirde yeni *meydanlar*

Londra'da salgın ile dönüşen kamusal alanda pencerelerin rolü

Yazı: Esra Gürmen

Şehirde sanat veya yaratıcılık sadece müze içinde tecrübe edilmez. Tüketim aracına dönüşmüş, kurumsal mecrada sergilenen -hatta bazen sterilleşmiş- sanat eseri dışında bir de şehrin kendi yarattığı, gündelik yaşama özgü üretim ve ifade biçimleri vardır. Meydanlarda, toplu taşıma araçlarında veya devlet kurumlarında duyduğumuz veya tesadüfen dahil olduğumuz sohbetlerde bir topluma hâkim farklı veya ortak söylemlerin izlerini buluruz. Kent her çeşit görüşün, ifade biçiminin, inancın bir arada durabilme çabası gösterdiği bir yerdir. Her düpedüz ayrımcılık örneğine karşı bir de eşitlik talebi bulabilirsiniz. Kent kültürü insanı her an gardında tutmak ile gardını indirmek arasında götürüp getirir: Hem çekilmezdir hem de bağımlılık yapar. Sürekli bir çekme-itme hali vardır. Ama bir şehirde her şeye rağmen özgürce yürümek paha biçilemez bir insan hakkıdır. Ve sokaklara duyulan özlem biraz da demokrasiye duyulan özlemdir. Bundan dolayı da bence, boş şehirler hüzünlüdür.

O yüzden mart ayında Avrupa ve dünya genelinde sokağa çıkma yasakları başladığında ekranıma düşen -özellikle Londra ve kısa bir süreliğine İstanbul'un- boş meydanları ve sokaklarını gördüğümde içimi müthiş bir ümitsizlik kapladı. Çünkü bana göre bir şehrin dokusunu kamusal alanlarından ve kozmopolit topluluklarından ayrı tutmak mümkün değil. Bu bağlamda, Londra'da kısmî yasaklar sürecinde bana en zor gelen kısıtlamalardan biri de şehrin merkezinin içindeki gündelik üretim biçimlerinden uzak kalmak oldu. Evde kalabilmenin bile bir lüks olduğu bu salgın ve eşitsizlik ortamında rutin hayatımızı askıya almamız çok da büyük bir fedakârlık değildi elbette. Yine de tesadüflere, diyaloglara ve yaratıcılığa gebe eski şehir yaşantımı duyduğum özleme engel olamadım.

23 Mart günü İngiltere'de Boris Johnson hükümeti ülkenin resmen karantina sürecine girdiğini geç de olsa açıkladığında, "gerekli" kabul edilmeyen bütün iş yerleri ve kurumlar kapatıldı. İngiliz medyasında *key worker* diye tabir edilen sınıf dışında -bazı kamu görevlileri, sağlık personeli, doktorlar, hemşireler, gazeteciler, gıda zinciri çalışanları gibi- birçok insan şehirden ve merkezlerden elini ayağını çekti. Bu kent yaşantısı yoksunluğu içerisinde, ben de semtlerdeki küçük köşelere bakmaya yöneldim ve hayatı orada incelemeye başladım. Kendi mahallemde fark ettiğim ilk fenomen, evlerin önünde yeni iletişim, ifade ve dayanışma biçimlerinin başlamış olmasıydı.

Sokağa çıkma yasaklarının açıklanmasının hemen ardından, sosyal medya üzerinden organize edilen *Clap for the NHS* (NHS için Alkış) hareketi, pencerelerin ve kapı önlerinin önümüzdeki süreçte nasıl evrileceğine dair de ilk ipuçlarını veriyordu. 26 Mart Perşembe akşamı -ve devamında 28 Mayıs'a kadar her hafta- Birleşik Krallık genelinde Ulusal Sağlık Hizmeti (NHS) çalışanlarına teşekkür etmek için on binlerce insan pencerelerinden ve evlerinin önünden -tencere, tava ve hatta bazen galya eşliğinde- coşkulu bir alkış tuttu. Bu ritüel Londra'da daha önce şahit olmadığım türden bir dayanışma hissini içinde barındırıyordu. Aslında bu NHS'e teşekkürden öte biraz da kendimize teşvik gibiydi. Bizi evlere kapayan "görünmez tehlike"ye karşı -kapı önünden de olsa- tamamen eve hapsolmayı reddetmek anlamına geliyordu.

İlerleyen günlerde, evlerin pencerelerine bir çocuğun elinden çıktığı belli, A4 kâğıda yapılmış suluboyalar asıldığını fark etmeye başladım. Bu suluboyalar çoğunlukla bir gökkuşağı tasvir ediyor ve NHS'e minnet sunuyordu. Bu hareket aslında salgına cevap olarak hükümet tarafından hızla inşa edilen yeni NHS Nightingale Hastahanesi'nin sosyal medya üzerinden başlattığı *#RainbowsForNightingale* isimli bir çağrı ile başlamıştı. Fakat kısa sürede bu alkış ve gökkuşağı jesti eleştirileri de beraberinde getirdi. Zirâ son on yılda farklı muhafazakâr hükümetlerce bütçe kesintilerine uğramış olan NHS'in salgına hazırlıksız yakalanması, yatak yetersizliği çekmesi, NHS çalışanlarına Covid-19 testi önceliği sunulamaması, yeterli maske ve tulum temin edilememesi kamuoyunda öfke yaratıyordu. Bu bağlamda bazı evlerin pencerelerinden NHS'in daha iyi finanse edilmesi talebinde bulunan *Pay Rise for the NHS Heroes* gibi mesajlar gelmeye başladı.

Pencere ve balkonun bir ev ahalisinin görüşü veya kimliği hakkında ipuçları veren bir platform olarak kullanılması elbette yeni bir olgu değil. Benim bir türüne daha önce Türkiye'den zaten aşina olduğum bu pratik Londra'da 2016 yılında Brexit referandumu sürecinde belirginlik kazanmıştı. O zamanlar *Remain* (AB'de Kal) ve *Leave* (AB'den Ayrıl) olmak üzere iki kampa ayrılmış toplumda pencereye Avrupa bayrağını asmak politik bir duruş haline gelmişti. 12 Aralık 2019 seçimlerine girilirken de farklı parti afişleri (özellikle İşçi Partisi-Muhafazakâr Parti ekseninde) daha önce hiç görmediğim bir sıklıkta ve kararlılıkta pencerelerdeki yerlerini almıştı. Zaten böyle bir kutuplaşma ve sosyal devlet/liberal ekonomi tartışmaları çerçevesinde girilen bir salgın sürecinde politik fay hatlarının daha da kırıldığını görmek sürpriz olmadı.

Salgının ilk haftalarında neredeyse yok olan fizikî kamusal alanın yarattığı boşlukta İngiltere'yi ilgilendiren toplumsal adalet konularının -gelir adaletsizliği, yapısal ırkçılık gibi- tartışıldığı ilk adres de haliyle dijital mecralar oldu. Salgının ve ekonominin akıbeti belirsizliğini korudukça kaygı ve memnuniyetsizlik sosyal medyada ses buldu ve pencerelere asılan posterler de kısa sürede protesto sanatına dönüştü. Bu protest tavrın en sonunda söylemden eyleme geçmesine yol açan kırılma noktası ise Atlantik Okyanusu'nun öteki tarafından geldi.

ABD'de 25 Mayıs günü Minneapolis şehrinde beyaz polis memuru Derek Chauvin'in George Floyd isimli siyah bir vatandaşı üzerinde sahte 20 dolarlık banknot bulundurduğu iddiası ile yere yatırıp 8 dakika nefessiz bırakarak öldürmesi, polis şiddeti ve ırkçılıktan usanmış Amerikan toplumunda adeta bir infiale yol açtı ve on binlerce insan sokaklara döküldü. Ve bu infial de kısa sürede Amerika'dan bütün dünyaya ve özellikle yapısal ırkçılığın hâlâ mevcut olduğu İngiltere'ye uzandı.

Londra'da 28 Mayıs'ta Amerikan Başkonsolosluğu önünde 20 kişiyle başlayan *Black Lives Matter* gösterileri kısa sürede on binlerce kişiye katlandı ve İngiltere geneline yayıldı. Birkaç istisna dışında çoğunlukla uzlaşmacı bir ortamda, sosyal mesafe ve maske takma kurallarına uyularak geçen protestoların İngiltere'nin toplumsal belleğine on yıllarca kazınacak görüntülerinden biri de 17. yüzyıl köle taciri Edward Colston'un Bristol şehir merkezindeki heykelinin göstericiler tarafından alaşağı edilip Avon Nehri'ne atıldığı andı.

Meydanlarda ve şehir merkezlerinde protestolar devam ederken mahalli eksende pencereler yine baş rolü çekmeye devam ediyordu. Protestolara katılamayan bir o kadar insan da evlerinden dijital dilekçeler imzalayarak, ırkçılık karşıtı inisiyatiflere maddi destekte bulunarak ve sosyal medyadan seslenerek dahil oldu. Bu dayanışma dahilinde birçok evin penceresine NHS mesajlarına ek olarak, yine el yapımı ve üzerinde direnmenin evrensel simgesi olan *Yükselen Yumruk* betimlemeleri olan ya da iri puntolarla *Black Lives Matter* yazan posterler asıldı.

Peki Londra'nın semtlerinde, sokak aralarında ve pencerelerinde gördüğüm bu selamlar, işaretler, söylemler neden bu kadar önemli? Hepsinin ortak teması yapısal adaletsizlik, ırkçılık ve salgının getirdiği varoluşsal tehdit karşısında -bazen ufak da olsa- bir direniş alternatifi sunmalarıydı. Birçok insan için haksızlığa uğrama korkusu hastalığa yakalanma korkusundan ağır bastı ve belki de bu risk, demokrasinin devamı için alınmaya değer bir riskti. Çünkü pandemi sürecinde ortaya çıkan her protesto şehrin ortak belleğinde bir daha silinmemek üzere yerini alacak ve umarım gelecek nesilleri yönlendirecektir. Salgın boyunca gördük ki hiçbir engel veya denetim, ifade ve yaratıcılık ihtiyacının önüne geçemiyor, geçememeli. Çünkü ölümle iç içe yaşadığımızın iyice kanıtlandığı bu günlerde, bir veri değil, vatandaş olabilmenin ön koşullarından biridir söz hakkı istemek ve her şeye rağmen "Ben de buradayım" demek.

Inspiring design
for your outdoor life.

Hybrid, seating system. Design Antonio Citterio. www.bebitalia.com

mozaik

B&B Italia Stores:
Ortaköy Dereboyu Cad. No: 78 34347 Istanbul - T +90 212 327 0595 - F +90 212 327 0597
Cinnah Cad. No: 66/1 Çankaya/Ankara - T +90 312 440 0610 - F +90 312 440 0594
www.mozaikdesign.com - info@mozaikdesign.com

B&B ITALIA OUTDOOR

Hayal gibi hayat Skyland İstanbul'da

Şehrin simge yapılarından Skyland İstanbul, yeni teknolojiler, kusursuz mimari ve konforu prestijle buluşturuyor

Üç kule ve bu kuleleri birleştiren meydandan oluşan mimarisiyle şehrin merkezinde yer alan Skyland İstanbul, yaşam standartlarını yükselten, akıllı bina teknolojileriyle konfor sağlayıp enerji tasarruflu bir yaşamın mümkün olabileceğini kanıtlıyor. Residence ve ofislerin yanı sıra ülkemizin tasarım ve dekorasyon alanında seçkin markalarına ev sahipliği yapan HOM Design Center'ı da bünyesinde barındıran Skyland İstanbul, ayrıcalıklı ve prestijli yaşam sürmek isteyenlerin zirvedeki tercihi oluyor. Yapı, yüksek teknoloji ve yenilikçi felsefeyle harmanlanıp her detayı incelikle tasarlanmış mimarisi ve hayata getirdiği modern bakış açısıyla şehrin merkezinde hayal gibi bir hayat sunuyor.

TT Arena'nın yanı başında çok değerli bir konuma sahip Skyland İstanbul; şehre tam kalbinden, TEM'den bağlanıyor, Levent ile Maslak arasındaki merkezi konumuyla sakinlerini mega kentin tüm olanaklarına yakınlaştırıyor.

Sınırları aşan ayrıcalıklı bir yaşam

Prestiji rezidansa, rezidansı şehrin kalbine taşıyan Skyland İstanbul, Türkiye'nin deniz seviyesinden en yüksek rezidansları ile eşsiz bir şehir manzarasına sahip. 1+0'dan 4+1'e kadar her ihtiyaca uygun farklı daire seçenekleri sunan proje, hayatı zirvede yaşamak isteyenler için hayal gibi bir hayat sunuyor. Skyland İstanbul'daki Sky Residence, Sky Premium Residence ve Sky Deluxe Residence, geniş balkonlu, orman ve şehir manzaralı daireleri, özgün iç mimarisi, akıllı ev teknolojileri, concierge, restoran, fitness, wellness ve spa merkezinin yanı sıra 3.500 araçlık otoparkı ve proje alanına iki farklı giriş gibi detaylarıyla konforlu bir yaşam vadediyor.

Mobilya ve dekorasyonda alışverişin en konforlu adresi; HOM Design Center Skyland İstanbul rezidans ve ofis sakinleri ayrıca, proje bünyesinde yer alan HOM Design Center ile tasarım ve dekorasyon dünyasının seçkin markalarına komşu olmanın avantajını yaşıyor. İstanbul'un tasarım ve dekorasyon alanındaki seçkin markalarına ev sahipliği yapan ilk alışveriş merkezi HOM Design Center, sağladığı kolaylık ve hizmetlerle ev ve ofis mobilyasının yanı sıra, dekoratif ürünler ve daha fazlasına tek noktadan ulaşmak isteyenlere konforlu bir alışveriş imkânı sunuyor. Üç kata yayılan merkezde; mobilyadan ev tekstili, beyaz eşya ve aksesuara, Türkiye'den ve dünyadan 100'ün üstünde marka aynı çatı altında buluşuyor.

Yeni nesil ofisler için esnek satış ve kiralama seçenekleri

Büyük şirketlerin ve finans kurumlarının merkezlerine komşu konumuyla modern iş yaşamına dair her türlü ihtiyaca incelikli detaylarla yanıt veren Skyland İstanbul ofisleri, 83 m2'den tek katta 4.500 m2'ye kadar istenilen büyüklükte tasarlanabilen çalışma mekânları sunuyor. 8 metreye varan tavan yüksekliği, teras ve balkonlarıyla ferah bir çalışma ortamı sunan proje, çağdaş sanatçıların eserleriyle zenginleştirilmiş lobileri, gün ışığı alan özel toplantı alanları, etkinlik salonu ve ayrıcalıklı kiralama seçenekleriyle dikkat çekiyor.

www.skylandistanbul.com

Bir Yıl Kira Garantisi

12 AY SONRA ÖDEME

%20 İNDİRİM

180 AYA VARAN VADE

0,64 FAİZ ORANI

Hazırlayan: Selin Çiftçi

HAVAN'DAN BODRUM

Havan'dan olarak daha önce İstanbul Reşitpaşa'daki yerinizde ağırlıklı olarak ev yemekleri konseptinde hizmet veriyordunuz, sonraki süreçte bu mekanı, Bodrum'a taşıdınız. İstanbul'dan sonra Bodrum'da olmanın sizin için ne gibi farklılıkları oldu, Bodrum Havan'dan'a nasıl katkılar sağladı?
Gerçekçi olmak gerekirse ilk zamanlar konsepti hiç değiştirmek istemedim. Ama baktım ki Bodrum ayrı bir dinamiğe sahip, insanların da Bodrum'dan beklentisi İstanbul'a nazaran bambaşka. İstanbul'da ilk biten mezem Bodrum'da tercih edilmiyor... Örneğin fırın köpoğlu, İstanbul'da hemen bitmesine rağmen Bodrum'da "balıkçı mezesi" olarak geçtiği için tercih edilmedi.

Tabii ki Bodrum'un en büyük farkı restaurantımızın alkol servisi oldu. Alkole eşlik edecek yemek ve mezeler de menüye girince İstanbul konseptimizden biraz çıkmamız gerekti. İstanbul'da ye/kalk bir mekân iken Bodrum'da keyif mekânına dönüştük. Yemek sonrası oturma saatleri uzayınca menümüze peynir tabağı gibi alternatifler de ekledik. İstanbul'da Havan'dan 19.00'da kapanırken, Bodrum Havan'dan'ın kapanışını 00.00 olarak değiştirdik. İstanbul'da daha çok öğlen tercih edilirken, Bodrum'da akşam yemeği için rezervasyon alan bir işletme olduk.

Kaburga, avokadolu cacık, brokoli salatası, *cinnamon roll*, *brownie* gibi spesiyallerimizi korurken, menüye Havan'dan hardalı ile servis ettiğimiz bonfile, fırınlanmış *camembert* peyniri gibi şaraba eşlik edecek seçenekler de ekledik. Yani anlayacağınız her şehrin ayrı bir dinamiği var ve biz de Havan'dan Bodrum'da Bodrum'a ayak uydurduk

HAVAN'DAN BODRUM

As Havan'dan restaurant, you previously used to be serving in the concept of home cooking at your place in Istanbul Resitpasa, and in the following period, you moved this place to Bodrum. What kind of differences did you encounter in Bodrum after Istanbul, what kind of contributions Bodrum provided to Havan'dan?
To be realistic, I never desired to change the concept at first. But then I realized that Bodrum has a different dynamic, and the expectations of people from Bodrum are completely different compared to Istanbul. To give an example, first eaten appetizer in Istanbul is not preferred in Bodrum... Such as, "fırın köpoğlu" was not preferred, because it was known as a "fisherman appetizer" in Bodrum, even though it was being eaten immediately in Istanbul.

Of course, the biggest difference of our restaurant in Bodrum became the alcohol service. When the food and appetizers which pair with the alcohol, entered the menu, we had to get out of our Istanbul concept. While it was a eat-and-go place in Istanbul, we turned into a pleasure place in Bodrum. When the seating time after the meal expanded to the long hours, we also added alternatives like cheese plate to our menu. While we closed Havan'dan in Istanbul at 19.00, we changed the closing time of Bodrum Havan'dan to midnight. While it is preferred in Istanbul for lunch, we have become a business in Bodrum that gets reservations for dinner.

While preserving our specialties such as ribs, avocado zucchini salad, broccoli salad, cinnamon roll, brownie, we also added some options into the menu which could be a good pair with wine; such as fillet steak which we serve with mustard Havan'dan, baked camembert cheese. So, as you see, every city has their own, different dynamics and we have kept up with Bodrum Havan'dan to Bodrum.

GÜMÜŞLÜK AKADEMİSİ

Bir tür düşünce okulu, toplumsal sorumlulukla çalışan bağımsız bir bahçe olarak hizmet veren Gümüşlük Akademisi de Bodrum'a dair bilinmesi gereken bir değer mekan. Her yıl belirli bir tema odağında çalışma programları hazırlayan Akademi, düzenlediği atölyeler ve etkinliklerle yeni düşünceleri buluştururken, çeşitli deneyimlerin ve duyarlılıkların aktarılmasını ve paylaşılmasını hedefliyor.

GÜMÜŞLÜK ACADEMY

Gümüşlük Academy, which works as a kind of school of thought, an independent garden that acts with social responsibility, is an other worth knowing place of Bodrum. The Academy, which prepares work programs focusing to a specific theme every year, aims to narrate and share various experiences and sensibilities while bringing together new ideas with workshops and events.

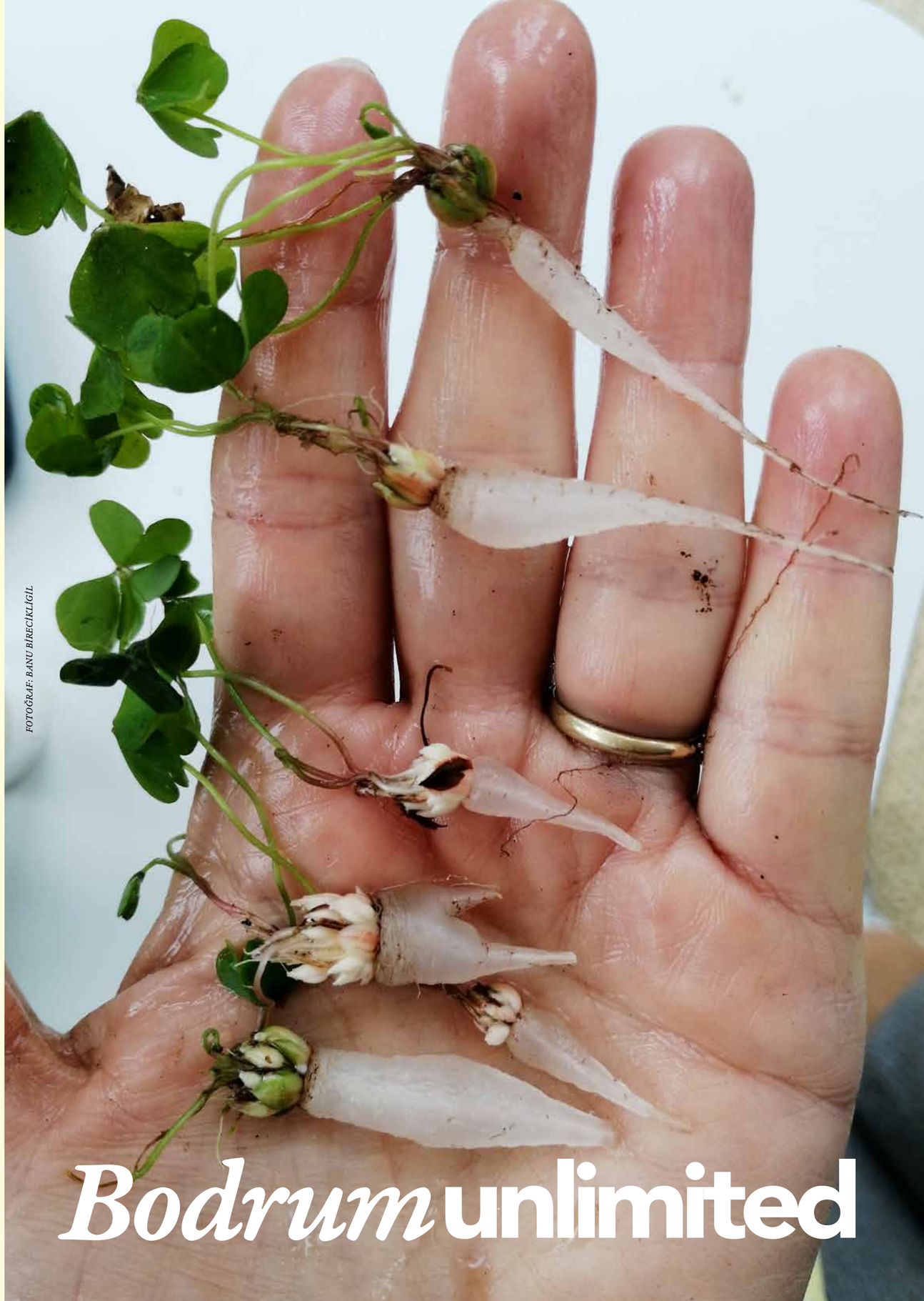

FOTOĞRAF: BANU BİRECİKLİGİL

Bodrum unlimited

1

The Bodrum EDITION

Art EDITION

Karya'nın meşhur kenti Halikarnas olarak da bilinen Bodrum Dünyanın Yedi Harikası'ndan birine ev sahipliği yapıyor. Bugün, yarımadanın batı tarafında, Yalıkavak Marina'nın yakınında konumlanan The Bodrum EDITION rüzgâra karşı korunaklı bir koyun içinde tarihi bir bölgenin modern enkarnasyonuna yeni bir harika olarak ekleniyor.
The Bodrum EDITION için oluşturulan sanat koleksiyonu, hem yerel Türkiye tarihi hem de modern estetik anlayışı ile ilgili çok sayıda görsel referans içeriyor. Seçilen eserler otelin tasarımında algılanabilir zarafet kavramına işaret ediyor: Temel bileşenlere, minimalist özelliklere ve dikkat çeken doğal bir cazibe odaklı zamansız güzellik.

Once an ancient city known as Halicarnassus of Caria, Bodrum was famous as the site of one of the Seven Wonders of the Ancient World. Today, on the West side of the peninsula, in Yalıkavak Marina, The Bodrum EDITION is tucked into a windsheltered cove, bringing with it a new wonder to the modern incarnation of the historic region.
The art collection curated for The Bodrum EDITION encompasses a multitude of visual references related both to local Turkish history and modern sense of aesthetics. Together, the selected pieces illustrate the notion of elegance perceptible in the design of the hotel: timeless beauty focusing on essential components, minimalistic features, and a natural allure that draws attention.

2

1. AYŞE GÜL SÜTER, ACID VISION, 2017
BİNA BOYUNCA FARKLI ALANLARDA KARŞINIZA ÇIKAN BU AYNA SERİSİYLE SANATÇI, GELENEKSEL SANAT YAPMA TEKNİKLERİNİ YENİ MEDYA TEKNOLOJİLERİYLE BÜTÜNLEŞTİRİYOR. TÜRKİYE'NİN PARLAK IŞIK VE RENKLERİNDEN ESİNLENEN SANATÇI, HERHANGİ BİR YAZILIM, OPTİK DEDEKTÖR VEYA DOKUNMATİK CİHAZ KULLANMADAN ETKİLEŞİMİ SAĞLAMAK IÇIN AYNALARDA ÖZEL BİR KAPLAMA KULLANIYOR.
WITH THIS SERIES OF MIRRORS, LOCATED IN DIFFERENT SPACES THROUGHOUT THE PROPERTY THE ARTIST INTEGRATES TRADITIONAL ART-MAKING TECHNIQUES WITH NEW MEDIA TECHNOLOGIES. INSPIRED BY THE LUSCIOUS LIGHT AND COLORS OF TURKEY, THE ARTIST USES A SPECIALIZED COATING ON THE MIRRORS TO ELICIT INTERACTIVITY, WITHOUT USING ANY SOFTWARE, OPTICAL DETECTORS, OR TOUCH-OPERATED APPARATUS.

2. :MENTALKLINIK, LOVER_RP1304, 2013
ETRAFINDAKİ ALANLA KARMAŞIK BİR DİALOG İÇİNDE ÇALIŞAN ESERİ YARATAN SANATÇI İKİLİSİ BU BÜYÜK AYNAYLA SADECE YANSIMA KAVRAMIYLA DEĞİL, SIRADAN BİR NESNEYE YENİ BAKIŞ AÇILARIYLA DA OYNAMAK İÇİN FARKLI RENKLER VE DOKULAR KULLANILMIŞ.
THE WELL-KNOWN DUO PROPOSES A PIECE THAT FUNCTIONS IN INTRICATE DIALOGUE WITH THE SPACE AROUND IT. THIS LARGE MIRROR PLAYS WITH NOTIONS OF REFLECTION, BUT ALSO WITH DIFFERENT COLORS AND TEXTURES TO OFFER NEW PERSPECTIVES ON AN ORDINARY OBJECT.

Mekânlar herkesin kendine özeldir çünkü aynı sokakta yaşayan insanların bile o aynı sokağın hep farklı detaylarına hakim olduklarını biliriz. Bodrum'la ilişkili olduğunu bildiğimiz on sanatçının vizör ve kelimelerine yaslanarak Bodrum'u yeniden tanımlamak, anlamak, hatırlamak ve düşünmek istedik. Sanatçıların fotoğraflarına eşlik eden yazılarda Bodrum'un ışığını, rengini, kokusunu, denizin, dönüşümünü, onca betona rağmen hâlâ kaçmak için pek çok şey vaadedebildiğini okuyacaksınız

Hazırlayanlar: Merve Akar Akgün & Nazlı Pektaş

Çeviri: Ayşe Draz

All spaces are personal because we all know that even people living on the same street always master different details of that same street. Behind the Bodrum Unlimited topic we wanted to redefine, understand, remember and think about Bodrum by leaning against the visors and words of ten artists that we know are related to Bodrum. Within the texts accompanying the photographs, you will read that Bodrum's light, color, smell, sea, transformation, despite all the concrete, still promises a lot to escape

Boya kalemleriyle ilişkim -suluboya, mum boya, pastel boya- ilkokul yıllarında başladı. Evde çok yazıldığı için herhalde, benim çocukluğum da çizerek geçti. Çok küçük yaşta daktilo kullanmayı öğrendim çünkü evdeki en büyük oyuncak daktiloydu. Üstünde alfabe vardı. Herhalde konuşmayı ve yazmayı o oyuncaktan ötürü sevdim. O zaman Doğan Kardeş diye bir dergi vardı. Bir gün babam çizdiğim şeylerden birini o dergiye yollamış, bir baktım adım dergide çıkmış. Nasıl utandım.

İlkokul bitti, koleji yatılı okudum. Hafta sonları evci çıkıyordum. Dolayısıyla hafta içi boyalarımı da kaçırırdım. Çünkü, boyalarımı babamla birlikte kullanırdık. O daha hoyrat kullanırdı. Kırardı, karıştırırdı, renkleri yerlerine koymazdı... Hafta sonları benim boya takımlarımı o kullanırdı. Sonra baktım, aynı boyalardan, hatta daha güzellerinden evde de bulunmaya başladı. O zaman, ben, boyalarımı saklamaktan ve taşımaktan kurtuldum. Herhalde, babamın yazması, benim de çizmem sonunda beni Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'yle buluşturdu. O evrede ben, önce farklı kalemlerle tanıştım. Grafos diye bıçaklı bir kalem vardı. Onunla yazamazsınız ama çizebilirsiniz. Babamın yeni evresine, o kalemleri kullanabilmesi pek uygun değildi.

Çok kısa bir süre sonra, belki ben ikinci sınıftayken, Rapido denen, çeşitli incelikte, kalınlıkta uçları olan ve çeşitli renkli mürekkeplerle kullanılabilen bir kalem çıktı ve asıl fecaat o zaman başladı. Çünkü babam bütün o kalemlerle ve de çini mürekkepleriyle siyah fon kâğıtlarım üzerine, maket kartonlarımın üzerine beyaz çinilerle resimler yapıyordu. Tabii bu arada babamın ressam arkadaşları, mesela Orhan Peker, "Tamam, yazmana karşı değilim. Ama yazmadığın zamanlarda da iyi şeyler yapıyorsun. Devam et sen çizmeye," derdi. Turan Erol ise "Ya sen bırak çizmeyi, kalem kâğıdı, otur şiirini yaz," derdi. Annem herkese babam ve benden bahsederken, "Benim iki oğlum var. Büyük oğlum yazar, küçük oğlum çizer," derdi. Babam bana "Annenin en büyük tarafı, beni sana dokundurtmaması. Seni benden kurtardı. Dolayısıyla adam olabildin," derdi.

Hiç unutmadığım bir anım var. Evde, babamın çalıştığı odadan üç-beş gün boyunca birtakım kokular geldi. Farklı bir kokuydu. Babam o sıra hamsi balığıyla ilgili yazıp çiziyordu. İçeride, masasının üzerinde bir iki hamsi duruyordu. Kurumuş, kıvrılmışlardı. O dönem o kapı hep kapalı olurdu çünkü annem koku dışarı çıkmasın diye kapatırdı.

Mimarlığı bitirip Bodrum'a yerleştiğimde babamlar zaten orada yaşıyorlardı. Oradaki evin tamir işleri esnasında babamın tanıştığı ustalar, işçiler vardı. Oturduğu yeri, onlarla birlikte toparladı. Ben de diplomamı alınca, babam, "Bu iş, iğne çuvaldız işi. Önce bir şey çiz. Oraya taşınalım," dedi. Şimdiki evin, Berkhane'nin serüveni böyle başladı. 75'te ben Bodrum'a yerleşince iş hayatım hep Bodrum'da oldu. Bir daha başka bir yere gitmedim. Babamla Bodrum'daki birlikteliğimiz, çok zor ama bir o kadar da keyifliydi. Yaptığım inşaatlara babam genellikle benden önce giderdi. Hatta öyle ki bazen gittiğimde oradan bir kasa veya varil bulmuş, üstüne oturmuş ustaları izliyor olurdu. Arada bir, "Yaşar Usta o taş orada olmadı. Bak altında da bir çizgi var. Onu biraz ya sağa ya sola kaydır," derdi. Bazen ustayı iskeleden indirir, kendi oturduğu yere oturtur, "Şimdi bak bakalım yaptığın işe." diye gösterirdi. Bazen öyle olurdu ki, ustalar "İlhan Amca, bugün gelecek mi?" diye sorarlardı. "Valla bilmiyorum," derdim. Eğer babam geleceğini söyler ya da "yarın görüşmek üzere," diyerek ayrıldıysa, ertesi gün inşaata gittiğimde ustalar olmazdı. Ya zeytin toplamaya kaçarlardı ya da mandalin çapalamaya giderlerdi.

Evde ben babamı hep çalışma odasında görürdüm. Görmediğim zamanlardaysa yürüyüşe gitmiş olurdu. Günde en az bir iki saat yürürdü. O yürüyüşler, onun dünyasını değiştirirdi. Çocukluğumdan beri evde bir oda hep kitaptır, hep kitaplıktır. Hep okunur, hep çalışılır. Bunların yok oluşu, çeşitli arkadaşlarının evlerine gittiğimde, ama yazar, ama ressam, ama çizer onların ölümüyle birçok şeyin yok oluşu, yani benim gözümün önünde, çocukluğumda yaşadığım o ilişkiler içinde, bana çok dokunmuştur. Onun için evde hiçbir şeyi yok etmemeye özen gösteririm.

Berkhane, Paşatarlası'nda sakınıp yok olmalarını engellediğimiz şeyler varlıklarını sürdürebilsin diye oluştu. Adı da güzel oturdu. Eşimle elimizdekileri birlikte bir bir derledik, toparladık ve özenle, bakmaya çalıştık. Hatta dün galeriyi gezdikten sonra korktum. Ev şimdi bomboş.

My relationship with colored pencils -watercolors, waxed crayons, crayons- started in my primary school years. I spent my childhood also drawing perhaps because there was much writing at home. I learned to use a typewriter at a very young age because it was the biggest toy in the house. There was alphabet on it. I guess I liked talking and writing because of that toy. At that time, there was a magazine called Doğan Kardeş. One day, my father sent one of my drawings to the magazine, and then I saw my name on it. How embarrassed I was.

Primary school was over and I was a boarding student in college. I was going home on the weekends. So, I would smuggle also my paints on weekdays. Because we used my paints with my father. He would use them more roughly. He would break them, mix them, not put the colors in their place ... He used my paint sets on the weekends. Then I noticed that the same paints and even more beautiful ones started to appear also at home. Then, I was relieved from hiding and carrying my paints. Probably my father's writing and my drawing brought me to the Middle East Technical University's Department of Architecture. At that stage, I first met different pens. There was a pen with a knife called Grafos. You can't write but draw with it. It wasn't very convenient for my father to use those pens for his new phase.

A very short time later, perhaps when I was in the second grade, a pencil called Rapido came out with various fine, thick tips and which could be used with various colored inks, and the real disaster began then. Because my father was making pictures with white tiles on my modelling cardboards and on my railroad boards with all those pens and drawing inks. Of course, my father's painter friends, for example Orhan Peker would say; "Okay, I am not against you writing. But you do good things when you're not writing. Go on, you draw." But Turan Erol used to say, "Let go of drawing, sit down and write your poetry". When my mother used to talk about my father and me, she would say to everyone; "I have two sons. My older son writes, my younger son draws." My father would say to me, "The biggest aspect about your mom is that she doesn't let me touch you. She saved you from me. So, you could grow into a man."

I have a memory that I never forget. For three or five days, various odors came from the room where my father worked at home. It was a different smell. At that time my father was writing about anchovy fish. Inside, a few anchovies stood on his desk. They were dry, curled. During that period, that door would always be closed since my mother would close it so that the smell would not come out.

When I completed my studies in architecture and settled in Bodrum, my parents were already living there. There were craftsmen and workers whom my father met during the repair work of the house there. He pieced together his house with them. When I received my diploma, my father said, "This is about beam in one's eye. Draw something first. Let's move there.". This is how the adventure of the current house, Berkhane began. Since I settled in there in 1975, my business life has always been in Bodrum. I never went anywhere else. Our relationship with my father in Bodrum was very difficult but pleasant at the same time. My father would usually go to the constructions that I did, before me. In fact, sometimes when I went there, he would be there sitting on a box or a barrel that he had found, watching the craftsmen. Once in a while, he would say "Master Yaşar, that stone does not work there. Look, there is also a line under it. Move it a little bit to the left or to the right. Sometimes he would get the craftsman down the structural framework, make the guy sit on his own seat, and say "Now have a look at your work." Sometimes it would be so that the craftsman would ask " Will Uncle İlhan come today?" "Well, I don't know," I would say. If my father had said that he would come again the next day or he had left saying "see you tomorrow," the next day when I would go to the construction site, there would be no craftsmen. Either they would have fled to pick olives or go to spud the tangerines.

At home, I always saw my father in the study room. If I didn't see him, then he would have gone for a walk. He walked at least an hour or two a day. Those walks would change his world. Since my childhood a room at home has always been full of books, a library. One always reads, always studies. The extinction of these things, when I go to the houses of his various friends, be it a writer, a painter, a drawer, the disappearance of many things with their deaths, that is, in front of my eyes, in the relationships I had in my childhood, touches me a lot. Therefore, I take care not to destroy anything at home.

Berkhane was created so that the things we preserved and prevented from disappearing in Paşatarlası, could survive. Its name also fit nicely. We compiled and collected what we got together with my wife, one by one, and we tried to carefully take care of them. I even got scared after visiting the gallery yesterday. The house is now empty.

AHMET BERK

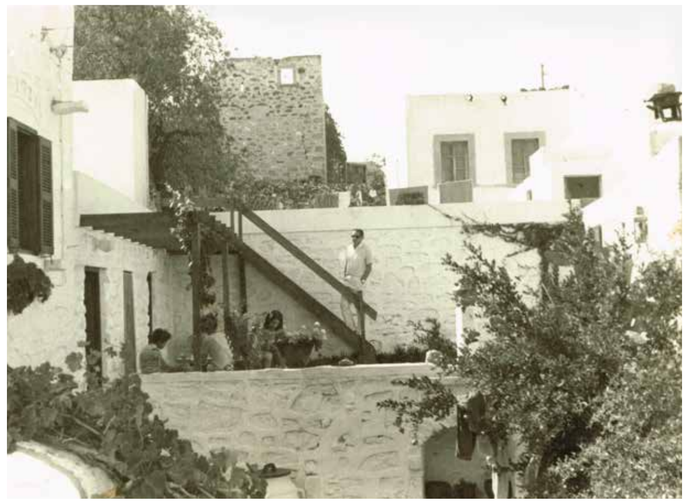

2004'ten bu yana yazları Bodrum, Gümüşlük'te geçirdim, sektirmeden. Kışları her fırsatta geldim, yani öyle seviyorum burayı. Mor dağlarını, gün batımını, rüzgârını, denizini. Burası bana hem özgürlük hem derinleşme duygusu veriyor ve gezip tozma eğlenme değil, içe kapanma, çalışma duygusunu. Virüs yayılmaya başlayınca son uçaklardan biriyle vardım buraya, sessiz ama fırtınalı duygularla, endişeli, üç aydan fazla oldu sanırım. İnsanlar evlerinde otururken beton arabalarının geçişlerini izledim, hiç durmadılar. Dağ, taş, beton olurken nerdeyse gökyüzüne bile ev yapılırken, koyunlar, inekler asfalt yollarda yürüyordu. Bahar geldi ve gitti. Ve maalesef virüs yayılmaya devam ediyor.

I spent the summers in Bodrum, Gümüşlük since 2004 without an exception. I love it here so much that I came at every opportunity during winters. Its purple mountains, its sunset, wind and sea. This place gives me both a sense of freedom and of intensity, and a sense of turning inward, working, not of traveling and having fun. When the virus started to spread, I came here by one of the last flights, with silent but stormy feelings, anxious; it has been more than three months, I think. As people sat in their homes, I watched the passage of concrete cars, they never stopped. Sheep and cows were walking on the asphalt roads while mountains and stones were being transformed into concrete, almost building houses on the sky. Spring has come and gone. Unfortunately, the virus continues to spread.

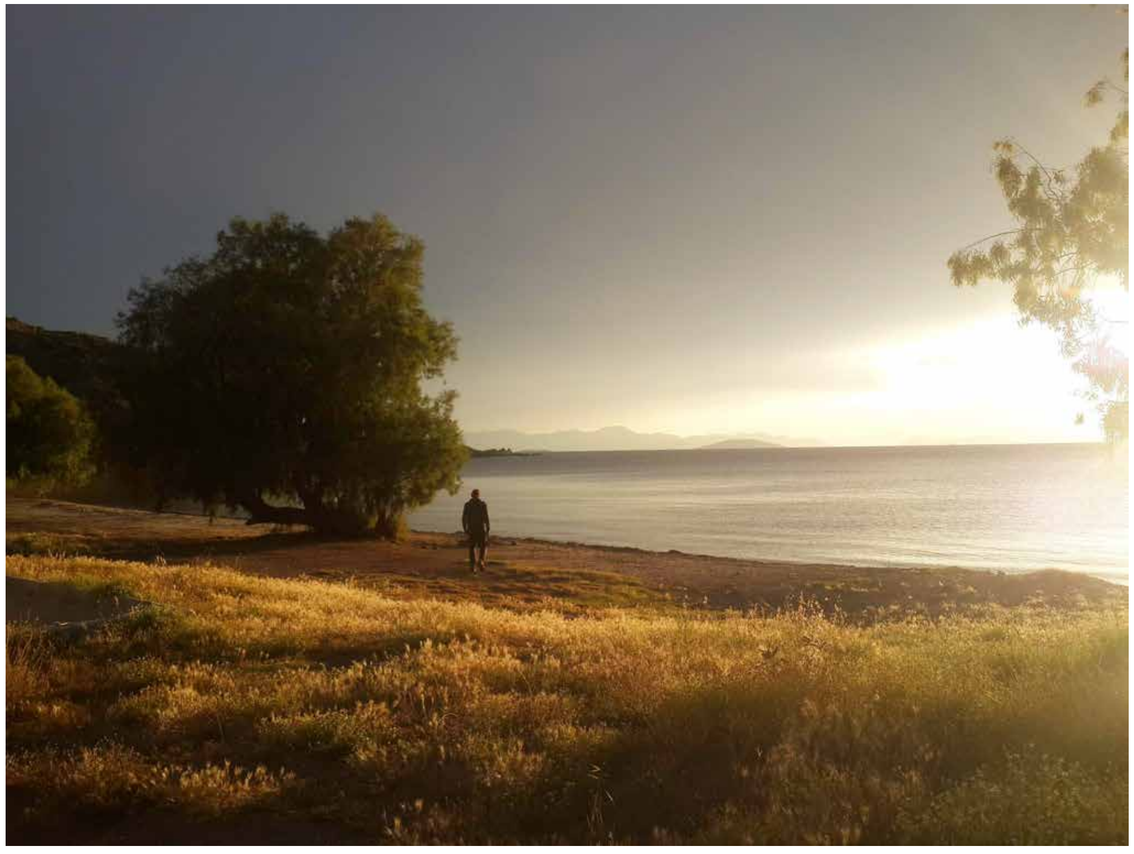

Kara bir vida
Bodrum'da bir lokantanın vitrininde yatan bir tür kıskaçsız istakozu garsona göstererek "bu böceğin adı ne?" dedim. Garson "karavida" dedi. "Bu ad nereden geliyor?" dedim. "Abi" dedi, "vida gibi ya, bir de kara ya, o sebeple adı karavida."

A black screw
"What is the name of this insect?" I asked by pointing at a type of claw-free lobster lying in the window of a restaurant in Bodrum. The waiter said "karavida" ("blackscrew"). "Where does this name come from?" I said. "Brother," he said, "you see it is like a screw, and you see it is black, so his name is karavida (blackscrew)."

Bugün bir arkadaşımla telefonda konuşurken bana "değişim var," dedi. "Bunu hep aklında tutmalısın."

1976 yılında Farilya'dan (bugün Gündoğan) hemen sonra yer alan koydaki kooperatife beşi altı çift arkadaşla beraber girdik. Ödediğimiz aylık oldukça azdı. Hayaldi. Belki denize yakın bir evimiz olur dedik. Yapılacak evlerin yerini göremedik çünkü yol yoktu. 10-12 yıl sonra yol yapıldı, su ve elektrik geldi ve evi teslim aldık. Dört duvardı. Duvarlar çarpıktı. Galiba inşaatta deniz suyu kullanmışlardı. Evin içini biraz yapmaya başladık. Marangozun siyah beyaz bir keçisi vardı. Gelir giderdi. Hiçbir şey söylenilen zamanda bitmezdi ve biz bunu bilirdik. Değişik zaman kavramlarına alışıktık. İnşaat sırasında Bodrum şehir merkezinde küçük bir pansiyonda kaldık. Daracık sokaklar. Eski evler. Avlular. Çiçek. Sakinlik. Mavi yolculuğa çıkmayı bekleyen guletler etrafta.

Bodrum'a uçakla giderdik. Eski propellerli Rus uçakları vardı adeta tarlaya inerlerdi. Uçaktan inince hava hep başkaydı. Sakinleşme başlardım. İstanbul'dan sonra sakin, bambaşka bir hava eserdi Bodrum'da. Kokusu da farklıydı. Her şey salaştı. Zamanı farklı algılayan tatlı insanlarla doluydu. Küçük beyaz evler, boş araziler ve her yerde begonviller vardı.

Hâlâ her yaz evimize gideriz. Benim en sevdiğim aylar mayıs ve haziran dır. Çünkü daha tenha olur, umutla dolu olan her şey yinelenir. Komşunun bahçesindeki dut ağacından dut yemek çok hoşuma gider. Jakarandalar açılmış olur. Mosmor çiçekler vardır.

Biz zamanla evimizi modernleştirdik. Gündoğan'daki eski bakkalımız şık bir lokanta oldu. Her yer kalabalıklaştı. Bodrum İstanbullular'ın yazılık mekânı oldu. Bizim evimizin önü henüz yapılaşmadı, dolayısıyla başka yerlere göre biraz daha salaş. Beş dakika da deniz kenarına inebiliyoruz. Eski lokantalar, eski bir dondurmacı ve eski pansiyonlar duruyor. Deniz hâlâ çok güzel. Trafik kötü. Büyük lüks İstanbul plakalı arabalar her yerde. Lokantalar dolu. Lüks villalar. İnşaatlar. Çirkin yapı malzemeleri satan dükkanlar. Marinalar. Galeriler. İstanbullu sanatçılar gelip sergiler açıyorlar. Her taraf canlı. Bazen müzik bangır bangır. Fakat manzara, taze meyve, taze sebze, balık ve pazarlar duruyor. Evet değişim var ama ben yine de Bodrum'u seviyorum.

"There's change," she said to me while talking to a friend on the phone today. "You should always keep that in mind."

In 1976, we entered the cooperative in the bay located immediately after Farilya (today Gündoğan), together with five or six friend couples. The monthly amount we paid was quite minimal. It was a dream. We said maybe we would have a house by the sea. We couldn't see the space where houses would be built because there was no road. In 10-12 years, the road was built, water and electricity came, and the house was delivered. It was four walls. The walls were distorted. I think they used sea water in construction. We started building the interior of the house a little. The carpenter had a black and white goat. He would come and go. Nothing would be completed by the time it was promised, and we knew it. We were used to different time concepts. During the construction, we stayed in a small pension in the city center of Bodrum. Narrow streets. Old Houses. Courtyards. Flower. Calmness. Gulets waiting to embark on a blue voyage, around.

We used to go to Bodrum by plane. There were Russian planes with old propellers, they would almost land in the fields. When we got off the plane, the air was always different. I would begin to calm down. After Istanbul, it was a calm, completely different atmosphere in Bodrum. Its smell was also different. Everything was shabby. It was full of sweet people who perceived time differently. There were small white houses, empty fields, and bougainvillea everywhere.

We still go to our house every summer. My favorite months are May and June. Because it is more secluded, everything full of hope rejuvenates. I enjoy eating mulberries from the mulberry tree in the neighbor's garden. The jacarandas have flowered. There are deep purple flowers.

We have modernized our house over time. Our old grocery store in Gündoğan has become a stylish restaurant. Everywhere has become crowded. Bodrum has become a summer destination of Istanbulites. There are no buildings yet in the front of our house, so it is a bit shabbier than elsewhere. We can go down to the seaside in five minutes. Old restaurants, an old ice cream shop, and old pensions have remained. The sea is still beautiful. Traffic is bad. Large luxury cars with Istanbul license plates are everywhere. The restaurants are full. Luxury villas. Construction sites. Shops selling ugly building materials. Marinas. Galleries. Artists from Istanbul come and open exhibitions. Everywhere is alive. Sometimes music blasts. But the landscape, fresh fruits, fresh vegetables, fish and markets are still there. Yes, there is change, but I still love Bodrum.

Cihanda bir enerji

An energy in the universe

Geleneksel ve çağdaş olanı buluşturan bir yaklaşımla Bodrum'da pek çok projeye imza atan CDW-Contemporary Design Works'ün kurucusu Pınar Irmak Çağlar'la mimarlık pratiği, gelecek projeleri ve pandemi süreci hakkında konuştuk

We came together with Pınar Irmak Çağlar, the founder of CDW-Contemporary Design Works, who realized many projects in Bodrum with an approach that combines traditional and contemporary, to talk about her architectural practice, future projects and the pandemic term

PINAR IRMAK ÇAĞLAR

1. SWISS BEACH BODRUM RESORT HOTEL, TURGUTREİS, 2013-2015

2. WHYC (FOR SALONE DEL MOBILE MILANO FUARI İÇİN) 2017

3. CENNET KOYU EVLERİ ETAP 2 MODERN EVLER, CENNET KOY BODRUM 2020-2022

4. CDW OFIS, BODRUM, ORTAKENT, 2015

5. ŞALVARAĞA EVLERİ, BODRUM, İÇMELER, 2011-2012

6. SWISS HILL BODRUM RESIDANCE, BODRUM, YOKUŞBAŞI, 2015

1

2

Bize kendinizden ve mimarlık kariyerinizden bahseder misiniz?

1984 Ankara doğumluyum. Küçük yaşta Bodrum'a yerleştik. 2004 Ege Üniversitesi Peyzaj Bölümü'nden mezun olduktan hemen sonra Çağdaş Peyzaj'da işe başladım. Kariyerime devam ederken 2007'de eşim Çağdaş ile evlendim, Çağla ve Yükseltürk adında iki çocuğumuz var. Çağdaş İnşaat beni yetiştiren, geliştiren, heyecanlandıran en büyük okul oldu. Yaşam dinamiğimi ailem, işim ve spor hayatım üzerine kurdum. İşte olduğu gibi kendi ruhum ve bedenim için de bir hedef belirliyorum ve tüm yıl boyunca bu hedef için disiplinli bir şekilde çalışıyorum. Avrasya Maratonu ve Ironman'e katıldım. Yoğun iş tempomun yanı sıra kendime koyduğum bireysel hedeflerle besleniyorum ve disiplini seviyorum. Bu sene de dünyanın ikinci uzun parkuru olan TransAnatolia rallisine hazırlanıyorum. Her zaman kendimi daha zorlamayı geliştirmeyi seviyorum.

Kurucusu olduğunuz CDW-Contemporary Design Works ile Bodrum'da ağırlığı iç mimarlık olmak üzere pek çok proje gerçekleştiriyorsunuz. Bir projeyi ele alırken nasıl bir yaklaşım benimsiyorsunuz? Tasarım adımlarınız nasıl işliyor?

İnsanın dünyadaki esas vazifesinin yerleştiği çevreden başlayarak dünyayı güzelleştirmek olduğunu düşünüyorum. İnşa edilen yapılar uzun ömürlü olduğu için, benden sonraki nesillere de hizmet edecek olmalarının sorumluluğu ile hareket ediyorum. Bir mekân tasarlarken parça-bütün ilişkisine dikkat ederim. Projelerimde her şeyi bir denge üzerine kurgularım. İklimin canlılığı doğal dokunun ihtişamı, topraklarımızda yaşayan tarihin derinliği, teknolojinin işlevselliği gibi pek çok unsuru denge üzere harmanlayıp mimari düşüncemi ruhumun neşesiyle canlandırıp ekip arkadaşlarım ile beraber inşa ederiz. Anahtar prizinin terazisine kadar en ufak detayı bile kendim kontrol ederim.

Aktörlerinin yanı sıra, tasarım ve uygulama süreçleriyle birlikte bir mimari proje içinde birçok dinamiği aynı anda barındıran uzun soluklu bir üretim. Sizi bir projenin üretim aşamasında en çok zorlayan süreç, dinamik ne oluyor?

İşime büyük bir aşkla bağlı olduğum için olsa gerek projelerin üretim aşamasında zorlandığımız bir süreç pek olmuyor; çözüm odaklıyım, anında müdahalelerle dinamik süreci kolaylıkla yönetebildiğimi düşünüyorum. Ekip arkadaşlarımın da enerjisi yüksek ve pozitiftir. Beni endişelendiren hayallerimin, düşüncelerimin, projelerimin hepsini yapacak yeterli zamana sahip olup olmadığımdır. Zamansız tasarımlarım için kısıtlı zamanda ne kadar üretken olabilirim? Çevremi ne kadar daha güzelleştirebilirim?

Sizce başarılı bir mimari projenin olmazsa olmazı nelerdir?

Elimdeki tüm enstrümanları etkili bir şekilde kullanarak tasarladığım, hayata geçirdiğim zamansız mimari projenin, farklı görüşler içinde birliğe varmasını ve bunun da "heyecan" olmasını arzu ederim. Benim mimari bir projedeki başarı kriterim heyecan yaratmasıdır.

Bodrum mimari bir çizgisi olan bu anlamda özgün, okunabilir bir kıyı kenti. Sizin mimarlık pratiğinizde Bodrum'un yereline dair tasarımınıza, yaklaşımınıza taşıdığınız öğeler var mı?

Olmaz olur mu? Projelerimde bunun şansını yaşıyor ve yaşatıyorum. Mesela, Swissotel Resort Beach Otel'imizin lobisinde sizi karşılayan uçuşan begonvil yaprakları tasarımım bu kıyı kentinin vazgeçilmez süsüdür ve en sevdiğim deep purple rengi begonvillerden esinlenilmiştir.

Yine SwissHill'de, burada yaşayan medeniyetin derinliğini bize aktaran eski adıyla Saint Petrum Kalesi'ni otelimizin ve evlerimizin manzarasının odak noktasına yerleştirdim. Sonsuz mavilik içindeki bu ihtişam bizi tefekkür etmeye sevk ediyor. Cennet Koy projemiz için çok söze gerek yok; adı gibi Cennet olan bu koya saygılı ve layık olmaya çalıştım.

Sanatsal üretimler projelerinizde, iç mekân tasarımlarınızda nasıl yer alıyor? Mekân tasarımında sanat eserinin dokunuşu ne gibi farklılıklar yaratıyor?

Tasarımlarımda sanat eserleri odak noktamı belirler; dinamiğimi de bunun üzerine kurarım. Ruhsal bir arınma, yenilenme sağlamak için sanatın avantajlarını kullanmamak olamaz. Mekânlarımda her türlü ihtiyaca cevap vermek isterim. Ayrıca konseptimdeki bu sanatsal dokunuşlar, insanlarla benim aramda bir bağ kurar.

Pandemiyle birlikte evlerimizde kalmaya özen gösterdiğimiz bir dönemi hep birlikte ilk defa deneyimledik. Bu süreç bir iç mimar olarak sizin mekâna, eve bakışınızı nasıl etkiledi? Siz bu dönemi nasıl geçirdiniz?

Pandemi ile birlikte yeni bir düzen geldi, bunu inkâr edemeyiz. Daha önceki salgınlardan biraz daha farklı olarak iletişim ağının kuvvetli olması sebebiyle tüm dünyada olan biteni anında gözlemleyebildik, herkes kendi idrakince yaşananlardan çıkarımlar elde etti. Kimimiz biraz daha duyarlı oldu, biz bilinciyle yaşamına devam etti; kimimiz de korkularıyla yüzleşti. Kısaca dünyanın dertleriyle dertlendik ama şunu da bilmeliyiz ki sıkıntılar sıkılarak geçmez; yeni düzene adapte olmak da zekâmızın bir göstergesidir. Zamanın şartlarına uymalı, gerekli tüm önlemlerimizi almalıyız; yeni düzende yine çalışmaya, üretmeye, yaşamaya devam etmeliyiz.

Yaşam alanlarını tasarlarken zaten dikkat ettiğim, insanların keyif alması huzur bulması, ruhunun beslenmesi, dinlenmesi ve yenilenmesini sağlayacak ortamlar yaratmaktır. Bu dönemde farklı olarak bir de sığınak projeleri gündeme geldi, talepler bu konuda düşünmemizi sağladı.

Son olarak, CDW'nin devam etmekte olan projelerinden ve gelecek projelerden bahseder misiniz?

Şu an hali hazırda devam etmekte olan projelerim Cennet Koy II. Etap Modern Evler mimari-iç mimari projeleri ve SwissHill Otel projesinin iç mimari çalışmalarıdır.

Gelecek projelerden bahsetmemi isterseniz buraya sayfalar yetmez, daha önce de belirtmiştim; beni hep endişelendiren "hayallerimi, yapmak istediklerimi hayata geçirebilecek zamana acaba sahip miyim?" sorusuydu. O kadar çoklar ki yoluma devam ederim; ederken de kimsenin şaşmayacağı kadar kendime şaşarım; yetişmiyor zaman, sığmıyorum mekâna, sığmıyorum kendime. Bir ahenk olayım cihanda bir enerji, elsiz ayaksız, isimsiz sıfatsız, kayıtsız vadesiz köpürüp taşayım istiyorum. Cennet Koy projemi tüm etaplarıyla bitirdiğimde çeşitlilikteki birliği sergilemiş olacağım. Röportajımızı Samiha Ayverdi'nin şiiriyetle dile getirdiği kitabından beni de ifade eden dizelerle bitirmek istiyorum:

"Kimsin? diye sordular.
Bu dünyada işi bitenim! dedim.
Öyle de neden sefere çıkmazsın? dediler.
İşi bitmemiş olanlara yoldaşlık etmem murattır, dedim.
Senin için mürit diyenler de murat diyenler de var, hangisisin sen? dediler.
İşte buna gülesim geldi Yesriblim! Kâh müridin, kâh muradın olduğumu onlara söyler miyim hiç?"

Can you tell us about yourself and your career in architecture?

I was born in Ankara in 1984. We settled in Bodrum at a young age. Right after graduating from Ege University Department of Landscape Architecture in 2004, I started working at Çağdaş Landscape. While continuing my career, I married Çağdaş in 2007, we have two children named Çağla and Yükseltürk. Çağdaş Construction was the biggest school that raised, developed and excited me. I built my life dynamics on my family, my work and my sports life. As is the case, I set a goal for my soul and body and I work in a disciplined way for this goal all year round. I attended the Eurasia Marathon and Ironman. In addition to my busy work schedule, I feed on the individual goals I set and I love discipline. This year, I am preparing for the TransAnatolia rally, the world's second long track. I always love to improve myself.

With CDW-Contemporary Design Works that you are the founder of, you are realizing many projects in Bodrum, mainly interior architecture. What approach do you take when dealing with a project? How does your design steps work?

I think that our main duty in the world is to beautify the world, starting from the environment where we settle. As the constructions are long-lasting, I act with the responsibility that they will serve next generations. When designing a space, I pay attention to the part-whole relationship. In my projects, I build everything on a balance: the vitality of the climate blends, the splendor of natural texture, the depth of history living in our lands, the functionality of technology. My architectural thought the joy of my soul and build it with my teammates. I control even the smallest details.

For the first time, we experienced a period of staying in our homes all together with a pandemic. How did this process affect your view of space and home as an interior designer? How did you spend this period?

A new order has come with the pandemic, we cannot deny it. Different from the previous outbreaks, because of the strong communication network, we were instantly able to observe what is happening all over the world, everyone gained inferences from their own understanding. Some of us became a little more sensitive, we continued our lives with consciousness; some of us faced their fears. In short, we were troubled by the troubles of the world, but we should also know that the troubles are not bored; adapting to the new order is also an indicator of our intelligence. We must comply with the conditions of the time and take all necessary measures; we must continue to work, produce and live in the new order. When designing living spaces I pay attention to enjoy the peace, to create environments that will nurture, rest and renew their soul. In this period, different shelter projects were brought to the agenda, and the demands made us think about this issue.

Could you tell us about your ongoing and upcoming projects?

My projects that are currently ongoing are Cennet Koy II. Stage Modern Houses are architectural-interior design projects and interior design works of SwissHill Hotel project. If you want me to talk about future projects, all pages will not be enough. My main worry: "Do I have time to realize my dreams and what I want to do?" Projects are so many that I continue my way; while I am surprised by my self more then everyone. I can't catch up the time, I can't fit into space, I can't fit in myself. I want to be a harmony, an energy in the universe, without hands nor feet, without names nor adjectives, I want to foam and surge. When I finish my Cennet Koy Project with all its stages, I will exhibit the variety in the unity.

3

4

5

6

"Yokuş başına geldiğinde Bodrum'u göreceksin, sanma ki geldiğin gibi gideceksin,
senden öncekiler de böyleydiler, akıllarını Bodrum'da bırakıp gittiler."

*"When you arrive at the slope, you will see Bodrum, don't assume that you will go as you came,
the ones before you were like that, they left leaving behind their minds in Bodrum."*

Cevat Şakir Kabaağaçlı

Bodrum'a ilk defa 1984 yılının mayıs ayının sonunda yalnız gitmiştim. *Ebedi Mavilikler Ülkesi*'ne fena halde tutulmuştum. Üstelik tam bana göreydi; nem oranı düşük, oksijeni bol, yorgunluğumu alan duru bir deniz. Gecenin geç saatlerine kadar okusanız da eğlenseniz de sabah erken dinç uyanıyordunuz. Geçmişten gelen yaralarımı tedavi ediyordu. Sonra düzenli olarak her yıl gittim, hatta birkaç yılbaşını orada geçirdim, hatta orada yaşamayı düşündüm. Manastır otelin üst taraflarında, 90'lı yıllarda, bahçesi olan, küçücük, kirası ehven bir bodrum katı kiraladım. Kendimi yeniden tanıyabildiğim yerlerden biriydi, en mavisiydi. Metropolleşen İstanbul'dan kaçıp kurtulmaktı.

Kendimi evimde hissettiğim bir yerdi Bodrum. Günlük yaşam aşağı yukarı şöyleydi: Pansiyoncunun verdiği yöresel kahvaltıdan sonra doğru limana gidip balıkçıların verdiği hava durumuna göre Bardakçı'ya, Gümbet'e ya da Torba'ya gideceğime son anda karar veriyordum. Eğer hava ve rüzgâr Bardakçı'yı işaret ediyorsa hemen bekleyen tekneye atlıyordum. Akşam 5'e kadar elimde kitap, güneşlenip denize girerek, öğlen yemeğini kıyıdaki tek salaş kahve-lokantada atıştırarak ve plajda Zeki Müren tarafından süzülerek geçiriyordum. Kaptan herkesi topladığında, 5 en geç 6 gibi dönüyordum. Aynı durumu, örneğin, eğer Gümbet ise gidiş dönüşü üstü açık dolmuş cip, Torba ve Gümüşlük ise minibüs ile yaşıyordum.

Başlangıçta, gelmeden önce, arkadaşlarımın detaylı, minyatür gibi çizdiği haritaya ve tavsiyelerine göre hareket etmiştim. Üç dört gün sonra şehri öğrenmiştim. Çünkü henüz tazeydi, gençti, kalabalık değildi, kirlenmemişti. Herkes, her şey yeteri kadar vardı. Deniz tarafından bakılınca kalenin sağ tarafında denize açılan sokak içinde bir pansiyonda kalıyordum. Duş aldıktan sonra üstüme Şile bezi bir gömlek, çarşıdan aldığım Bodrum usulü kısa pantolon geçirip, begonvillerin beyaz evleri sarıp sarmaladığı ve ona çok yakışan ara sokaklardan yürüyerek bazen de kalenin yanındaki rıhtımda güneş batışını seyredip her gün mutlaka Hadigari bara uğruyordum. Limanı seviyordum, hüzünlü bir şey vardı, sanırım her zaman olduğu gibi beni çeken melankolisiydi. Limanda Denizciler Kahvesi'nin karşısında salaş tahta sandalyeleri ve masaları olan kahvede çay içerek tekneleri, rüzgâr ile savrulan romana ara verip gelen giden insanları seyretmeyi de çok sevmiştim. Henüz farkında değildim, bedenimin neden mutlaka her gittiğimde limandaki eskiden tek kalan Denizciler Kahvesi'ne bir şeyler içmek için götürdüğünü...

Halikarnas Balıkçısı benim rehberimdi, sanırım herkesin de rehberiydi. Selim İleri'nin *Her Gece Bodrum* romanının benim kuşağımda etkisi büyüktü. Bodrum'u öncelikle entelektüeller, yazarlar, ressamlar, müzisyenler, bitli turistler, solcular, tutunamayanlar keşfetmişti ve onlar yeni bir yaşama biçimini Bodrum halkıyla birlikte oluşturmuştu. Henüz burjuvalar (Simavi ve Ertegün hariç) keşfetmemişti. Bu yüzden lüks değildi ve her yer olduğu gibiydi. Büyüleyici bir güzellikti. Gök ve deniz mavi bir ateşti. Bu mavi gecelerde yürürken galiba cennette(!)yim diye mutlu olduğum anlarda aklımı yitiriyordum.

İlk haftanın sonunda, bir akşamüstü Hadigari'nin serin barında, hiç içki içmediğim için ufak ufak içki içmeyi öğrendiğim sıradaki Bodrum'da sevdim akşamları buz gibi rakı içmeyi, yanımda bir adam dönüp "siz tüccar değil ressamsınız" diye direk mevzuya girdi. Şaşırmıştım beni çünkü barda herkese kâğıt tüccarı olduğumu söylüyordum. (Ressam olduğumu söyleyince pek inanmıyorlardı ya da acayip sorular arka arkaya geliyordu: "Esas işin ne?" Günümüzde de "çağdaş sanatçıyım" deyince olduğu gibi. Henüz sanatçı olduğuma da karar vermemiştim zaten. Henüz 27 yaşındaydım.) "Ben sizi gözlemledim," dedi sert bakışlarıma cevap olarak. Eyvah biri daha musallat oldu diye düşünürken iş insanı olduğunu, Bodrum'a da iş için geldiğini söyleyerek ve başka birkaç şeyden bahsederek güven vermişti. "Sizinle bir konu üzerine konuşmak isterim," dedi. Ertesi günü İstanbul'a döneceğini, beni yemeğe davet etmek isteğini söyledi. Olmazsa olmazlardan biri de bir kez Körfez lokantasında balık, kalamar ve ahtapot gibi deniz ürünleri tatmaktı ve gittiğimi bildiği için olsa gerek limanda kahvenin yanında teras katta bir lokantaya gittik. Kendimi yalnız bir birey olarak yaşamaya kurguladığım için utangaçlığım geçmişti. Bana şahsım ve hayatım hakkında bazı sorular sorarak benimle ilgilendiğini gösteriyordu. Sonra kendisinin iş insanı olduğunu, bir ailesi ve çocukları olduğunu, işlerinin iyi olduğunu anlattı içtenlikle. Zaten o zamanlar herkes içtendi, dürüsttü, güvenilirdi ya da bana öyle geliyordu. Hiçbir mekân da tekinsiz değildi. Herkes tanıdık gibiydi. Beni yemeğe davet etmesinin asıl nedeni şuydu: Bodrum değerlenir mi, Bodrum'a yatırım yapılır mı diye merak ediyordu. Ben de niçin bunları bana soruyor, ben ne anlarım ki diye düşünürken bana "Siz bir entelektüelsiniz, sanatçısınız, sizin dünyanız bizim dünyamızdan farklı" dedi. O arkasına yaslanarak "bu yüzden size soruyorum," deyince mütevaziliğim aniden yok olmuştu. Kendi çevresine ve başka muhatap olduğu Bodrum tüccarlarına da aynı soruyu sormuştu, 40 yaş civarında gösteren genç iş insanı çelişkiliydi. Çevresindekiler ona olumsuz bakıyordu. Ben de bana gerçekten değer verdiğini düşündüğüm için mi yoksa Bodrum'un havasından mı bilinmez, arkama yaslanıp bir sigara yakarak, burası "büyük ve çok güzel bir yarımada" diye başladım. 76'da Antalya'yı gördüğümü, oranın düz bir kıyı şehri olduğunu fakat Bodrum'un girintili çıkıntılı dantel gibi kıyılarının henüz keşfedilmemiş bir sürü saklı koya ev sahipliği yaptığını, Akdeniz'e özgü iki katlı beyaz mimarinin bozulmadığını, tarih ve doğanın iç içe olduğunu söylerken genç adamın gözlerinde bir ışık parladı ve onu bir daha görmedim. Kartını kaybettim. Şimdi merak ediyorum. Bana mutlaka Bodrum'da bir arsa almalısın diye tembihleyen o adam nerededir, ne yapıyordur?

Daha sonraları bizim gelişmekte olan burjuvalarımızın 90'larda güzel bir vizyonsuzluk örneği olarak Antalya'ya yatırım yaptığını gördüğümde ne kadar da sevinmiştim! Bodrum hâlâ bize ait diye düşünüyordum. Aklımı bulmak için sık sık Bodrum'a gidiyordum. Fakat Bodrum her gidişimde değişiyordu, ruhu ve kültürü hızla tükeniyordu. Kasaba hızla büyüyor ve insanlar gittikçe küçülüyordu. Tersinin olmasını engelleyemiyorduk. Kim suçluydu?

Bodrum büyülü bir yer, onu duyumsamamak imkânsızdır. Ne güzel arada bir aklımı toplamaya gidiyordum, aklım orada kaldı.

I went to Bodrum for the first time, alone, at the end of May 1984. I was terribly in love with the Land of Eternal Blues. Moreover, it suit me perfectly; a clear sea that took away my fatigue, low humidity and plenty of oxygen. Even if you read or went partying until late in the night, you would wake up vigorously early in the morning. It was healing my wounds from the past. Then I went there regularly every year, I even spent a few new year's eves there, I even thought about living there. In the 90s, I rented a small basement flat with a garden in the upper parts of the Monastery hotel that has a reasonable rent. It was one of the places where I could recognize myself again, it was the bluest. It was an escape from the metropolitan Istanbul.

Bodrum was a place where I felt at home. The daily life was more or less like this: after the local breakfast served by the landlady, I would immediately go directly to the port and according to the weather forecast by the fishermen, I would decide at the last moment to go to Bardakçı, Gümbet or Torba. If the weather and the wind signaled Bardakçı, I would immediately jump on the waiting boat. Until 5 in the evening, I would be reading a book, sunbathing, swimming in the sea, having lunch at the only shabby coffee-restaurant on the shore while Zeki Müren would be checking me out at the beach. When the captain gathered everyone, I would return at 5 or at the latest around 6. It would be the same situation if for example it was Gümbet, getting there with a round-trip on a shared ride in a jeep or in a minibus for Torba and Gümüşlük. Initially, before I came here, I had acted upon the recommendations by my friends and the miniature-like map they had drawn in detail. I got to know the city in three or four days. Since it was fresh, young, not crowded, not yet dirty. Everyone, everything was enough.

I was staying in a pension in the street coming down to the sea, on the right side of the castle when looking from the seaside. After taking a shower, I would put on a gauze shirt and Bodrum-style short pants that I had bought from the bazaar, walk through the side streets where the bougainvillea befittingly wrapped up the white houses and sometimes watch the sun set in the dock next to the castle, always visiting Hadigari bar every day. I loved the harbor, there was something sad, I think it was the melancholy that attracted me as usual. I also loved watching the boats by drinking tea in the shabby coffeehouse with wooden chairs and tables opposite the Denizciler Kahvesi (Seafarers' Coffee) at the port and watching the people who came and went by taking a break from the novel blown by the wind. I wasn't yet aware of why my body always took me for a drink to the Denizciler Kahvesi (Seafarers' Coffee) which was the only one left in the port from the old times...

The Fisherman of Halicarnassus was my guide, I think he was everyone's guide. Selim Ileri's novel Her Gece Bodrum (Every Night Bodrum) had a big impact on my generation. Bodrum was first discovered by intellectuals, writers, painters, musicians, tourists with lice, leftists, and the good for nothings, and they had created a new way of living with the people of Bodrum. The bourgeois had not yet discovered it (except Simavi and Ertegün). Therefore, it wasn't luxurious and everywhere was just like it was. It was a fascinating beauty. The sky and the sea were a blue fire. I would lose my mind at those moments when I thought I must be in Heaven (!) while walking in these blue nights.

At the end of the first week, on an afternoon in the chilly bar of Hadigari, I liked drinking ice-cold rakı in the evenings in Bodrum where I learned to drink, little by little since I drank none, a man next to me started a conversation by saying, "You are not a trader, you are a painter". I was surprised because I was telling everyone at the bar that I was a paper trader. (They didn't believe much when I said that I was a painter, or strange questions followed: "What is your main job?" Just like today when I say "I'm a contemporary artist. I hadn't yet decided that I was an artist either. I was just 27 years old.) "I observed you," he said, in response to my harsh gaze. He had reassured my worry that someone else was also imposing himself on me, as he said he was a businessman and was in Bodrum for business also talking about a few other things. "I'd like to talk to you about a topic," he said. He said that he would return to Istanbul the next day and that he would like to invite me to dinner. One of the sine qua non was to taste seafood such as fish, squid and octopus in the Körfez restaurant, and I guess since he knew that I was going there, we went to a restaurant on the terrace floor next to the coffeehouse in the port. My shyness had faded away since I had built myself to live as a lonely individual. He showed me that he was interested in me by asking me some questions about my personality and my life. Then he told me sincerely that he was a businessman, that he had a family and children, and that his work was going well. At that time, everyone was sincere, honest, reliable, or it seemed to me to be so. No place was uncanny. Everyone felt familiar. The main reason why he had invited me to dinner was this: he wondered if Bodrum would increase in value, if one should make an investment in Bodrum. While I was wondering why he would ask me these questions, thinking that I am not someone who understands from such things, "You are an intellectual, an artist, your world is different from our world." said he. My humility had suddenly disappeared as he sat back and said, "that's why I'm asking you." He had asked the same question to his surroundings and to the other tradesmen in Bodrum with whom he dealt, the young businessman who appeared to be around the age of 40 had contradictions. Those around him regarded him negatively. One cannot know whether it was because I thought he really cared about me or if it was because of the air of Bodrum, but I leaned back, lighting a cigarette and started by saying here is "a big and very beautiful peninsula." As I said that I saw Antalya in 76 and that it was a flat coastal city, but that the lace-like indented coasts of Bodrum is host to many hidden bays yet to be discovered, that here the two-storey white architecture unique to the Mediterranean remains intact and that the history and nature are intertwined, alight flashed in the young man's eyes and I never saw him again. I lost his card. I'm curious now. Where is that man who advised me to buy a land in Bodrum and what is he doing?

How happy I was when I saw that our developing bourgeois later invested in Antalya in the 90s as a good example of lacking a vision! I thought Bodrum was still ours. I would often go to Bodrum to find my mind. But Bodrum was changing each time I went there; its spirit and culture were rapidly being consumed. The town was growing rapidly, and people were getting smaller. We couldn't prevent it from happening. Who was guilty?

Bodrum is a magical place, it is impossible not to feel it. How nice it was that I was going there from time to time to gather my mind, my mind remained there.

1974 Yalıkavak Yolu yeni genişletiliyor.
Seyahatler dolmuş olarak geçen *Willys Jeepler* ile yapılıyor,
bir buçuk saat kadar sürüyor.
Bazen daha uzun!
Yalıkavak'ta önemli bir yerleşim yok.
Jeep'in içinde biz ve iki-üç küçükbaş hayvan hep birlikteyiz.

In 1974 Yalıkavak Road is newly expanded.
Travels are made with Jeep Willys *as "dolmuş" it takes about*
an hour and a half.
Sometimes longer!
There is no important settlement in Yalıkavak.
We and two or three sheeps and goats are traveling together in the Jeep.

Bodrum, 1974.
Kale'nin yanında mendirek. Bizim denize girdiğimiz günleri geçirdiğimiz bir cennet.
Havlular bile extra lüks (!)
Deniz tertemiz. Marinanın arkasında çok az sayıda tekne var.
Balıkçılar ve çiçeklerini eve götüren kız
Yer olarak bugünkü marina ve AVM olan sahilin kenarı
Güzel bir nisan günü, bahar!

Bodrum, 1974.
The breakwater next to the castle. A paradise where we spend the day swimming.
Even the towels are extra lux (!)
The sea is pristine. There are very few boats behind the marina.
Fishermen and the girl who took her flowers home
The edge of the beach, which is today's marina and shopping center
A beautiful April day, spring!

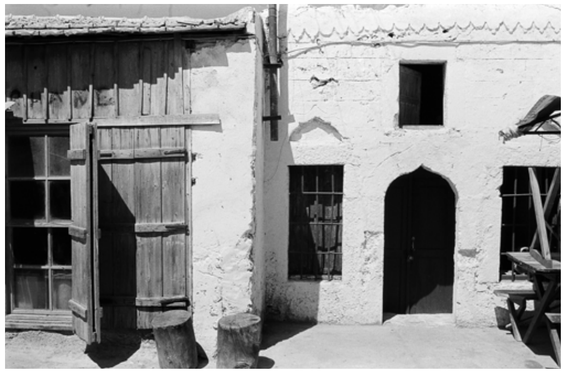

Kumbahce Mahallesi, Kale'den denize bakınca sol tarafta kalan sahil boyu
Şimdi barlar sokağı...
Kaybolmaya yüz tutan yerel mimarinin en güzel örnekleri.
Ahşap, taş ve kireç badana.

Hadigari Bar Bodrum'da en çok gittiğimiz ve en sevilen yerlerden.
Müşteriler hep tanıdık, onlar bir yerde Bodrum'da olma sebebi.
Duvardaki fotoğraf Neyzen Tevfik.
Geceleri üçlere, dörtlere kadar en güzel anları birlikte geçirdiğimiz sevgili Hakan'a (kaybettik) ve Mehmet Helva'ya sevgilerle...

Kumbahçe Neighborhood, when looking at the sea from Bodrum Castle, the left side of the beach
Today only nights on the tiles...
These are the best examples of local architecture that is about to disappear.
Wood, stone and whitewash.

Hadigari Bar is one of the most popular and favorite places in Bodrum.
Customers are friends, they are, at some point, the reason to be in Bodrum.
The photograph on the wall is Neyzen Tevfik.
With love for the beloved Hakan (dear departed) and Mehmet Helva, where we spent the best moments together until late hours...

Gümüşlük Yolu'nda, 1974
O zamanlarda develer çok önemli Bodrum'da.
Bu ev halen güzelliğini koruyor.
Etrafı dolmuş olsa da karakteri var.

On Gümüşlük Road, 1974
Camels were very important in Bodrum at that time.
This house is still beautiful.
Although it is covered by other buildings now, it has its own character.

Üniversite zamanında ilk kez gelmiştim Bodrum'a. Gümüşlüğe giden ince yol, yarımada boyunca yeşilliklerin içinden uzanırdı. 2006' da yeniden Gümüşlük'e giderken yol kenarında zeytinleri kesiyorlardı. Şimdi o yol Ümraniye'den farksız bir çevreyoluna dönüştü. Çok kısa kalabildiğim o son ziyaretimde "beni kırlara götürün," demiştim. Çocukken tek başıma ormana ve kırlara yürüyüşler yapardım. Ağaçlara tırmanır, kalın dallarında ve kovuklarında kitap okurdum. Üzerine sırtüstü yattığım ince bahçe duvarına, hep oradaymışım gibi umursamaz bir rahatlıkla gökyüzünü seyretmeyi marifet sayardım. İstanbul'a taşındıktan sonra bile bir Kızılderili kadar sessiz yürümeye çalışırdım. İnsan kendini doğada çok hantal hissedebiliyor. Kelebeğin hafifliği olmak da imkânsız, yıldızların ihtişamı da. Otların arasından esen rüzgâr kadar oynak olup, perilerle sohbet edesi geliyor insanın. 2017'den beri Gümüşlük'te oturuyorum. Ama ben şehirden kaçanlardan olmadım, şehir dinamiğinin ayrı bir yeri var benim için. Bodrum'un bu yeşil köşesi beni doğasıyla kendine çekti.

I came to Bodrum for the first time during my university years. The narrow path to Gümüşlük stretched through the greenery along the peninsula. On my way back to Gümüşlük again in 2006, they were cutting olives by the roadside. Now that road has transformed into a highway no different than Ümraniye. During that last visit, when could stay only very briefly, I had said, "Take me to the praire." As a child, I used to walk alone to the forest and the countryside. I would climb trees and read books in their thick branches and hollows. I would think it to be a skill to watch the sky with an indifferent comfort on the thin garden wall I would lay on my back as if I was always there. Even after moving to Istanbul, I would try to walk as quiet as a Native American. One can feel very ungraceful in nature. It is not possible to be neither the lightness of the butterfly nor the magnificence of the stars. One wishes to be as playful as the wind blowing through the grass, and to chat with the fairies. I have been living in Gümüşlük since 2017. But I wasn't one of those who escaped from the city, the city dynamic has a special place for me. This green corner of Bodrum attracted me with its nature.

Bodrum, gökteki ışık ülkesinin bir yansıması gibi... Berrak bir havadan sadece ışık süzülüyor da böyece renk oluyor, formlara bürünüyor, zamanı gösteriyor bana. Görüşümün önünde hiçbir engel yok, tertemiz! Dingin, duru... Gözlerimi uykudan ışık açıyor, zamanı görmüş gibi oluyorum. Balkonumdan ilkin temiz havayı solumuyorum da sanki onu görüyorum. Çok aydınlık; her mevsim günbatımına dek ışık ışıldıyor. Başka hiçbir şey görmek istemiyorum ki zaten. Firavun Akhenaton'un şiirler yazdığı tanrısı Aton buralarda bir yerlerde sanki. Öyle hissediyorum...

Gökteki ışık ülkesinden ihtişamla yükselirsin
Ey yaşayan Aton, hayatı yaratan!
Doğudaki ışık ülkesinden doğduğunda,
Her ülkeyi güzelliğinle doldurursun,
Güzelsin, büyüksün, ışıltılısın,
Her ülkenin üzerindesin;
Işınların toprağı kucaklıyor...

Bodrum is like a reflection of the land of light in the sky ... Only light is filtered from a clear sky, so it becomes color, it takes on forms, it shows me the time. There is no obstacle to my view, spotless! Calm, clear ... The light opens my eyes from sleep, I feel like I've seen time. It is almost as if I don't breathe fresh air from my balcony, but I see it. It is very bright; light shines all the time until sunset. I don't want to see anything else, anyway. Aton, Pharaoh Akhenaton's god for whom he wrote poems, is somewhere here. I feel like ...

You rise from the land of light in the sky with grandeur
O living Aton, who created life!
When you are born from the land of light in the east,
You fill every land with your beauty,
You are beautiful, you are big, you are radiant,
You are on every land;
Your rays embrace the soil ...

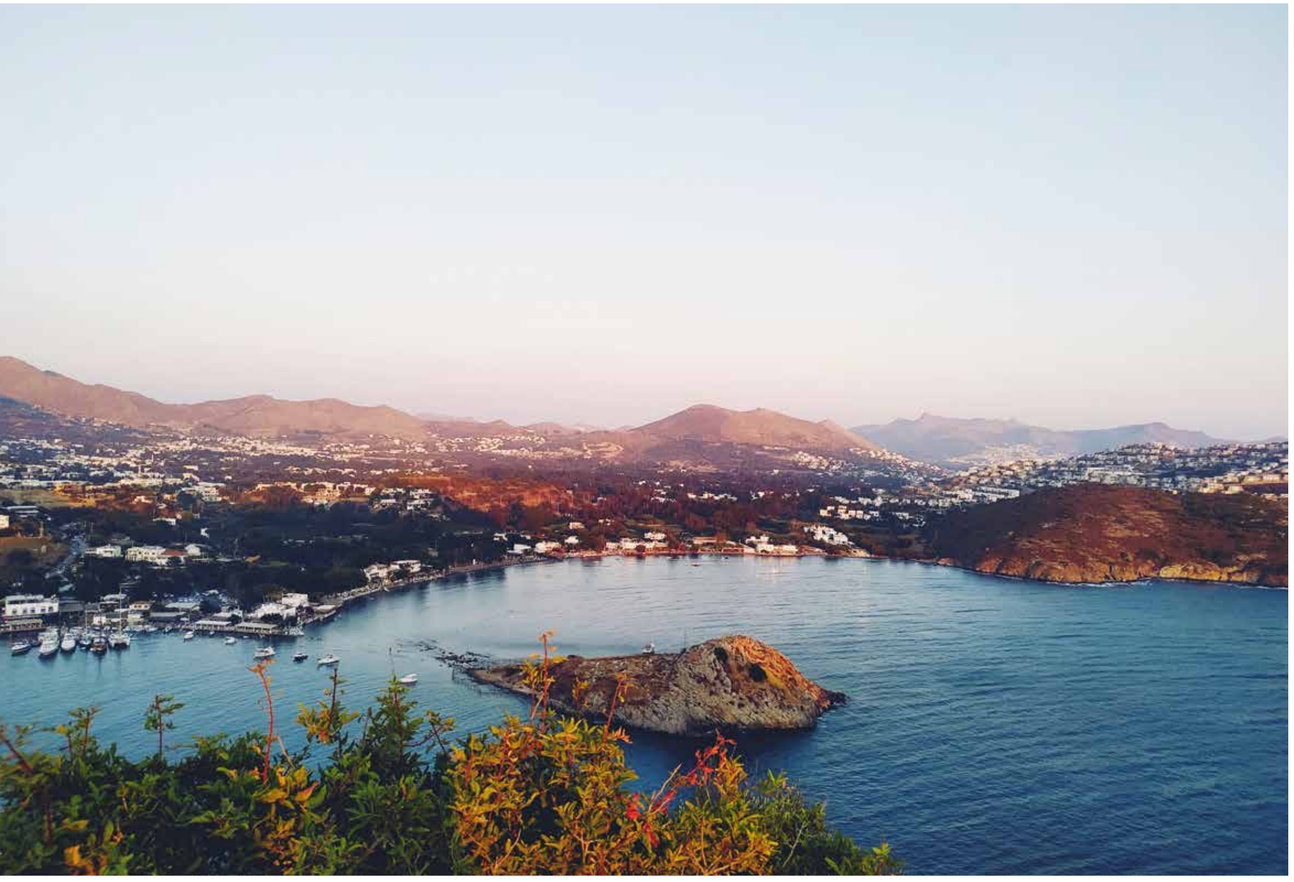

Bodrum'da geçirdiğim uzun yazlar boyunca birkaç beldesinden öteye gezmedim, benimki Bodrum değil de Gümüşlük sevdası. Geçen yaz Bodrum merkezden bindiğim Gümüşlük dolmuşu nihayet garaja girdiğinde bir turistin "evet! İşte Gümüşlük!" diye mutlulukla bağırdığı ana şahit oldum. Onun kadar yüksek sesle dile getirmesem de ben de aynı duyguyla geliyorum her sene. Bölgenin antik ismi Myndos, sit alanı olduğu için yeşili üstünde hâlâ toprağın. Kocadağ'ın kucaklayıcılığı, dinmeyen rüzgarıyla huzur dolu bir köy. Altında sakladığı tarihiyle gizem dolu, alışkanlık yapan ve pek çok sanatçının yaşadığı dünyanın güzel bir parçası.

During the long summers I spent in Bodrum, I have not traveled beyond its few towns, but mine is not a love affair with Bodrum but with Gümüşlük. Last summer, when the Gümüşlük minibus, which I got on from the Bodrum center, finally entered the garage, I witnessed the moment when a tourist happily shouted, "Yes! Here is Gümüşlük!" Even though I don't say it as loud as s/he did, I come with the same feeling every year. The ancient name of the region is Myndos, the land still has its green since it is a protected archeological site. It is a peaceful village with its unceasing wind and the embrace of Kocadağ. It is a beautiful part of the world where many artists live, full of mystery with its history hidden under it, addictive.

Bodrum'la ilgili düşününce Tolstoy'un meşhur sorusu kurcalıyor aklımı: "İnsan ne ile yaşar?" Bodrum hakkındaki olumlu düşüncelerim benim için bu sorunun cevaplarında yatıyor. Bana göre insan, var oluşunun ihtiyaçlarının başında gelen üretimle, çevresindekileri gözeterek, doğaya saygı göstererek, gelişerek geliştirerek yaşar... Bu anlamda, Bodrum, Gümüşlük, evim demeye başladığım -2015 Ekimi'nden beri- benim tüm bunları yapabildiğim bir yer oldu, ne mutlu. Mimar Sinan Üniversitesi Resim Bölümü'nden mezun olduktan bir süre sonra buraya yerleştim. Buradaki ev atölyemde yaşıyor ve resim yapıyor, üretiyorum. "Resimde ne zaman çıkmaza girersen doğaya bak," derlerdi akademide. Bana göre bir sanatçı doğaya bakabildiği süre kadar hayal gücü besleniyor demektir. Yaklaşık on yıldır duvar döküntülerine, onları çeşitli formlara benzeterek duvar üstünde *marker*'la tamamladığım çizimler yapıyorum.

Başka şehirlerde olduğu gibi Gümüşlük'te ve Bodrum duvarlarında hatırı sayılır oranda *marker* çizimlerim mevcuttur. Fotoğraflardan biri de sahildeki eski bir deponun arka duvarına yaptığım bir duvar çizimi. Koltuğuna rahatça oturmuş kitabını okuyan bir kadın görmüştüm taşın ve duvarın dökülen sıvalarında ve o formu belirginleştirmiştim. Zamanla duvar daha fazla döküldü, üzeri kapandı ve yok oldu. Canlıların yaşam süreci de benzer işler aslında, bu anlamda duvarlar insan yaşamı gibidir denilebilir.

Yukarıdaki fotoğraflardan birinde de anneannem gibi sevdiğim komşum, adı gibi olan, Azime teyze ve eşi son sepetçilerden rahmetli Halil amca var. Halil amca bu köyün en eskilerindendi ve sepetlerini ustalıkla örerdi, yetiştirdiği bilgilerini aktardığı sepetçiler oldu. İnsanlar doğup büyürken yeni gelen geleceğe el, bilgi vererek yaşayıp gidiyor bu hayattan. Bu sürece kendimce katkı bulunduğum ve bilgilerimi yaşadığım köyün çocuklarıyla paylaşabildiğim için mutluyum.

Düşünülenin aksine, doğaya yakın bir yere yerleşince her şey güllük gülistanlık olmuyor. Mesela Bodrum'un köylerinin hızla şehirleşmeye başlaması çok da iyiye işaret değil, buraya sonradan gelenler olarak hepimiz bunun farkındayız. Yaşadığınız yerin problemlerini dert edinmek sizi oraya bağlayan duygusal bağların işaretidir. Yerleştiğimiz yerlerin tarihine, değerlerine, kültürüne saygı ve hassasiyet göstererek yaşamazsak, bulunduğumuz yerin kalkınmasına eğitimine bir ucundan destek olup dokunmazsak yaşadığımız yerler hızla çürümeye doğru yol alacaktır. Atölyemde çalışmalarımın yanında üç buçuk yıldır imece usulü kurulan Peksimet Çocuk Kütüphanesi'nde haftada bir, boş günümde gönüllü olarak yaratıcı resim dersleri veriyorum. Bu anlamda çocuklara bilgilerimi paylaşarak birlikte gelişmekten mutluluk duyuyorum. Bodrum deyince, benim için ilk beş fotoğraftan biri bu sebeple, bu kütüphanedir. Sizinle paylaştığım tüm fotoğraflar, bir anlamda kısa bir günlük gibi de okunabilir.

When I think about Bodrum, Tolstoy's famous question comes to my mind: "What men live by?" For me, my positive thoughts about Bodrum lie in the answers to this question. In my opinion, men live by production that is among the primary needs of his existence, by caring for the people around him, by respecting the nature, by developing himself and developing others and other things... In this sense, Bodrum, Gümüşlük has become a place that I have been able to do all these things since I started calling it home, - as of October 2015 – lucky me. I settled here after a while as I graduated from the Painting Department of Mimar Sinan University. I live and paint in my home studio here, I produce here. "Whenever you come to a dead end in painting, look at nature," they used to say at the academy. According to me, an artist's imagination is nurtured as long as s/he can look at nature. I have been drawing drawings on wall debris for about ten years that I complete with marker by comparing them to various forms.

As in other cities, I have a considerable number of marker drawings in Gümüşlük and Bodrum walls. One of the photos is of a wall drawing I made on the back wall of an old warehouse on the beach. I had seen a woman reading her book sitting comfortably in her chair on the stone and the pouring plaster of the wall, and I had made that form clearer. Over time, the wall disintegrated more, it got covered and disappeared. The life process of living things is also similar, in fact the walls can be said to be like human lives...

In one of the photos above, there is my neighbor whom I love like my grandmother and who is determined like in her name Aunt Azime and her late husband Uncle Halil, one of the last basket makers. Uncle Halil was one of the oldest in this village and he knit his baskets skillfully, he had basket makers whom he trained and conveyed his knowledge. As people are born and as they grow, they go through life by giving information to and lending a hand to the future that is newly coming. I am happy to contribute to this process in my own way and to share my knowledge with the children of the village where I live.*

Contrary to the common belief, when you settle in a place close to nature not everything becomes a bed of roses. For example, the fact that villages of Bodrum have begun to rapidly urbanize is not a very good sign, we are all aware of this as the ones who came here later. Worrying about the problems of the place you live in is a sign of the emotional bond that connects you there. Unless we live by being sensitive to and respecting the history, values and culture of the places we have settled in, unless we somehow 'touch' and support the development, the improvement of them, the places we live in will quickly lead to decay. In addition to my work in my studio, I voluntarily teach creative painting lessons once a week on my free days at the Peksimet Children's Library, which has been established in a collective/voluntary style, for the last three and a half years. In this sense, In this sense I am happy to develop together with the children by sharing my knowledge with them. Therefore, this library is one of the top five photos for me when I say Bodrum. All the photos I share with you can also be read in a sense like a short diary.

AYŞE KAPUSUZ

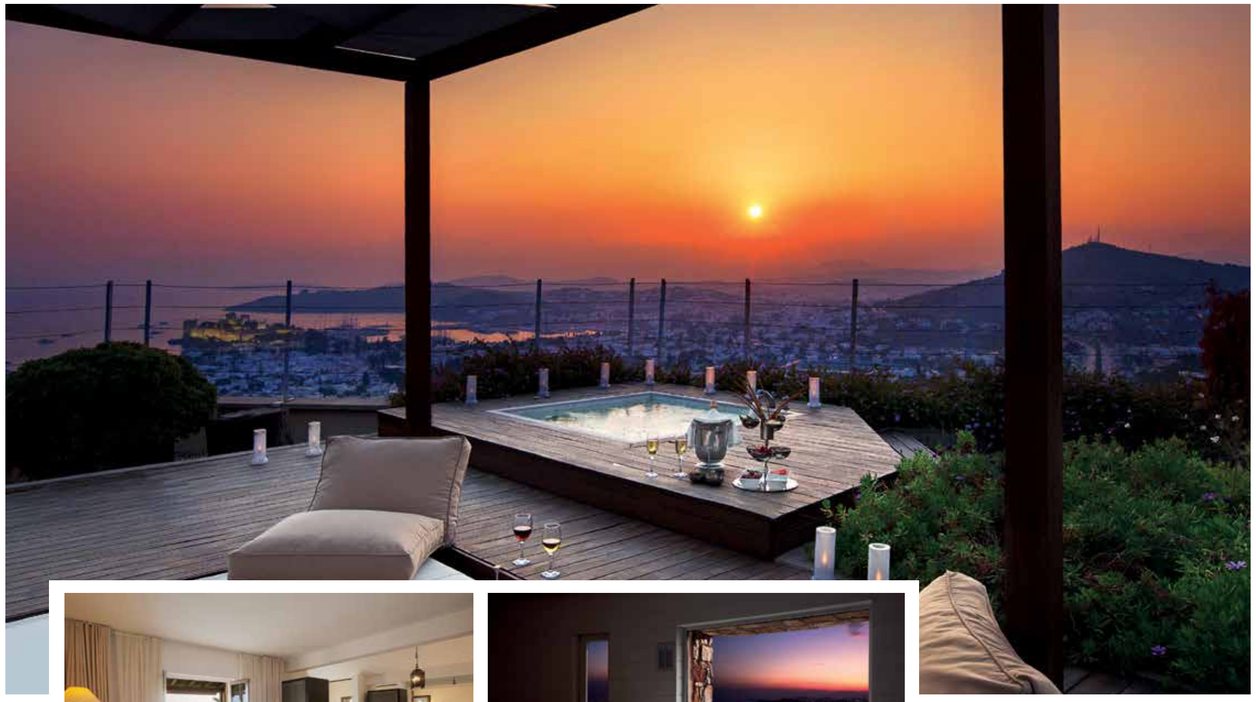

EŞSİZ BODRUM MANZARASININ EŞLİK ETTİĞİ UNUTULMAZ BİR TATİL DENEYİMİ:

THE MARMARA BODRUM

***The Marmara Bodrum* konumu, mimarisi, dekorasyonu ve sunduğu imkanlarla lüksün konforla buluştuğu mükemmel bir butik otel... Yerli ve yabancı misafirlerin yoğun ilgi gösterdiği otel, Bodrum'un tadını çıkarmak isteyen misafirleri için birçok olanak içeriyor.**

Kent içindeki konumu, Ege Denizi ve Bodrum Kalesi ile bütünleşen peyzajı ile öne çıkan The Marmara Bodrum Oteli'nin çevre düzeni ve mimari tasarım projesi Mimar Ersen Gürsel imzasını taşıyor.

Karakterli parçalar ve renklerin dengeli şekilde bir araya getirilmesiyle dekore edilen iç mekan tasarımı ise Fransız mimar Christian Allart'e ait.

The Marmara Bodrum; kişiye özel servisleri, butik hizmet anlayışı ile Bodrum otelleri arasında öne çıkıyor. Ege Denizi ve Bodrum Kalesi'ni gören eşsiz manzarası ve sıra dışı konseptiyle tatil anlayışına yeni bir soluk getiriyor. Eşsiz manzarası, titizlikle tasarlanmış iç ve dış dekorasyonu ve lezzetli yemekleri ile bir tatilden çok daha fazlasını vadeden The Marmara Bodrum; şehir merkezine yakınlığı ile de misafirlerine büyük bir ulaşım kolaylığı sağlıyor.

İç mimarisi ve tasarımıyla Bodrum'un doğal güzelliği ve tarihi dokusuna uyum sağlayan otel, odalarının ferahlığı ile misafirlerinin dinlenme kalitesini arttırıyor.

"Small Luxury Hotels" etiketi ve "5 Star Diamond Award" ödülüne sahip olan The Marmara Bodrum'da 9 farklı konseptte dizayn edilmiş toplam 97 oda ve süit bulunuyor. Garden Suit'in yemyeşil özel bahçesinde sevdiklerinizle keyifli sohbetlere
imza atabileceğiniz gibi Bella Vista Suit'teki terasta Bodrum Körfezi ve Bodrum Kalesi
manzarası eşliğinde jakuzi keyfi yapabilirsiniz. Party Animal Süit yüksek profilli eğlence için tasarlanmış ve terası küçük özel partilerin düzenlenmesini sağlayacak şekilde donatılmış.

Bodrum Bodrum Süit muhteşem manzaraya sahip özel bahçesi ile tatilde aradığınız her detayı içeriyor. Dolce Vita Suit, minimalist ve lüks tasarımıyla "Bodrum'da tatil keyfi" kavramını baştan yaratıyor. Sunset Süit maviyle beyazın buluştuğu Bodrum'a bakan 70 m²'lik terası ve özel bahçesiyle farklı bir konaklama deneyimi sunuyor.

Otelde yer alan diğer olanaklar ise şöyle; plaja ücretsiz shuttle servis, yüzme havuzları, basketbol sahası, tenis kortu, masa tenisi, dart ve squash alanlarının sauna/buhar odası yanında fitness salonu, hamam, ve Dünya Seyahat Ödülleri'nde iki kez "Türkiye'nin En İyi Spa Merkezi" ödülü kazanmış tescilli bir spa ve güzellik merkezi...

THE MARMARA
BODRUM
www.themarmarahotels.com

BODRUM ZEKİ MÜREN SANAT MÜZESİ

BODRUM ZEKİ MÜREN ART MUSEUM

Bodrum'un kültür tarihinin önemli kazanımlarından biri olan Bodrum Zeki Müren Sanat Müzesi de ziyaret edilebilecek bir diğer adres. Zeki Müren'in 1980 ve 1996 yılları arasında yaşadığı evin dönüştürülmesiyle Bodrum'a kazandırılan müze, içeriğindeki özel eşyalar, fotoğraflar ve belgelerle ziyaretçilere sanatçının hayatından kesitler sunuyor.

Bodrum Zeki Müren Art Museum, one of the important values of the cultural history of Bodrum, is another destination that you can visit. The museum, which was dedicated to Bodrum by being transformed of the house, where Zeki Müren lived between 1980 and 1996, presents visitors a slice of artist's life with special items, photos and documents.

BODRUM MİMARLIK KÜTÜPHANESİ

BODRUM ARCHITECTURE LIBRARY

İlk adımlarını 2012 yılında atmış olduğunuz Bodrum Mimarlık Kütüphanesi, mimarlık, tarih, kentler ve sanat ürünlerini içeren geniş içeriğe sahip bir kütüphane. Bu kütüphanenin Bodrum'da olması hem konumu hem içeriği açısından nasıl bir önem taşıyor?

Bir mimarlık tarihçisi, eleştirmen, akademik ve uluslararası bir yönetici olarak yarım yüzyılı aşan mesleki yaşamım boyunca, araştırmalarım ve ilgim gereği kitap, dergi ve özgün mimarlık belgelerini topladım. Toplam on bini aşan kitap ve dergi ile yirmi bini aşan özgün belge, korunması ve erişilmesi gereken varlıklar olarak bir arada Bodrum'da, Türkiye'nin ilk kamuya açık koleksiyonu olarak 2015 yılında yer aldı. Kitaplığın Bodrum'da yer alması, yöneticisi olduğum Aga Khan Mimarlık Ödülü ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden emekli olduktan sonra Bodrum'a yerleşme ve kendi koleksiyonumu yönetme isteğinden kaynaklanıyor. Bodrum'un Türkiye'nin en canlı ve yoğun kültürel kentlerinden biri olarak böyle bir kuruluşu hak ettiğini, yapıyı beş yıldır süregelen varlığıyla sahiplendiğini düşünüyorum.

Bodrum Mimarlık Kitaplığı için 2012 yılında satın aldığım yüzyılı aşkın bir tarihi olan bu yapı, tipik bir karnıyarık planlı Sakız Tipi olarak anılan bir ev. Bodrum'da 1918 – 1921 yılları arasında Belediye Başkanlığı yapan Sarıağaoğlu Ali Efendi (Toker) Konağı olarak da bilinir. Yapı, restorasyonu ve yeni işlevlerin sağlanması sonucu Temmuz 2015 yılında kullanıma açıldı. Yer katında bir konferans salonu, büro ve ilk grup kitaplar ile sağlık kullanımları, üst kattaki dört odada süreli yayınlar, kentler, tarih – kuram ve sanat kitapları yer alıyor. Dördüncü odada ise özgün ve tarihi önemi olan belgeler bulunuyor.

Kitaplıkta 2017 yılından bu yana, büyük ilgi uyandıran etkinlikler düzenleniyor. Bu kapsamda, geçen üç yıla yakın sürede ulusal ve uluslararası mimarlar ile Bodrum üzerine elliyi aşkın, söyleşi gerçekleştirdik. Bu konuşmalar düzenlendikten hemen sonra, İnternette yayınlanıyor. Ayrıca, buradaki belgelerden yararlanarak, başarı ile bitirilmiş ve yapılmakta olan doktora ve master tezleri de bulunuyor.

Bodrum Architecture Library, where you took its first steps in 2012, is a library which has an extended content including architecture, history, cities and art products. How this library in Bodrum has a place both in terms of its location and content?

As an architectural historian, critic, academic and international manager, I have collected books, magazines and original architectural documents as a result of my research and interest in my professional life of more than half a century. In 2015, totally more than twenty thousand original documents and ten thousand books and magazines, as values that need to be accessed and be protected, came together in Bodrum, as Turkey's first public collection. The library's presence in Bodrum proceeds from my desire to manage my own collection and to live in Bodrum, after I retired from Middle East Technical University and from being manager of Aga Khan Architecture Award. I think Bodrum deserves such an enterprise as one of Turkey's most vibrant and intense cultural city, and embraces the library with its continuing presence for five years.

With a history of more than a century that I bought for the Bodrum Architecture Library in 2012, this building is a house known as a typical Sakız Type, which has an internal hall plan (Karnıyarık plan type). It is also known as a home of Sarıağaoğlu Ali Efendi (Toker) who was the Mayor of Bodrum between 1918 and 1921.

The building was opened in July 2015 as a result of its restoration and the provision of new functions. On the ground floor there is a conference room, office and first group books and health uses, in four rooms on the upper floor, periodicals, cities, history - theory and art books. In addition to this, In the fourth room, original and historical documents are located.

Since the year 2017, the library has hosted a lot interesting events. In this context, we have organized over fifty conversations with national and international architects in Bodrum in the past three years. These conversations are broadcast on the Internet immediately after being edited. In addition, there are also doctoral and master theses that have been successfully completed and are being made by making use of the documents here.

Tekil | Çoğul | Çoğul | Tekil **serisinin üçüncü yazısı baskının, ırkçılığın ve beyazların üstünlüğe inananların tarih yazımıyla yaratılan ve toplumsal hayal gücünü şekillendiren kamusal alanların pandemi dönemi ve sonrasında giderek artacak değişme ve dönüşme potansiyeli üzerine düşünüyor**

"Bizi bölen farklılıklarımız değil. Bu farklılıkları tanımak, kabul etmek ve kutlamak bizim yetersizliğimiz."
Audre Lorde

"Bize kalmayacak dünya için, bize kalacak günahlar biriktiriyoruz."
Malcolm X

"Siyah adamın nefretinin kökünde öfke vardır, beyaz adamdan nefret etmekten çok yolundan çekilsin ister. Aslında bunun da ötesinde çocuklarının yolundan çekilsin ister."
James Baldwin

Yazı: Misal Adnan Yıldız

NEFES *ALAMIYORUM...*

Başka bir dünya değil;
-Tiqqun'un deyimiyle, burası "artık dünya olmayan bir dünya."

İçeride ne kadar izole olmaya, dengede kalmaya çalışırsak çalışalım; dışarısı o kadar hızlı değişiyor. Tabiri caizse, dışarısı yanıyor. Hele artık hiç değişmeyecek, sonsuza kadar böyle gidecek, hep orada olacak dediğimiz şeyler... Belki de haberlerde gördüklerimizi kendi çevremizde, bağlamımızda ve hayatlarımızda hayal edersek...

"Tek adam" heykelinin her il, ilçede, kasaba ve beldede dikili olduğu bir coğrafyadan geldiğimden ya da "tek adamların" kader olduğu bir bağlamdan çıkamadığımızdan belki... 7 Haziran'da en çok Bristol'da olmak isterdim. Minneapolis'te ırkçı polis vahşetiyle öldürülen, son sözleri "nefes alamıyorum" olan -ve haftalardır benim kulağımda çınlayan- Georg Floyd'un uyandırdığı öfke bütün dünyayı sarmışken, Bristol'da ırkçılık karşıtı gösteriler sırasında, protestocular 17. yüzyıl köle tacirlerinden Edward Colston' un heykelini nehre fırlattı. Hedef *white supremacy* (beyazların üstünlüğü)!

90'lardan beri yerinden kaldırılması için aktivistlerin uğraştığı bu heykelin artık boş olan kaidesinin üstüne çıkmış o çocuğun yumruğunu kaldırarak zafer işareti yapan pozu sosyal medyada anında "viral" oldu. Günlerdir bu imaja bakıyorum. Ölümle yüzleştiğim, sınıfsal öfkeyle yaşadığım, her şeye rağmen zamanın gücüne inandığım tuhaf bir aralıktayım. Ahmet Kaya'nın dediği gibi, "öyle bir yerdeyim ki ne karanfil ne kurbağa..." Berlin'deki gösterilere gidiyorum. Öfkeli insanları dinliyorum. Deneyimlediğim kadarıyla, ırkçılık konusunda, özellikle siyahi arkadaşlarınızla konuşurken, kendinize yapacağınız en büyük iyilik onları dinlemek... Elbette Amerika'yla senkronize olan beyaz Alman gençliğinin siyah tişörtleriyle, *Black Lives Matter* çağrılarıyla sokaklara dökülmesinden umutluyuz ama kendi gerçekliklerine uzak bu duruma gösterdikleri, çevrimiçi ilişkilendikleri, ne kadar derinliği olduğunu kestiremediğim bu empatiyi, Hanau'da yaşanan ırkçı saldırı için de görmek isterdim. Algoritmanın yönlendirdiği kitlesel gündemler, sadece anlık *boosting* jestlerinden mi ibaret? *Boosting* derken, zayıf öğrenmeyi ya da öğrenciyi güçlülere dönüştüren bir makine öğrenmesinden bahsediyoruz, yani topluluk meta-algoritması ya da bir tür makine öğrenme algoritmaları ailesi.

Bir tarafta heykelin varlığını Bristol'da bir arada yaşayan farklılıklar için bir "hakaret" olarak gören ve aktivistlerle diyalog halinde bir belediye başkanı, diğer yanda olayları tipik bir vandalizm olarak okuyan muhafazakârlar, politikacılar var. Yeni dünya ve eski dünya arasında giderek açılan farklar, giderek değişen siyasal çerçeveler, her şeye rağmen bizi umutla dolduran *Black Lives Matter* hareketi. Türkiyeli bir küratör arkadaşım sosyal medya hesabından, "bir beyaz olarak..." diye bir paylaşım yapmış, onu görünce kendime sordum: Acaba biz kendimizi bu tartışmada nereye koyuyoruz? Ben hayatımda kendimi hiç beyaz hissetmedim. Herhalde sorsalar, Avrupalı'ya tekabül etse de Kafkas (*Caucasian*) derdim... Ne bileyim babamdan, yanaklarımdan Türkmen'im biraz, belki kalben biraz Yörük. Beyaz hissetmiyorum, çünkü hiç ayrıcalıklı hissetmedim. Beyaz hissetmiyorum, çünkü hep merkezin, resmî görüşün, statükonun karşısındayım. Bunu seçmedim. Dilimle eledim, tavrımla elendim. Arda Denkel hocamın dediği, "aynılar aynı yere, ayrılar ayrı yere" lafının acı gerçekliğini her girdiğim ortamda bütün hücrelerimde yaşadım. Yirmilerin ortasından sonra hayatımın geçtiği kuzey ve orta Avrupa'da kara kafamdan dolayı ev bulamadığım da oldu, rezervasyonumun kabul edilmediği de... Hatta açıkça dışlandığım... Leman dergisi karikatürü gibi mi yoksa: "Yeni hayata alışmak zor değil. Polis molis çıkar, maskeni al, cebinde dursun. Ha bi de! Bayan demiyoruz, z... demiyoruz."

Barış Ünlü'nün *Türklük Sözleşmesi*'nde belirttiği gibi, bizim kolonyal sistemle ilişkimiz Türklük ve İslâm kurumlarının ortaklaştığı kimlik tartışmasıyla sona eriyor. Kurtuluş Savaşı'nda "düşmanı" denize döken "Türkler" emperyalistlerden böylece kurtulunca, sömürge olmaktan kurtuluyor. Zaten Osmanlı, Avrupalı anlamlarıyla ne feodal ne de kolonyal ne de emperyalist! Bugün bize komşu Irak, İran ve diğer Orta Doğu sınırlarımızda benzin istasyonlarından marketlere, Türkiyeli yeşil sermayenin ürünlerinden başka bir seçenek olmayan raflar; İstanbul'da üç kuruşa, boğaz tokluğuna çalıştırılan Suriyeli çocuklar, ana dillerini öğrenemeden büyüyenler, çocuklarına istediği ismi koyamayan ebeveynler, Diyarbakır'da, Cizre'de, Dersim'de yaşananlar... Konumuzla ilgisi yok bunların. Biz kolonyal değiliz. Bizi virüse karşı koruyan da kolonya! Bunun yanına koyacağım tek referans, akademisyen ve sanatçı Denise Ferreira da Silva'nın 2007 tarihli, *Toward a Global Idea of Race* isimli kitabı. Eğer üç dakikanızı verirseniz, kendisi size Wall Academy için üretilen bir videoda, bugün yaşadığımız sosyal ve politik adaletsizliklerin, sömürge tarihiyle ve ırkçılıkla ilişkisini, birkaç geometrik, üzerinde noktalar şekil çizerek, eleştirel, spekülatif ve yaratıcı modaliteler üzerinden açıklayacaktır (https://www.youtube.com/watch?v=YCMLwdJqHZ0). Zorunluluk (*necessity*) kavramı üzerinden konuşan Ferreira de Silva, polis vahşetinin adli vakalarla ilişkilendirilirken alınan kamusal kararlarda, siyahi toplumların yaşadığı önyargı, adaletsizlik ve diğer problemli koşulları inceliyor.

Aklıma pandemi ve sonrasında giderek dönüşecek, değişecek olan kamusal alanlarla ilgili olarak, yıllardır bu konuda çalışan küratör Fulya Erdemci'nin bir vurgusu geldi. Erdemci, kamusal alana konulan anıtların, heykellerin ve dış mekân yerleştirmelerinin kalıcı eser olarak konumlandırılmalarına karşı, bunların etkilerinin zamana yenik düştüğünü belirtiyor. Aslında onlara karşı zamanla bakar-kör oluyoruz. Bu körlük zamanla bizi o kadar uyuşturuyor ki, aradan yüzyıl geçmesine rağmen bir köle tüccarının heykeli hâlâ ayakta kalabiliyor. Sökülmesi için on yıllarca uğraşan sivil toplum çabaları kâr etmiyor ancak toplumsal öfkenin patlaması ve böyle bir mucize etkisi gerekiyor.

Edward Colston heykelinin dikiliş tarihi 1895 Kasımı'na kadar uzanıyor; o tarihlerde görev yapan İngiliz hükümetinin Afrika'ya gönderdiği ordunun yaptığı katliamlar kayıtlarda belgelerle biliniyor, Ashanti Savaşı, sonra Benin, Sudan... Edward Colston'un heykelinin hemen ardından, aynı ivmeyle yine bir köle taciri olan Robert Milligan'ın uzun yıllardır tartışma konusu olan Londra'daki heykeli de kaldırıldı. Yine Londra'da, Churchill'in heykelinin kaidesine boyayla "bir ırkçıydı" notu düşüldü. Aradan birkaç gün geçtikten sonra, Amerika'da Virginia eyaletinin Richmond kentinde, sömürgeci Kristof Kolomb'un heykeli ırkçılık karşıtı gösteriler sırasında göle atıldı. Belçika'da ise, Kongo'da 10 milyon Afrikalının katledildiği kolonyal vahşetin sorumlusu olan II. Leopold'un heykellerinin sökümünü izledik. Ben hâlâ bu yazıyı tamamlamaya çalışırken gelişen olaylar arasına, Lafayette Park'ta olanları da not edelim. Parkın sembolü sayılan yedinci Amerikan Başkanı Andrew Jackson'ın heykelini iplerle bağlayan yüzlerce gösterici, heykeli devirmeye çalışsa da park polisi ve Gizli Servis polisi olaya hızla müdahale etti.

2015 yılından beri Amerika Birleşik Devletleri'nde, özellikle New York'ta (elbette başka eyaletlerde), ağırlıklı olarak Charlottesville, Virginia, Brooklyn ve Bronx' da 2015 yılından beri, kölelik, ırkçılık gibi konularla ilişkilendirilen yüzden fazla heykel kaldırıldı. Hâlâ bin beş yüzden fazla eser için yasal süreç devam ediyor. Akademisyen Nicholas Mirzoeff, bunların sadece heykelden ibaret olmadığını, aslında sistematik ırkçılığın topluma ve dimağlara yerleştirilmesi için araçsallaştırıldığını belirliyor. Baskının, ırkçılığın ve beyazların üstünlüğe inananların tarih yazımıyla, toplumsal hayal gücünü ve kamusal alanı üzerinden şekillendirdiği; bir nevi bu fonksiyonları nedeniyle korunan eserler. Geriye dönünce, 1962 yılında Cezayir'de başlayan, Afrika'ya yayılan "dekolonize" edilmeye başlayan kamusal alan ve yerinden sökülen heykellerin tarihi 2015 yılında, Cape Town' da üniversitedeki Cecil John Rhodes heykelinin kaldırılması ile taçlandırıldı. Bu herkes için "evde" kazanılan çok önemli bir zaferdi.

Berlin'de yaşayan eleştirmen Ingo Arend ile aramızda geçen, sosyal medyada cereyan eden ve beni bu yazı için epey bir besleyen bir tartışmayı buraya çekmek isterim. Ingo, Sofya'da yaşayan sanatçı Luchezar Boyadjiev'in sökülen heykellerle ilgili tartışmalarda iyi bir referans olarak işleyebilecek bir çalışmasını paylaşmış, aslında dekolonize edilen kamusal alanı sanatın başka bir gündemi olan Antroposen ile ilişkilendirmiş. Boyadjiev, dünyanın farklı yerlerinde çekilmiş anıt fotoğraflarındaki erkek ve otorite figürlerini basit bir görsel jestle imajlardan silince, anıtların kaidelerinin üstünde sadece atlar kalmıştı. Aslında kamusal alanın emperyal, kolonyal ve siyasi sembollerinden bağımsız olarak yeniden düşünülmesi için, merkezde erkek egemen otorite, hatta insan yerine diğer canlıların perspektifini önermek elbette tartışmayı bambaşka bir yere götürebilir. Ben yorumumda ikimize de kamusal alanlardaki heykellere farklı yaklaşımlarla, jestlerle müdahaleler yapan Daniel Knorr, Yorgos Sapountzis, Oscar Murillo gibi diğer sanatçıları da hatırlatarak, bugün sokağın öfkesini herhangi bir sanat referansı ile karşılayamayacağımız gerçeğini vurgulaşmıştım. Müzeyle, müzenin kurumsallığı ile birlikte düşününce Andrea Fraser, sürgün edilme, toplumdan çıkar(ıl)ma, toplum haklarından mahrum etme/olma bağlamıyla müsemma Adrian Piper, yeni bir hayal gücü Kara Walker ve biricik Coco Fusco! Kamusal alanda kalıcı hiçbir eser, anıt ya da heykelin geçerliliğine inanmadığımı ekleyerek... İkinci Dünya Savaşı'nın pişmanlık ve utancını yansıtan anıtları düşününce, bunun Ingo için bir tabu olduğunu anladım. Bütün bunların arasında, Sydney'den gelen bir ileti, bu yazının nereye doğru evrileceğini belirledi. Ingo'ya söylediğim gibi, hâlâ sokağın öfkesiyle başım dönmüş olsa da sanat fikrinin içinden gelen, sanat felsefesinden çıkan, sanat metodolojisinden doğan "bağzı şeyler" var ki... Onlar iyi ki varlar, kahrolsun diğer "bağzı şeyler"! O yüzden en güzeli bu yazıyı bir sanatçının cümleleriyle bitirmek...

Pandemi dolayısıyla açıldıktan çok kısa bir sonra ziyarete kapanan; yakın zamanda yeniden açılan ve sanatçı Andrew Brooks küratörlüğünde NIRIN başlığıyla gerçekleşen Sydney Bienali'nin bu edisyonu yerli (*indigenous*) güncel pratiklere odaklanıyor. Pasifik'ten Tlingit/Unangax kökenliyle Alaskalı sanatçı Nicholas Galanin'in *Shadow on the land, an excavation and bush burial* başlıklı projesi ise, *zeitgeist* (zamanın ruhu) dediğimiz şeyin içinden geçmiş. Yakın zamanda Sydney'de, Hyde Park'ta ırkçılık karşıtı gösterilerde, dünyanın diğer yerlerinde gerçekleşen olaylardan hareketle, polisler kanlı kolonyal tarihin aktörlerinden Kaptan Cook'un heykelinin etrafını sardı. Bu belki, o an için kalabalığın heykeli sökmesini engelledi, ama zaten Galanin bienal ekibiyle beraber heykelin mezarını kazmıştı. Daha sonra mailleştiğim sanatçı, projesini şöyle açıklıyor:

> "...projem, Sydney'de, Hyde Park'ta bulunan Kaptan Cook heykelinin gölgesini kazıyor. Heykelin gölgesini kazmak derken, ne demek istiyorum? Bir nevi gölgenin izini sürerek, onu açık alana transfer ediyor ve dikkatli bir kazıyla gölgenin şeklini koruyarak, aslında toprağın yüzeyin altında ne tuttuğunu ortaya çıkarıyor. Cook anıtının gölgesi, kurumsallaşmış kapitalist sömürgeci düzenin; açgözlülük, kirlilik ve yıkımın bir örneğidir. Yeterince büyük bir delik açarak, daha doğrusu ince ince hesaplayarak, Cook anıtının kendisinin gömülmesini öneriyorum. Yerli halkların, yerli bilgilerin ve yerli anıtların yok olmasına yönelik girişimlerle birlikte gömülmesini... Kazılan şekil boyunca kullanılan küçük bayraklar Cook'un buraya gelişinden önceki yerli varlığına işaret ediyor. Bir yerli sanatçı tarafından sömürgecinin temsilinin gölgesinin kazılması ve arkeolojinin bilimsel pratik olarak bir sanat aracına dönüşmesi, aslında kolonyal güçlerin, sömürgecilerin beyaz ırkın üstünlüğüne olan inançlarını düşününce çok katmanlı bir eleştiri olarak okunabilir. Sömürgeciler tarafından hapishane olarak tasarlanan bir arazide yapılan kazıyla ortaya çıkan bu toprak yığını bize aslında sadece Cook' un heykelini değil, yerli yaşamlara ve bilgilere karşı sistematik bir şekilde uygulanan, dayatılan şiddeti, yok saymayı, yağmayı ve kirliliği yöneten, meşrulaştıran her şeyi gömme fırsatını da veriyor..."

Not: Bu yazının editörümüze gönderildiği günün ertesinde Yabancılar Ofisi'nde karşılaştığım bir olay, aslında sistematik ırkçılığın hayatımızın her alanına zaten yayılmak için pusuda beklediği gerçeğini bir kere daha hatırlattı. Sadece benim değil, Almanya'da yaşayan pek çok yabancı kökenli insanın hemen empati kuracağı benzer olayları eminim siz de duymuşsunuzdur. Asıl şimdi bu paylaşımlarda dikkatimizi çeken, COVID-19'in hemen hemen her bağlamda, sağ tandanslı, milliyetçi ve muhafazakâr çevrelerce, bahane olarak kullanılıp, bu tür ayrımcı tavırları için onlara zaten özledikleri ortamı sağlaması oldu. Bu aralar duyduğum bütün hikâyeler, virüsün ırkçılık, nefret söylemi ve ayrımcılık için elverişli bir araç olarak kullanılması üzerine.

SAĞ VE SOL: NICHOLAS GALANIN, SHADOW ON THE LAND, AN EXCAVATION AND BUSH BURIAL, 2020, EARTHWORKS, ARCHAEOLOGICAL DIG TOOLS, BARRIERS.

1. LEIPZEIG, #BLACKLIVESMATTER GÖSTERİLERİNDEN FOTOĞRAFLAR: MİSAL ADNAN YILDIZ

2. 6. BERLİN, HERMANNPLATZ'DAKİ #BLACKLIVESMATTER GÖSTERİLERİNDEN FOTOĞRAFLAR: MİSAL ADNAN YILDIZ

3. 5. EDWARD COLSTON HEYKELİNİN PROTESTOCULAR TARAFINDAN NEHRE ATILMASI, BRISTOL, İNGİLTERE, 2020

4. 9 MAYIS 2015 TARİHİNDE, CECIL RHODES'UN HEYKELİ CAPE TOWN ÜNİVERSİTESİNDEN KALDIRILMIŞTI. RHODES'UN BAŞKA BİR HEYKELİNİN DE OXFORD UNİVERSİTESİ'NDEN KALDIRILMASI İÇİN MÜCADELE DEVAM EDİYOR.

LUCHEZAR BOYADJIEV, ON VACATION.
FRIEDRICH THE GREAT FROM BERLIN, 2005

Şiddetle tavsiye ediyorum:

"Nereden başlasak?" diyenler için *This List of Books, Films and Podcasts About Racism is a Start, not a Panacea*
https://www.npr.org/sections/codeswitch/2020/06/06/871023438/this-list-of-books-films-and-podcasts-about-racism-is-a-start-not-a-panacea

Denise Ferreira da Silva'nın şahane yazısı *1 (life) ÷ 0 (blackness) = ∞ – ∞ or ∞ / ∞: On Matter Beyond the Equation of Value*
https://www.e-flux.com/journal/79/94686/1-life-0-blackness-or-on-matter-beyond-the-equation-of-value/

Dan Hicks'in şahane yazısı: *Why Colston Had to Fall*
https://artreview.com/why-colston-had-to-fall/

"Müzeler ne yapacak?" sorusu için: *Controversy Over Museums' Black Lives Matter Statements Continues as Critics Pillory British Institutions*
https://www.artnews.com/art-news/news/british-museums-black-lives-matter-statements-controversy-1202690203/

Nicholas Mirzoeff'in şahane yazısı: Once More, The Monuments Must Fall
http://www.nicholasmirzoeff.com/bio/once-more-the-monuments-must-fall/

Çarşamba Topluluğu.

İşte bak, ne güzelsin sevgilim: Kovidyen zamanlarda mahremiyet, sanat ve kadim bilgelikler

Dosya: Shulamit Bruckstein/House of Taswir

İngilizceden çeviren: Sinan Eren Erk

Pandemi koşullarına rağmen zorlukla hayatta kalan bazı STK'lar, kendi yağında kavrulan sanatçı kolektifleri, yerel ölçekteki düşünür grupları ve benzer toplulukların yakın gelecekte büyük avantaja sahip olma ihtimali yüksektir. Analog, özel, samimi, yerel ve kendine özgü -bir bakıma eski tarz- ortamlar, sanat dünyasına, siyasete, akademik çevrelere ve kişisel yaşamlarımıza dair gelecek senaryolarını oluşturabilir. Giorgio Agamben, *Öğrenciler için Ağıt* başlıklı makalesinde bildiğimiz şekliyle üniversite kavramının ölümünün ardından yas tutar. Burada "üniversite" kavramının, temelde yüz yüze öğrenmenin ve özgürce düşünen aklın esas olduğu –müzeleri, galerileri, sergileri ve kamusal söylemi de kapsayan- herhangi bir analog epistemik alanı işaret ettiğini varsayıyorum.

> "Bu durum, görüngesel bir ekrana kalıcı olarak hapsedilen ve herhangi bir hayat deneyiminden dışlanmayı deneyimlediğimiz teknolojik barbarlığın bir parçası."[1]

1 Giorgio Agamben: "Öğrencilere Ağıt", Çeviri: Kubilay Cenk https://universus.org/2020/05/23/agamben-koronavirus-ogrencilere-agit/

Peki neyi yitirdik? Önde gelen üniversitelerin ve müzelerin tüm programlarını sistematik bir şekilde çevrimiçi hale getirmeye başlamasıyla neyin sonuna geldik? Bu, benzerleri gibi bir talebe, bir öğrenici, bir flanör olma ve canlı akademik toplulukların hem içinde bulunma hem de arasında hareket etme deneyimidir. "Üniversiteler Avrupa'da *universitates*'ten (öğrenci birlikleri) doğdular ve isimlerini bu birliklere borçlular."[2] Öğrenciler, akademisyenler, düşünürler, sanatseverler ve flanörler, analog ortamlarda bilgiyi paylaşmanın duyusal, toplumsal, içten gelen ve özgür karakterini özleyecekler. Onlar, yeni *universitates*'ler kuracaklar. Resmî kurumlar tarafından yoksunlaştırılmış ve yoksullaştırılmış üniversite tanımını temize çıkaracak kimi marjinal ve çok küçük yeni analog değişim ortamları keşfedilecek. Bunların ışığında, belirli sanatçıları, konukları, yazmanları ve kendine has dişil yazın (*écriture féminine*) aygıtıyla sanat ve araştırma için moleküler, samimi, mikro-kozmopolit bir alan yaratan *Çarşamba Topluluğu* projesi, kendini avantajlı bir konuma getirebilir: O, geleceğin halihazırda tüm hızıyla ilerlemeye devam eden bir topluluğudur. Peki o bir üniversite midir? *Çarşamba Topluluğu* sergisinin yazmanı, duvara yansıyan metnine "Bu sergi –bir üniversite mi?" cümlesiyle başlamakta haklı mıydı?

Çarşamba Topluluğu'nun psiko-şiirsel, psiko-politik epistemik mimarisinin güncel ve kadim katmanlarına inmeden önce, sanat ortamının pandemi sürecinde ne yaptığını sorgulamak gerekiyor. Sanat ortamına bire bir karşılaşmaların belirleyici ve fiziksel devinimlerin heyecan verici olduğu; tenin dokunuşunun, boya kokusunun ve mekânın durgunluğu ile uçsuz bucaksızlığının tüm farkı ortaya çıkardığı beden temelli bir yaratıcılık alanı olarak atıfta bulunuyorum. Öyleyse bu özellikler ileride lüks metalar veya gelecekte nadir bulunacak, sadece çok az kişinin erişebileceği pahalı hizmetler olarak mı ortaya çıkacak?

Çevrimiçi görüşme odaları ve Zoom üzerinden yapılan konferanslar mevcut duruma bir tür cevap niteliği taşıyor. Galerilerin çoğu ve bütün müzeler artık dijital ortamda çok çeşitli imkânlar sunuyor. Dijital buluşmalar, sanat ortamında takipçilerle, koleksiyoncularla, kişisel hayran topluluklarıyla ve arkadaşlarla iletişim halinde kalmak için yapılan yüz yüze görüşmelerin yerini alıyor. Çevrimiçi ortamda yapılan açık artırmalar ve sanat satışları çığ gibi büyürken bunu karşılayabilecek kapasite sınırlı kalıyor. Bu durumu diğer buluşma alanları da takip ediyor, hatta psikoterapistler bile hizmetlerini radikal bir şekilde değiştirerek "yeni normale" kolaylıkla uyum sağlıyorlar. Çevrimiçi randevu, flört ve seks simsarları, dijital mecrada ilerleyen aşk maceraları sayesinde iyi bir iş modeli oluşturdular ve alışılmış şekilde yaşanan cinsel ilişkiler geçmişe ait nadir bir şeye dönüşmeye başladı. Galeriler ve müzeler ile akademik ve psikanalitik platformlar rekor seviyede bir çevrimiçi trafik yaratıyor. Dijital sanat ve sanal gerçeklik dünyanın her yerinden kolaylıkla ulaşılabilen, hareket halindeki bir görüntü ağını oluşturuyor. Yeni medya sanatının hızlı yükselişine rağmen, kozmopolit sanatseverin erdemleri olan "akışkanlık, hareketlilik, yanıltıcılık" kavramları mercek altına alınıyor. Tıpkı bir diğer kutsal konu gibi: *blockbuster*[3] sergiler. Londra'daki Tate Modern'in direktörü Frances Morris, yıldız isimlerin eserlerinin karbon ayak izi yoğun bir taşımacılık yöntemiyle şehirden şehre gezdirilen *blockbuster* sergilerin artık miadını doldurmuş olabileceğini söylüyor ve ekliyor: "Gerçek insanlarla gerçek konuşmalar yapmak çok heyecan verici, bu hiçbir zaman yeterince yapmadığımız bir şey."

2 Age.

3 ÇN: Kökenini 1940'larda büyük bina bloklarını yok etmek için kullanılan bombalar için kullanılan terime ilk kez aynı tarihlerde Birleşik Devletler gazetelerinde rastlanılmıştır. Sonrasında çok başarılı, ilgi çeken ve çok gelir getiren filmler, tiyatro oyunları, müzikaller, sergiler ve benzeri şeyler için kullanılmaya başlanmıştır.

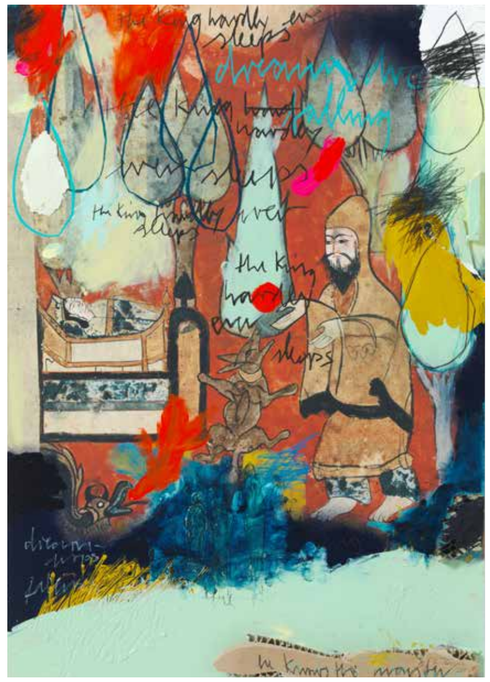

REBECCA RAUE. DREAMDROPS FALLING – THE ASCETIC FINDS HIS SON ALIVE IN HIS CRIB (FOLIO FROM A KALILA WA DIMNA, 18TH CENTURY SYRIA OR EGYPT) 2017. ACRYLIC, COAL, CRAYON, PASTEL, CARDBOARD AND PAPER ON PAPER MOUNTED ON ALUMINUM COMPOSITE PANEL, 72 X 49,5 CM.

REBECCA HORN, MUTLU YILLAR, 1993

Sanatla paylaşıma açık fiziksel bir alanda buluşmak elbette "toplumsal bir eylemdir". Muzeum Susch'un kurucusu koleksiyoner Grazyna Kulczyk, sanatın sosyal medya, canlı yayınlar ve *influencer*'ların bakışlarıyla anlık tüketimine karşı sağlam bir dişil bilinçle şekillenen direnişini açıklamak için "yavaş sanat" tanımını kullanıyor. *Art Newspaper* dergisinin editörü Alison Cole da benzer bir biçimde şu yorumu yapıyor: "Sonsuz büyüme, mega-koleksiyoncular, başarı ödülü haline gelen objelerinin satın alınması. Bence azın çok olduğu bir döneme giriyoruz. Umarım bu [eskisine göre] daha az maço olur."

Yakın gelecekte, küçük olanın seksi, samimi olanın ise güzel olduğu analog çevrelerin değerli olduğu kanıtlanacak. *Küçük Güzeldir* (2014), İstanbullu küratör ve sanat eleştirmeni Beral Madra'nın, tanıdığı sanatçıları ve sanatsal araştırmaları düzenli olarak sergilediği Maçka'daki kendi galerisi KUAD'da açılan bir serginin başlığıydı. "Küçük güzeldir" evet; "küçük, analog, kişisel, toplumsal." Öyleyse küçük, yerel, fakat aynı zamanda küresel açıdan da karizmatik sergi formatlarını nasıl geliştiririz ve bunları uzun ömürlü sanatsal araştırma projelerine nasıl dönüştürürüz? Kitlesel etkinlik sergilerini düşünmeyi bırakın ve kendi sergilerinizde *universitates*'ler oluşturun!

Çarşamba Topluluğu, tüm hızıyla çalışmaya devam eden hem bir araştırma grubunun hem de bir serginin adıdır. *Çarşamba Topluluğu*, analogluğun, mekâna özgü yaratıcılığın ve "özel kapsüllerin" gücüne erişim sağlar. *Çarşamba Topluluğu* kendi mekânının ortasına yeşil ve altın renklerinde, bire bir görüşmeler için 14. Louis stili bir kanepe yerleştirdiğinde, bu yapıyı tanımlayabilecek birçok isimden biri de "üniversite" oldu. Gerçekten de *Çarşamba Topluluğu* sergisi -küçük çapta- yaratıcı bir dönüşümün ortasında. Başlangıçta İstanbul Bienali çerçevesinde, uluslararası sanatçıların katıldığı bir sergiyken, şimdi gündemini kolektif araştırmalar oluşturuyor. Psiko-şiirsel özellikleri, hayali bir sanatçının kadim ve çağdaş şiiri bir araya getirdiği şiir çizgisiyle bir gündem ortaya çıkarıyor ve biz bu parçaları yorumlarken, sözün henüz başındayız:

"ruhun İbraniceyi unutmuş kafa karıştırıcı oyunu sallanıyor"
(Rebecca Horn)
"zehirli harflerle sarılmış kelimeler" (Meret Oppenheim)
"bir kadının sözleri, ölümü geciktirir" (Fethi Bensslama)
"işte bak, ne güzelsin sevgilim" (Şarkıların Şarkısı)
"kendi içinden taşan bir dişil metin" (Hélène Cixous)

Unutulmuş kadim bilgelikler, ihanet, erteleme, arzu ve bir dişil yazın (*écriture féminine*) şiir çizgisinde saklı temalardır. *Çarşamba Topluluğu*, bu şiir çizgisini çözümlemek için kendine özgü bir aygıtı, "yazmanların cihazını" icat etti. Yeşil ve altın renklerindeki kanepede yan yana gelen kadın entelektüellerin birebir konuşmaları, *Çarşamba Topluluğu*'nun "kendi içinden taşan dişil metnini" üretti. Bu entelektüeller sergiyi tıpkı kadim bir metni okuyan kadim yorumlayıcılar gibi okudular. Öyleyse her konuşma bir üniversite, duvarlardaki tüm o karalanmış notlar da bir müfredat mı demekti?

House of Taswir, Art Unlimited ile birlikte kamusal bir sergiyi, bu dergide yayınlanan bir dizi dosyada halka açık şekilde geliştirilecek sanatsal, psiko-şiirsel, psiko-politik bir araştırma nesnesine dönüştürüyor. Libidinal sırların zulüm ve gözetim zamanlarındaki durumuyla kadim ve güncel bakış açıları ekseninde ilgileniyoruz. Sanatta, şiirde ve psikanalizde yeniden ortaya çıkan mahremiyet yaratımının bir şekilde unutulmuş, yerlerinden edilmiş veya belli belirsiz şekilde hatırlanmış kadim teknikleriyle ilgileniyoruz. Bu kadim tekniklerin merkezinde ise aşıkların mahremiyet iddiası duruyor.

Kalila wa Dimna serisini sunmaktan gurur duyduğumuz Berlin merkezli sanatçı Rebecca Raue, yakın zamanda Berlin'de *Zamanın Sınırından Notlar* adındaki kişisel sergisini açtı. Sergi kataloğundaki yazılardan biri *Mahremiyet Politik Olabilir* başlığını taşıyordu. Evet, mahremiyet politiktir. Mahremiyet hakkını talep etmek politiktir. Analog mahremiyet, özel konuşmalar ve aşıkların sırları, küvetin bile "instagramlanacak" mükemmel bir yere dönüştüğü, psikanalistlerin kanepesinin dijitalleştiği ve analog sanat ortamının geri plana çekildiği kovidyen zamanlarda yıkıcıdır. Rebecca Raue, 18. yüzyıla ait *Kalila wa Dimna* kitabının yapraklarına yaptığı çağdaş müdahalelerinde, orta çağ el yazmasının kadim katmanlarının röprodüksiyonunu yapar. Daha sonra aydınlatılmış kadim kopyalara kendi orijinal karalamalarıyla özgün yorumunu ekler. Böylelikle Avrupa geleneği Arapçayı, Farsçayı, Urducayı, İbraniceyi ve benzerlerini "çoktan unutmuşken" ve unutmaya devam ederken sanatçı, kadim bir hafızayı, kadim bir emareyi, kadim bir hikâyeyi, artık duyulmayan bir fısıltıyı geri kazanır. Kadim bilgelikler ise bizden koparılanların kötü ikizleri olan dar milliyetçilikler, taşra bağnazlıkları ve kurumsal otoriteler tarafından işgal edilme eğilimindedir. Kadim bilgelikler böylece başka alanlara kaçar, dallanıp budaklanan kestirme yollara sapar, diğer yabancı topraklarda yüzeye çıkar ve diğerinin suretine bürünür. Pandemi döneminde ve hatta sonrasında, samimiyet, mahremiyet, şeffaflık hep mercek altındadır ve aşkın, bilgeliğin, öğrenmenin kendiliğindenliği yok olmanın eşiğindedir. Görünen o ki, bizden alınan ne varsa kucaklamak için samimiyetin kadim sembolleriyle onun geri çekilme, yer değiştirme ve tekrarlanma biçimlerini yeni yollarla sorgulamak gerekmektedir.

YERLEŞİM GÖRÜNTÜSÜ: TONY CHAKAR'IN MEKÂNA ÖZGÜ YERLEŞTİRMESİ, SONDA GELEN ŞEYLERİN İLKLERDEN ÖNCEKİ SÖYLEMİ (2017-2019) BİR ANTIOCH (ANTAKYA) İKONUNDAN, ÜZERİNDE YAZILAR BULUNAN BİR DUVAR RESMİNDEN, ALTIN RENKLİ DUVARLARDAN VE AYNA KAPLI BİR TAVANDAN OLUŞMAKTADIR. BU YAPIT İLK KEZ 2017 YILINDA, SANATÇININ BEYRUT SANAT MERKEZİ'NDEKİ TONY CHAKAR. İKİ OLMAK ADLI KİŞİSEL SERGİSİNDE GÖSTERİLDİ. YAPITIN 2019'DAKİ UYGULANIŞINDAKİ DUVAR RESMİ FURKAN AKHAN TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLDİ.

"işte bak, ne güzelsin sevgilim, gözlerin güvercin" (Şarkı Şarkısı)
"Onunla birlikteydim, gizli bir hazineyle. . ." (Hadis)
"meyvesi benim damak tadıma göre tatlıydı. . ." (Şarkıların Şarkısı)
"bir kadının sözleri, ölümü geciktirir" (Fethi Bensslama)
"gizli bir bahçe kız kardeşim gelinim" (Şarkı Şarkısı)
"Beni kalbinin üstüne mühürle" (Şarkı Şarkısı)
"ruhun İbraniceyi unutmuş kafa karıştırıcı oyunu sallanıyor" (Rebecca Horn)
"*mekudeshet-sinthom*: tekrarla başa çıkma uzmanlığı" (Ana Sontag / Geneviève Morel)

Çarşamba Topluluğu'nun hayali sanatçısının şiir çizgisinde, gelinin aşkının kadim sembolleri şiir ve çağdaş psikanalitik teoriyle birbirine bağlanmıştır. Gelinin (*mekudeshet*) adanmışlığı ve mahremiyet üzerine İncil'den, İbraniceden ve hahamik geleneklerden alınan bu kadim semboller, pandemi zamanlarında değerlidir. Gelin, yani *mekudeshet*, nişan gününde sevgilisine "Beni kalbinin üstüne mühürle," der. Bu gelenekler öylesine önemsizleştirilmiş, milliyetçilik, dar görüşlü bir dindarlık ile erkek şiddeti ve tahakkümü tarafından işgal edilmiş olabilirler mi ki bu kadim semboller "dini", "geleneksel" tanımlarını uzun zaman önce şiir veya bu durumda psikanaliz için terk etsinler? Aşıkların dışa kapalılık hakkı, mahremiyetin korunması, gözetime direnme ve kamusal bakış hakkındaki bu kıymetli öğretilerin kendi yeni alanlarında var olmayı sürdürdüğünden emin olabilir miyiz? Psikanaliz uzun süre önce "İbraniceyi unutmuşken" mi? Yeni otoriteler, yeni kurumsal kibir, Devlete yeni bağlılık yeminleri ve yeni hiyerarşik boyun eğme ritüelleriyle çevrelenmişken mi? O zaman, bilinmeyen bir bölgeye doğru sadece daha da kaçmak için kendi topraklarından geri çekilirken, birbiri ardına itaatkâr bir kurumsal ihanete maruz kaldıklarını bildiğimiz gizlilik ve arzu hakkındaki bu değerli eski öğretileri nasıl geri getiririz? Bu kıymetli öğretileri nasıl buluruz? Bu aktarımın yöntemine nasıl erişiriz? Bunu çağdaş sanatın orta yerinde yapabilir miyiz? Peki ya İstanbul'daki bir müzenin ortasında?

"Onunla birlikteydim gizli bir hazineyle" sözleri gelinin damadına olan efsanevi bağlılık yemininin kadim beyanıdır. Düğün gününde damat geline "bu vesileyle bana adandın" der. Bu adanmışlığın anlamı şudur: Diğer tüm kadınlar kamusal bakış için olabilir ama bu kadın (*mekudeshet*), mahremiyetin belirli bir türü için ayrılmıştır. Bu kadim sahnede bir güven vaadi vardır. Güven, iki kişi arasındaki samimiyetin saklı tutulduğu ve ortaya çıkarıldığı, söylendiği veya hiç dillendirilmediği ve *mekudeshet* ile aşığı arasında bir sır olarak kalacak bir paylaşım biçimidir. Aşıkların "Beni kalbinin üstüne bir mühürle" sözleriyle ifade ettikleri opaklık hakkını koruma vaadi nereye kayboldu?

Psikanalistler bir zamanlar evliliğin mahremiyet kurallarını hâlâ hatırlıyorlardı ama hahamik bilgelik psikanalitik söylemden silindiğinden beri bu detaylar da kayboldu. Günümüzde psikanalistler, en azından Berlin'de ve İstanbul'da, bu kadim bilgeliğin detaylarını farklı nedenler yüzünden hatırlamıyorlar. Rebecca Horn, Meret Oppenheim'a ithaf ettiği *Kâhin Omurgası* (*The Vertebrae Oracle*) başlıklı şiirinde "Ruhun İbraniceyi unutmuş kafa karıştırıcı oyunu sallanıyor" dizeleriyle bu durumdan bahsediyordu. *Çarşamba Topluluğu*, bu şiirin parçalarını serginin yeşil duvarı üzerinde, Horn'un koleksiyoncu Peter Raue'ye doğum günleri veya yılbaşı gecesi gibi günlerde yolladığı kişisel kartpostallar ile birlikte sergiledi. Üzerlerinde "Peter için" gibi kişisel notlar taşıyan kartpostallar, sanatçı ve koleksiyoncu arasında ömür boyu süren dostluğun kanıtıydı. *Çarşamba Topluluğu* daha önce kamuoyu ile paylaşılmamış çarpıcı, ince, komik sanatsal müdahalelere sahip kartpostallardan oluşan ikili arasındaki iletişimi, gelinin kadim vaadi olan "*Hare at mekudeshet li"* (bu vesileyle bana adandın) sözleriyle yeşil duvar üzerindeki beyaz bir çerçeve içinde somutlaştırdı. Bu kadim alıntıyı gördüğü anda *"Ben bir psikanalistim. Bu gelin benim."* sözleriyle paha biçilmez bir tepki veren ziyaretçinin İstanbul Lacan Enstitüsü Başkanı olması tesadüf değildi. Bu alıntının tam metni ise şöyledir:

Mekudeshet [me-qu-de-şet]*

gizlilik, mahremiyet ve dokunma kuralları oluşturmak adına
eşsiz bir ilişkiye adanmış,
başkaları tarafından erişilemeyen bir bölge yaratmakta özgür,
herhangi bir kullanımdan bağımsız şekilde,
sevgili tarafından belirlenen zamanlarda,
dışa kapalılığı devredilemez haklarla donatılmış

Ana Sontag

**Hare at mekudeshet li* [İbranice "bu vesileyle bana adandın"] hahamik ritüeller gereğince yapılan evlilik seremonisi sırasında, damadın geline iki şahidin huzurunda söylediği sözdür.

Çarşamba Topluluğu, yirminci yüzyılın başlarında psikanalizde su yüzüne çıkan kadim bir İbrani bilgeliğin, bir evlilik bilgeliğinin nasıl gitgide daha da geri planda kaldığının işaretleriyle doludur. *Çarşamba Topluluğu* bu kadim bilgeliği günümüzde korumayı, aşkın ve arzunun kadim sembollerini hatırlamayı ve aşıkların mahremiyet hakkı vaadini dillendirenlere adil davranmayı amaçlar. *Çarşamba Topluluğu* duyusal, analog, fiziksel şekilde algılanan, terapötik amacın ötesinde hiçbir amaç ve yaratıcılık olmaksızın özgürce paylaşılan sırların ifşa edilmesinin devamlılığını amaçlar. *Çarşamba Topluluğu*, kadim evlilik kurallarını kurumsal kötü ikizlerinin boyunduruğundan kurtarmak için onları sanatsal çerçeve, sergi alanları, galeriler ve müzeler içinde takip eder. *Çarşamba Topluluğu* kadim bilgeliği bağımsızlığına kavuşturmak ve *mekhudeshet*'i (ve onun sır arzusunu/arzu sırlarını) özgürleştirmeyi amaçlar. Terapötik aygıtta hapsedilen *Çarşamba Topluluğu, mekudeshet* için kendi aygıtını yaratır: Bu hem o hem de onun *psikanalitik bilgeliği* için yeni bir sandalyedir. Sanatsal bağlam içinde *mekudeshet* serbest bırakılmıştır. O halde bu Gülçin Aksoy'un psiko-sanatsal yerleştirmesi *Sevdiğim Aile Mezarlığı*'nı incelemek için doğru bir yaklaşım mıdır? Bu bir yas tutma eseri midir? Yoksa bir gelin odası mı? Boş sandalye, *mekudeshet* için bir ağıt veya psikanalitik ortam için bir gereklilik midir?

Psikanaliz, bir değil, tam *üç* kadim "İbrani" tekniği kendi alanına aktarmıştır. "[Psikanalitik] dünya üç şeye dayanır." *Mekudeshet* ise bunlardan biridir. Hahamik geleneklerde sözü geçen gelinin psikanalizde tam olarak nasıl "yeniden tanımlandığı" ve bu aktarımın detayları oldukça etkileyicidir. *Çarşamba Topluluğu* bu konuyu başka bir bölümde, başka bir bağlamda ve başka bir yerde irdeleyecek. Peki ya psikanalize aktarılan diğer iki "İbrani" tekniği nedir? İkincisi "serbest çağrışım" yöntemidir. Sigmund Freud ve Karl Abraham psikanalizde "talmudik düşünme tarzının" hatırlanması gerektiğini öne sürdüler. Bu, eski hahamların hâkim olduğu, harfleri bedenler olarak ele alan, onlara nasıl dokunulacağını, onların nasıl izleneceğini, yansıtılacağını, birleştirileceğini, kesileceğini, saklanacağını veya açığa çıkarılacağını, referans sistemlerini ve dilbilgisini bozarak, metaforları amacından saptırarak uyguladıkları kendine özgü bir yöntemdir. Bu, dışarıdan içeriye, cevaptan soruya ilerleyen, Talmud'un karakteristik serbest çağrışım akışında önceliğini yaralardan, anlamsal saklambaçlardan, kelime oyunlarından alan ve tamamı hayal gücü, arzu, korku ile rüyalar tarafından tetiklenen metonim zincirlerini takip etmenin bir yoluydu. Psikanalize aktarılan üçüncü hahamik teknik, konuşma eyleminin kötü başlangıçların düğümlerini çözme kapasitesine sahip katartik etkilerini bilmektir. Geleneksel sahne baş rahibin *kodesh kodashim*'e, Kudüs'teki kutsalların kutsalı kadim tapınağa girişidir. *Kodesh kodashim*'in *mekudeshet* ile aynı kelime kökünе sahip olması da tesadüf değildir. Bu kelime kökü (*kds*), benzerlerinden ayrılan biri veya bir şey, henüz gerçekleşmemiş bir başlangıcı geriye alma gücüne sahip konuşma veya sevişme eyleminin mahrem ortamı anlamına gelerek, "Son Şeylerin İlkinden Önceki Söylemi"ni yaratır.

GÜLÇİN AKSOY'UN AİLE MEZARLIĞI (2018/2019) ADLI YAPITI ÜZERİNDEKİ İPLİKLERİN SÖKÜLMESİYLE "AİLE" KELİMESİNİ OLUŞTURAN BOŞ BİR KOLTUKTAN, ZEMİNDEKİ SİYAH BİR YATAKTAN VE SİYAH KÂĞIT ÜZERİNE BEYAZ KALEMLE YAPILMIŞ ÇİZİMLERDEN OLUŞAN MEKÂNA ÖZGÜ BİR YERLEŞTİRMEDİR. SEVDİĞİM AİLE MEZARLIĞI DAHA ÖNCE SANATÇININ İSTANBUL GALATA RUM OKULU'NDA 2018 SONBAHARINDAKİ KİŞİSEL SERGİSİNDE GÖSTERİLMİŞTİ.

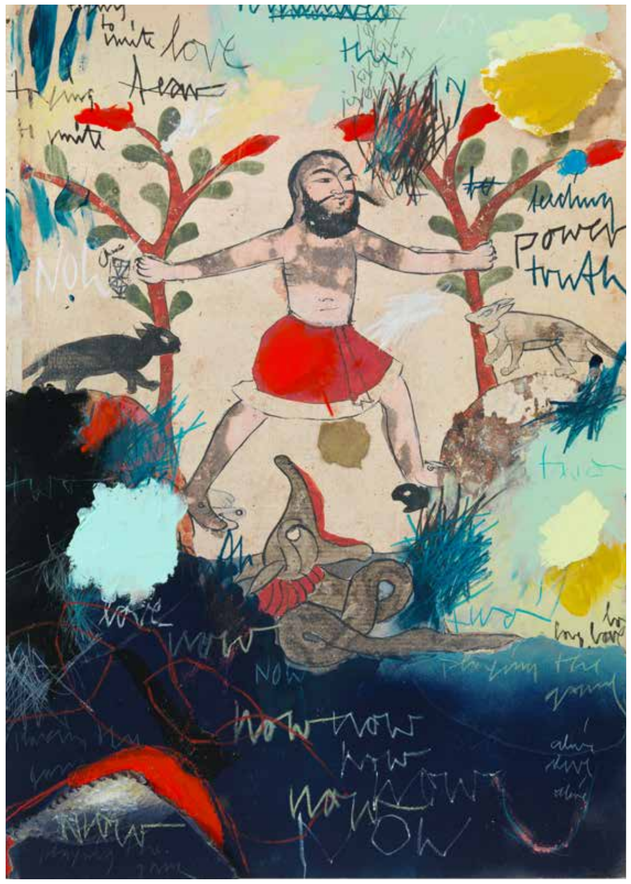

Son Şeylerin İlkinden Önceki Söylemi Beyrutlu sanatçı, mimar ve yazar Tony Chakar'ın eseridir. İçinde bir Antakya ikonasının da bulunduğu bu mekâna özgü yerleştirme *Çarşamba Topluluğu* sergisinin hem ilk hem de son odası olarak bir *dönüş noktası* haline gelir. İzleyiciler bu dönüşle sergiye farklı bir şekilde kök salarlarken eser onlara, sevgiliye nasıl *ihanet edilmeyeceğini* bunun için artık çok geç olduğu anda öğretir. İzleyiciler Kutsal Meryem'in nişine sadece ihanet hikâyesine dahil olmak için girerler: Onun duvar resminde ortaya çıkan gölgeleri, dağınık uzuvları ve bunların arasına yerleştirilmiş perspektif tarihiyle ilgili metinler, çıkarlar ile kazançlara, yeni başlangıçlara, merkezi perspektiflere ve mimari, sanat, savaş, milliyetçilik, ekonomi, kapitalizm ve psiko-teknolojideki fetiş hikâyelerine dair bir anlatı yaratır. "Merkezi perspektif yok!" cümlesi ikonik yüzünün her yerinde yazılıdır; bu durum tıpkı bir *noli me tangere*[4] durumu, ziyaretçilerin görmezden geldiği bir ikonostaz ortaya çıkarır. "Sen benim gizli bahçemsin, hazinem, gelinimsin; kimsenin görmediği bir bahar, gizli bir çeşmesin." İzleyiciler arkalarını döndüklerinde, ikonanın gerisinde olduklarını görüp fark ederler: Artık sadık olmak için çok geçtir. "Kudüs'ün kız(lar)ı... Sevgiyi, o bunu arzulamadan uyandırmayın."

İşte şimdi sanatın topraklarındaki kadim sırları çözmenin zamanıdır.

© Shulamit Bruckstein / House of Taswir

4 ÇN: Latince, "bana dokunma" anlamındadır. İncil'e göre İsa'nın dirilişinden hemen sonra Magdalalı Meryem'i tanıdığı zaman söylediği söz.

REBECCA RAUE, REMEMBER THE JOY / PLAYING THE GAME – MAN'S FATE OR THE MAN TAKING REFUGE IN A WELL INHABITED BY A DRAGON (FOLIO FROM A KALILA WA DIMNA, 18TH CENTURY SYRIA OR EGYPT) 2017. ACRYLIC, COAL, CRAYON, PASTEL AND CARDBOARD ON PAPER MOUNTED ON ALUMINUM COMPOSITE PANEL, 70 X 49,5 CM.

REBECCA RAUE, OVERCOMING CONTEMPT–THE POOR MAN APPREHENDS THE THIEF (FOLIO FROM A KALILA WA DIMNA, 18TH CENTURY SYRIA OR EGYPT) 2017. ACRYLIC, COAL, CRAYON, PASTEL, PENCIL, BALSA WOOD AND CARDBOARD ON PAPER MOUNTED ON ALUMINUM COMPOSITE PANEL, 67,8 X 49,5 CM.

BERLİN'DE 1976'DA DOĞAN REBECCA RAUE, BERLİN SANAT ÜNİVERSİTESİ'NDE GEORG BASELITZ VE REBECCA HORN'UN ÖĞRENCİSİ OLARAK GÖRSEL SANATLAR ALANINDA OKUDU. 2002'DEN BERİ DÜZENLİ OLARAK ULUSLARARASI GRUP SERGİLERİ BAŞTA OLMAK ÜZERE ÇOK SAYIDA SERGİYE KATILDI. RAUE, BERGEN, BERLİN, DRESDEN, İSTANBUL, NEW YORK, TOKYO, VİYANA VE ZÜRİH'TE KİŞİSEL SERGİLER AÇTI; KÖLN, SALZBURG, ŞANGHAY VE VALPARAISO'DAKİ GRUP SERGİLERİNDE YER ALDI. RAUE, BUGÜNE KADAR HOUSE OF TASWIR'İN ÜÇ SERGİSİNDE YER ALDI: KIZIL BAKIŞ (ZİLBERMAN GALLERY BERLİN, 2016), GÜZEL GELECEĞİMİZDEN KESİTLER (BUMILLER COLLECTION BERLİN, 2017) VE MEINE KLEINE MNEMOSYNE (HOUSE OF TASWIR BERLİN, 2020). SANATÇININ KALIA WA DIMNA SERİSİ 2017 YILINDA BERLİN'DE AÇILAN GÜZEL GELECEĞİMİZDEN KESİTLER SERGİSİNDE KENDİSİNE AYRILMIŞ ÖZEL BİR ALANDA GÖSTERİLDİ. ÇALIŞMALARI BİRÇOK ÖNEMLİ KOLEKSİYONDA YER ALMAKTADIR. REBECCA RAUE BERLİN'DE YAŞIYOR VE ÇALIŞIYOR.

Hikâyeler uçtuğunda
Marleen Stoessel

Rebecca Raue'nun eserlerine ilk kez bakıldığında göze çarpan iki şey, renklerdeki dizginlenmemiş zevk ve kaotikmiş gibi görünen çocuksuluktur. İkisi de birbirine bağlıdır. Özgür, eğlenceli, bazen de mizahi jest, çocukken boya kalemleriyle üzerinden geçtiğimiz, sayfalarına halkalar çizdiğimiz, içine harfler ve rakamlar karaladığımız –ve içimizden gelen büyüleyici şeyleri gerçekleştirmek adına sarsak izler bıraktığımız- eski resimli kitapları hatırlatır.

Kendimizi Rebecca Raue'nin resimlerine bırakmamızın hemen ardından, ilk başta çocuksuluk olarak algıladığımız şeyin aslında yüksek derecede bir karmaşıklığı, beceriyi ve öz farkındalığı, kendi karakterini yitirmeden barındırdığını fark ederiz. Rebecca Raue'nun tüm çalışmaları, temelini dış modellerden alsın ya da almasın, yüzeylere yazılan yazılar, üst katman resimleri ve kolajlardır. Hiçbirinin, tıpkı çocuk çizimleri gibi, bedenlerin ve nesnelerin ölçüleri ile tutarlılığı, karşılıklı oranları ya da odadaki fiziksel ve mantıksal yerleri hakkında bir endişesi yoktur. Kelimeler, karakterler, üzerine bir çarpı atılmış ve silinmiş nesneler, resmin eşit derecede ve önemdeki öğelerine dönüştüğünde alacalar ve karton parçaları, sınırlayıcı koordinatlardan bağımsız, ihtişamlı bir renk cümbüşü ile mekânsal bir boyut yaratır ve göz için referans noktaları haline gelen parlak adacıklar veya uzamsal izler halini alır. Aynı şekilde, kodlara benzeyen tekrarlı motifler de (sanatsal) bir el yazısını (kelimenin tam anlamıyla) gösterir; silinip üzerine yeniden yazılmış bir parşömen, bir görsel yapboz ve bir rüya anlatımı kisvesine bürünmüş bu görüntüsel yazıdaki kodlar tıpkı resimli bilmecelerdeki öğelere benzer.

Resimlerin çıkış noktası, adını aslanın kraliyet sarayında görev yapan iki çakaldan alan ve 10. yüzyıldan itibaren Arap-Fars dünyasına yayılan ünlü bir Hint fabl koleksiyonu olan *Kalîlah wa Dimnah'ın Kitabı*'dır. Bu, zaman içinde birçok kez zengin ve detaylı bir biçimde tasvir edilen halk masallarının toplandığı bir kitaptır. Ama aynı zamanda ve özellikle, ülkenin gelecekteki yöneticileri için yazılmış bir ders kitabı, Prensler için bir Ayna'dır[1]. Doğu geleneğine uygun olarak, tıpkı Binbir Gece Masalları'ndaki Şehrazat'ın hikâyelerine benzer şekilde her biri bir öncekiyle ilişkili, anlatıcının kararı haricinde hiç bitmeyen bir hikâye zinciri örülür ve bu şekilde hem okuyucuların hem de dinleyicilerin merakı tekrar tekrar canlandırılır.

İlk başta sanatçının bunların hiçbiriyle ilgilenmemesi şaşırtıcı gelebilir. Sanatçının ilgisini çeken şey New York Metropolitan Müzesi'ndeki 18. yüzyıldan kalma kitabın içindeki Mısır-Suriye resimleriyle ilk kez karşılaştığında gördüğü, renkler ve içine Arapça-Farsça yazıların serpiştirildiği, onun için anlaşılmaz sayfalar olmuş. Ayrıca bu anlatıların görsellerine eşlik eden metinleri de görmezden gelmiş.

Bir çocuk gibi (benzetme yeniden sahneye çıkar), Ağaçların çizgilerini alüminyum levhalara dikkatlice basılmış görsel reprodüksiyonlar üzerinde tıpkı bir çocuk gibi (benzetme yeniden sahneye çıkar) izler ve oraya buraya yayılmış kırmızıları belirginleştirerek bir ağacın meyvelerini olgunlaştırır. Yeni ve canlı vurgular yerleştirilir; bir hareket taklit edilir; bir ejderhanın açık ağzına atılan bir yığın altına veya dışkıya (Freud!) yorum olarak *beslemek* fiili eşlik eder. Sanatçı somut anlamdansa, daha çok resimlerinin her birini bir görsel bilmeceye dönüştüren mistik referansların ve gizli bilginin izlerini taşıyan tanımları boyar, onların üstünü çizer ve onları soyutlar; bunu aynı zamanda *kuş bilir, bilgelik, bilgi, içeride olmak* tanımları için anlambilimsel ve bağlamsal açıdan da yapar. Asya'daki balsa ağacından oyulmuş, çoğu kırmızıya boyanmış küçük çubuklar kurşun kalemler gibi gökten düşerken, ardında bir çizgi bırakır veya var olan çizgileri kalınlaşırır ya da bir yüzeyi tıpkı *Günışığının içinden yatak odasına düşen hırsız* resminden kendi dönüştürme oyununu oynayan *Sihirli hikâye anlatıcısı*'nın asasında yaptığına benzer şekilde boydan boya yarar, adeta rüyalar manzarasının katmanlarını ve derinliklerini renklerle sular. Sanki resimleri için modeli yeniden hayal ediyormuş gibi, hırsızların şaşkına çevirdiği bir kocanın hikâye anlatıcısı haline geldiği ve sihirle kumaşını uçurduğu yeni bir (ironik) anlatı yaratır: Hikâyeler uçar...

Orijinal olanda önlenmiş bir doku olarak soluklaşan veya ortaya çıkan şey, bu yeni düşüncede parlamaya başlar; benimsemenin, filtrelemenin ve üzerine boyamanın katmanlarında noksan olan (aynı zamanda anlamsal boyutta da), gizli, yarı-gizli veya şeffaf şeylerin, müzenin dayattığı kozadan çıkarak izdüşümünü geleceğe yansıtsa da empatik bir şimdiki zamana demir atsa da akıl sır ermez bir gizem halini alan ve içinden bakıldığında geçmişin gizlice gözetlenebildiği zaman deliklerinin ortaya çıkışına izin verir. Dünya kültüründeki çapraz referanslarda bolca bulunan bu rüyalar yorumlamaya karşı koyar. Ancak yine de, onların enerjilerinin bıraktığı izleri takip etmek caziptir; tıpkı zamanla sınanmış eski kaya resimleri gibi. Önemli olan ve yorumlanan tek şey, bu karşılaşmada bizi kişisel olarak ilgilendiren şeydir. Walter Benjamin bir keresinde Novalis'ten alıntı yaparak "Algılanabilirlik bir dikkatliliktir," diye yazmıştı. Belki de her zaman orada olan bir şeyin *bize* ne zaman görüneceğini belirleyen şey, hiçbir zaman tamamen tesadüfi olmayan bir şans yasasıdır. Bir zamanlar Sürrealizm'in ilan ettiği gündemle ortak hiçbir zemini olmamasına rağmen, Raue'nun hayal sahnelerinin gerçeküstü oluşumlar olduğuna şüphe yoktur. Öğretmeni Rebecca Horn tarafından yüreklendirilen sanatçı, kendi iç sesine tamamen güvenir. Belki de cesaretini ve serbestliğini diğer öğretmeni Georg Baselitz teşvik etmiştir.

© *Marleen Stoessel*, İngilizceden çeviren: Sinan Eren Erk. Berlin, Mart 2017

ÇN: Prensler için aynalar (Mirrors for princes), özellikle erken Orta Çağ, Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde, yönetici olacak kraliyet ailesi üyelerini eğitmek, onlara hükümdarlıklarında yol göstermek üzere yazılan, yönetim ve ahlak eksenindeki edebi yazınlardır.

Sanat, beden ve politika üzerine, aklın *kuzey kutbunda*

Dosya: Çınar Eslek&Yekhan Pınarlıgil

Yazı: Yekhan Pınarlıgil

Çınar Eslek ve Yekhan Pınarlıgil yürütücülüğünde yola çıkan yeni serimiz *XXY* beden hikâyelerine odaklanıyor. Hem Art Unlimited'in matbu sayfaları hem de unlimitedrag.com'un dijital sayfaları artık "temsillere sığmayan kontrol altında kalmayan, sanatı imkân olarak kullanan, yerinde durmayan, kahkahayı seven, kendinden korkmayan, sınırlara takılmayan, dans eden, özellikle kıvıran, tüy gibi hafiflikle sevişen, kimseye benzemeyen, biraz canavar, bazen melez, bir-olmayan bedenlerin çelik gibi güçlü tutumlarına" mekân oluyor

Koca şehir ya da koca dünya pek de çetrefil olmayan pederşahi bir kurgu esasında, güç ve baskının, tekdüzeliğin hüküm sürdüğü, kolayca idrak edilen ve sıklıkla kendini tekrar eden bir roman. Koca şehir bir sıkıntı, koca şehir aşırı kontrollü bir dünya. Sadece kendine ait olanın, teninin, etinin başka bir merci tarafından kontrol edilmesinden muzdarip bedenler kalıplara sığmayan, özgün ve özgür kahramanlar bu kurguda hangi rolü alacaklar?

Hikâyenin en berbat anlardan bir tanesi, sizden beklenen toplumsal cinsiyete ait davranışın karşılığını bedeninizde bulmadığınız andır. Efemine bir erkeği ele alalım. Eşcinsel olsun ya da olmasın. Kahramanımız elini kaldırdığında yer yerinden oynayacaktır. Okulda bir soruya cevap vermek için, kendini göstermek için, varım demek için ya da sözde kardeşliğin hakkını çığıran bir gösteride coşkusunu dile getirmek için olsun, o kolun kalkarken çizdiği hafif kıvrım kurgunun en heyecanlı anıdır. Pek değerli ana babalarımızın üzerine toplum inşa ettikleri değerler tam bu anda tehlike altındadır. O zarif kolun çizdiği kıvrım bir yıkımdır koca toplum için. Zengin fakir ayrılıkları, eşitsizlik, kölelik, yalan dolan, tecavüz, hatta savaş ya da adı batasıca başka bir illet degil, o kıvrımdır, hakkini ararken kıvrılarak yukarı kalkan kıllı ya da kılsız, ağdalı ya da ayı erkeğin koludur, kolunun çizdiği eğridir koca toplumu yerle bir eden. Medeniyetin tüm ağırlığı kahramanımızın sırtındadır ve o, bu yükü tabii ki taşıyamaz. Kimsenin taşıyamayacağı ve taşımak zorunda olmadığı gibi. Güruh olanca vahşetiyle geri bir çizginin üzerine çullanmıştır o an. Ne yaşam kalmıştır, ne kahkaha, ne çığlık, ne zevk, ne acı. Ne kimlik kalmıştır, ne benlik, ne rol, ne oyun... Yalnızca başkalarının sizin icin biçtiği kıyafetler, hep aynı kıyafetler, hep aynı terane, şehir hep aynı kerhanedir gerçekte.

Sanat işte tam bu noktada bir dirençtir, hayatın orta göbeğinde varolmanın direnci. İster yumuşak, ister kararlı, ister pasif, ister agresif, ama mutlaka küstah, mutlaka tutkulu, bedenin kontrolden kaçabilmesi için basmakalıp kurgulardaki aksaklıktır sanat. Normlarla tanımlanmamış bir bedene sahip olmak ya da bedenini beklentilerin dışında kullanabilmek gurur sebebidir. Benzeyerek korunur, eşsiz olarak risk alır insan. Genel geçeri unutup, kendi olmak baş döndürücü bir tatmin, nesenin dayanılmaz hafifliğidir. Varolmak için izin istemeye hacet yoktur.

Uzun konunun kısı'ası bu köşede beden hikâyelerinden bahsedeceğiz. Temsillere sığmayan bedenlerden, kontrol altında kalmayanlardan, sanatı imkân olarak kullanan, yerinde durmayan, kahkahayı seven, kendinden korkmayan, sınırlara takılmayan, dans eden, özellikle kıvıran, tüy gibi hafiflikle sevişen, kimseye benzemeyen, biraz canavar, bazen melez, bir-olmayan bedenlerin çelik gibi güçlü tutumlarından konuşacağız. Kısacası mutluluk hikâyeleri anlatacağız.

Şimdi buyrun birlikte iki film birden oynatan köhne sinemalardan birine girelim ve bugünün ataerkil toplumunu Şekillendiren görsel kültürün inşa edildiği günlere geri dönelim. Cinselliğin doruklarında, toplumsal cinsiyetin sözde modern dönüşümlerindeyiz. Bugünun sansür kurulunun hoşuna gitmeyecek bir rahatlık, kimilerimizin ihtiras, kimilerimizin hayvanlık, bazılarımızın *kitsch* olarak nitelendireceği bir atmosfer.

Baldız yönetmenliğini Temel Gürsu'nun yaptıgı 1975 yapımı bir Türk filmi. Vikipedi'ye göre bir komedi, bize göre dram, biraz da ince eleyip sik dokursak melodram. Hatta, yapım döneminin sosyo-politik ve kültürel şartlarını göz önünde bulundursak dahi bir porno-dram, tabiri caizse konulu porno. Kadir İnanır baş rolde. Bir kaç adım geride Müjde Ar.

Yakışıklı Hasan çalışmak için gittiği Almanya'dan yurda, baba evine kesin dönüş yapar. Hovardadır ama neşelidir, konuşkandır genç adam. Geldiği gün gördüğü Naciye'ye gönlü düşmüştür, ancak anne babası onu, zengin babalarının maddi desteğinden faydalanmak icin Naciye'nin ablası Fikriye'yle çok uzun zaman önce sözlendirmişlerdir. Üstelik Fikriye kasabada alay konusu olan ve Hasan'in beklentilerinden çok farklı bir genç kızdır. Delikanlı üzgündür ancak gençliğinin de verdiği bir vurdumduymazlıkla Naciye'yle yaklaşmanın yollarını aramaktadır.

İki aile güneşli bir öğleden sonra sahile piknik yapmaya gider. Gençler eğlenir, spor yaparken Hasan gözlerini Naciye'den alamamaktadır. Yemek ve açık havanın da verdiği rehavetle hemen herkes öğle uykusuna yenik düşer.

Naciye su kenarında bulaşıkları yıkamaya koyulur. Hasan uzaktan genç kadını izlemekte, ona yaklaşmanın bir yolunu aramaktadır. Açık kalmış radyodan naklen bir futbol maçı yayını başlar.

DEĞERLİ DİNLEYİCİLER BURASI ÇAYIRBAŞI STADI. LİGİN EN ÖNEMLİ VE HEYECANLI MAÇLARINDAN BİRİSİ BAŞLAMAK ÜZERE.

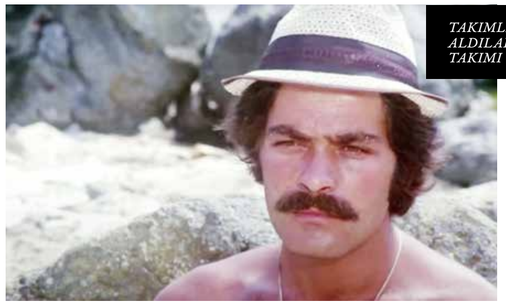

TAKIMLAR SAHADAKİ YERLERİNİ ALDILAR. YENİ TRANSFER HASAN'IN TAKIMI TURP GİBİ SAĞLAM GÖRÜNÜYOR.

RAKİP TAKIM ISINMAKLA MEŞGUL.

HASAN, HASAN, YİYECEK GİBİ BAKIYOR RAKİBİNE. TOP ORTA NOKTADA, MAÇ AZ SONRA BAŞLAYACAK

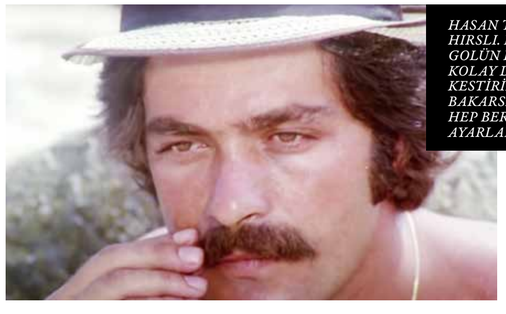

HASAN TOPUN BAŞINDA, DİKKATLİ VE HIRSLI. BİRAZ SONRA ATACAĞI MÜTHİŞ GOLÜN HEYECANI İÇİNDE. HASAN BU KOLAY DEĞİL, NE YAPACAĞI ŞİMDİDEN KESTİRİLEMEZ, BAKARSIN YERDEN, BAKARSIN HAVADAN TEKİNİ ATAR. HEP BERABER BEKLİYORUZ. SAATLER AYARLANIYOR. HASAN MAÇA HAZIR.

HASAN SEYİRCİLERİ YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİYOR.

BÜYÜK AN YAKLAŞTI. VAKİT TAMAM. HAKEMİN DÜDÜĞÜ ÖTTÜ, HASAN HAZIRLANIYOR. HASAN SON HAZIRLIKLARINI YAPIYOR. EVET, DÜDÜK... VE HASAN KALKTI MAÇA BAŞLADI.

HASAN İŞE BAŞLADI. PASLAŞIYOR SAHA İÇİYLE, TOPU KAPTI, İLERLİYOR HASAN. HASAN BU, DURMAZ ARTIK. ORTADAN SOKULUYOR RAKİP KALEYE DOĞRU. SOL TARAFTAN ATTI ÇALIMINI, HASAN GÖTÜRÜYOR AKINI. BRAVO HA-SAN. KİMSEYE VERMİYOR TOPU. KALEYE YANDAN YAKLAŞTI, HASAN YAKLAŞIYOR KALEYE. ETRAFINA BAKIYOR...

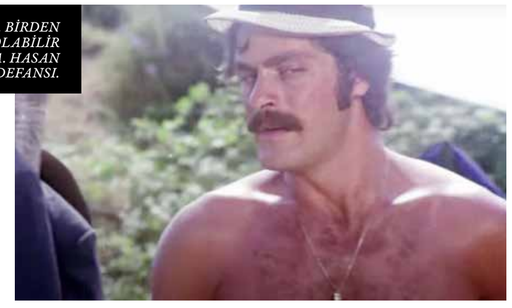

HASAN, BİRDEN HIZLANDI. BİRDEN HIZLANDI HASAN, TEHLİKELİ OLABİLİR HASAN. HASAN YAPIŞTI TOPA. HASAN YAPIŞTI TOPA, ZORLUYOR RAKİP DEFANSI.

"SANA BİR ŞEY SÖYLEYECEĞİM."

"OLMAZ!"
"SENİ SEVİYORUM NACİYE, SENİN İÇİN ÖLÜYORUM, GEL!"

"OLMAZ, GÖRÜRLER, N'OLUR YAPMA."

"GEL..."

"BIRAK BENİ!" (İÇ ÇEKİŞLER...)

ÇALIMLARI... HASAN TOPU ÇEKTİ ALDI.

...SÜRÜKLÜYOR AKINI, HASAN HASAN, BRAVO HASAN!

"BIRAK DİYORUM!"

HİÇ DİNLEMEDİ, İNDİRDİ YERE TOPU.

"CANIM BENİM, SEVİYORUM SENİ, SEVİYORUM."

"OLMAZ, HAYIR. SEN FİKRİYE'YLE..."

"BOŞVER CANIM FİKRİYE'Yİ ŞİMDİ, GEL!"

HASAN BASTIRIYOR, NE BASTIRMAK. YAŞA HASAN, SAĞOL HASAN.

"HASTİR LAN!" HOROZ...

SEYİRCİLER MAÇIN HEYECANI İÇİNE YENİ GİRİYORLAR. HASAN'I KİM TUTACAK? MÜTHİŞ BİR ATAK DAHA YAPTI HASAN. ARTIK DEFANSIN ORTASINA GELDİ. RAKİP TAKIMIN BİLE AĞZININ SUYU AKIYOR HASAN'IN OYUNUNA. HA-SAN BU, NE OYUN ÇIKARIYOR.

DAYAN HASN, DAYAN HASAN, DAYAN HASAN, BÜYÜK MAÇIN GOLÜNÜ ATIYORSUN. HASAN KALDIRDI TOPU HAVAYA. GİRİYOR İÇERİYE, GİRİYOR İÇERİYE HASAN. O NE ÇALIMLAR. O NE GÜÇLÜ BASTIRMAK, BIRAKMA PEŞİNİ HASAN, BIRAKMA PEŞİNİ, DEVAM ET ASLAN HASAN, GOLÜ ATIYORSUN, AZ KALDI HASAN... (İNLEMELER) AMAN HASAN, YAPIŞ HASAN.

BÜYÜK GOL OLUYOR HASAN. ASLAN HASAN, BİRAZ DAHA YÜRÜ HASAN. ÇEK ŞUTUNU ARTIK HASAN. AT SON ÇALIMINI HASAN, AT SON ÇALIMINI HASAN. YAŞA HASAN. ONU DA GEÇTİ. ARTIK HASAN EN SON HAMLENİN PEŞİNDE. ARTIK...

"HAAASSİKTİR LAN!"

HASAN'IN BU DEHŞET AKINI, EŞSİZ AKINI HİÇ FAULSÜZ DEVAM EDİYOR HASAN. OYNUYOR ÇOCUK. OYUNCU DEĞİL YILDIZ. YILDIZ HASAN! BÜTÜN USTALIĞINI GÖSTERİYOR HASAN, NE HARİKA GİRİŞLER, YILDIZ HASAN BUNLAR NE HARİKA GİRİŞLER! ÇALIMLARIN KRALI, AT HASAN ÇALIMLARINI, AT ARTIK HASAN. SON VURUŞU YAP HASAN, AT HASAN, AT HASAN, BU GOLLÜK BİR ÇALIM HASAN, DAYAN HASAN, YAKLAŞTIK KALEYE HASAN. DAYAN HASAN, HASAN SENİ BEKLİYOR TOP, HASAN, HASAN, HASAN, ŞUTUNU ATMAK ÜZERE HASAN...

"ATMA, ATMA, YAPMA..."

BASTIRIYOR HASAN, BASTIRIYOR HASAN, BASTIRIYOR HASAN, (İNLEMELER). HASAN İLERLİYOR. (ÇIĞLIK)

KİM ATTI Kİ GOLÜ?

BÜYÜK GOLÜ HASAN ATTI, KALECİYİ SAĞA YATIRIP TAM ORTADAN SOKTU, AĞLARI DELEN BİR GOL, SAHALARDA EN-DER GÖRÜLÜR BİR GOL BU. BRAVO HASAN, ASLAN HASAN. GOLÜN SEVİNCİYLE TOPU ORTA NOKTAYA GETİRDİ.

ŞİMDİ GERİNİYOR, GERİNİYOR TOPUN ÖNÜNDE VE SEVİNÇ İÇERİSİNDE HASAN. BU BÜYÜK GOLÜN KAHRAMANI HASAN. YENİ TRANSFER HASAN, MİLYONLARIN KAHRAMANI HASAN. HASAN. HASAN. HASAN.

No11 HOTEL &APARTMENTS

Asmalı Mescit, Balyoz Sokak, No: 11 Beyoğlu 34430 İstanbul Türkiye
+90 212 293 44 64 info@no11apartments.com **no11apartments.com**

ROLEX

DAY-DATE

1956'da çıkan ve vizyonerlerle dünya liderlerinin tercihi olan Day-Date, ikonik gün göstergesiyle prestij ve başarının sembolü olmayı sürdürüyor.

#Perpetual

OYSTER PERPETUAL DAY-DATE 40

RHODIUM